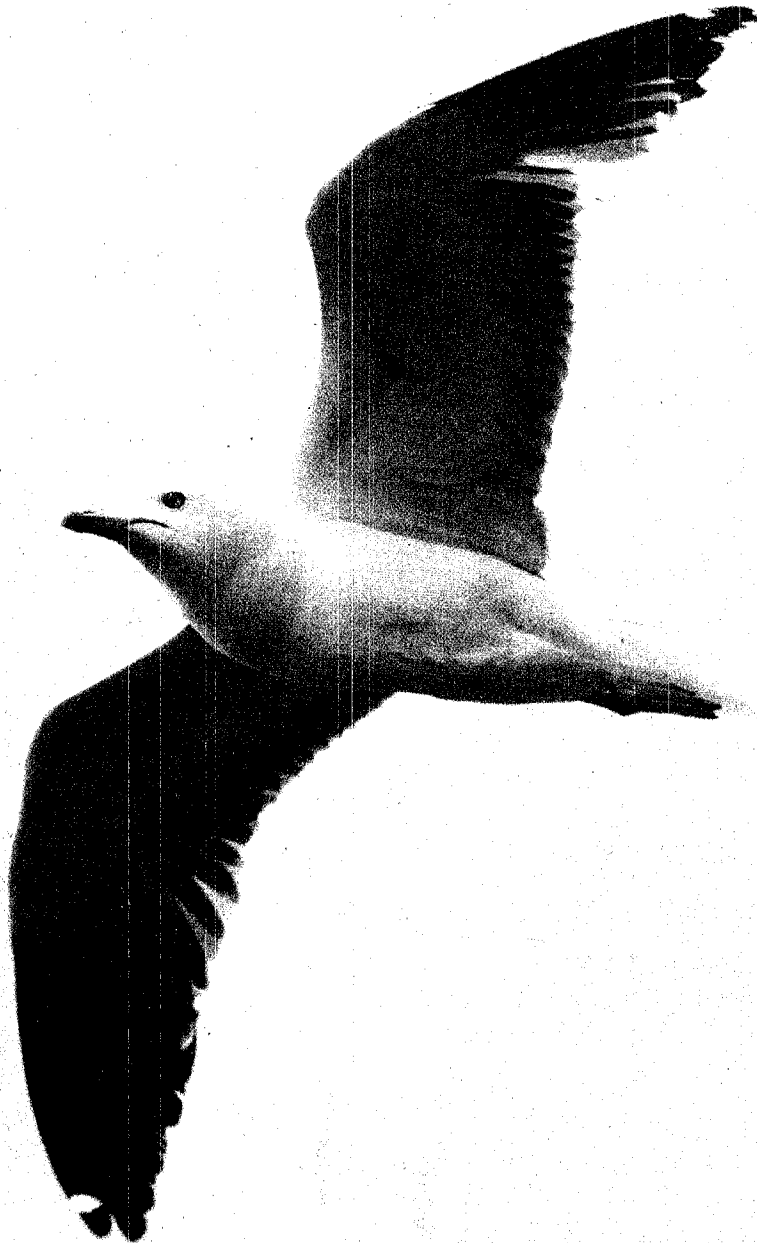

SIIPIRIKKO 3/00

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

- Syysmuutto 1999
- Haukat 1999
- Syysretki Viroon

Siipirikko 3•2000 27 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja, Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu,
puh (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
sähköposti ari_latja@hotmail.com

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen, Linköpinginkatu 3 A 1,
80140 Joensuu, puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Pirjo Saramäki, Rantakylänkatu 11 D 25, 80160 Joensuu,
puh (013) 822 146 sähköposti pirjo.saramaki@ncp.fi

Rahastonhoitaja:

Timo Karkiainen, Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu,
sähköposti karkiain@dlc.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen, Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu,
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg, Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu,
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi
Veli-Matti Sorvari, Harjulantie 20, 80770 Kontiolahti,
puh (013) 731 832 tai 040 - 5263 605
sähköposti vm.sorvari@saunalahti.fi
Kalle Larsson, puh 0400 - 695 679
sähköposti kallelarsson@yahoo.com

IBA- ja suojeluvastaava:

Heikki Pönkkä, puh 040 - 543 0011

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu, puh (013) 120 376
sähköposti harri_kontkanen@hotmail.com
Kalle Larsson (kts. hallitus)
Kari Lindblom, puh 040 - 577 2868
sähköposti kari.lindblom@pp.inet.fi
Olli Günther, Nollakanakaari 50 A 11, 80140 Joensuu,
puh (013) 225 614

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus v.2000 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk). Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon tilausmaksu muille on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk, edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero 15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu
Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista yms. – ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä nimesi ja osoitteesi.

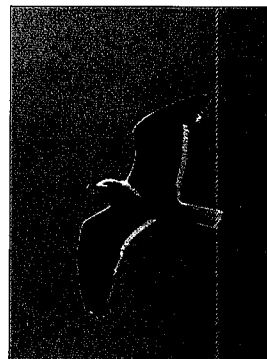
Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa: Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja. (kts. tarkemmin SR 2/99, s. 3 laatikkoteksti)

PKLTY:n www-sivut <http://www.joensuu.fi/pkty>

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 Syysmuutto Pohjois-Karjalassa 1999
 - 3 Kalle Larsson: Päämuutto
 - 6 Ari Parviainen: Petolinnut
 - 9 Markku Halonen: Isot linnut & arktika
 - 17 Ari Parviainen: Vaelluslinnut
- 21 Heikki Pönkkä
 - Runoja
- 22 Hannu Lehtoranta
 - Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1999
- 25 Markku Halonen
 - Viron retki 19.-25.9.1999
- 30 Heikki Pönkkä
 - Suojelukuulumisia

kannen kuva:
Selkälötkki
© JHannu Eskonen

Syysmuutto 1999

Pohjois-Karjalassa

- päämuutto *Kalle Larsson*
- petolinnut *Ari Parviainen*
- isot linnut & arktika *Markku Halonen*
- vaelluslinnut *Ari Parviainen*

PÄÄMUUTTO

Kalle Larsson

Vesilinnut (uikuista nokikanaan)

Härkälintu *Podiceps grisegena*
Niukasti ilmoitettuja havaintoja. Paras summa havaittiin 19.9. Kon Höytiäinen 2p (JVe).

Silkkiuikku *P. cristatus*
Samoin silkkiuikkuja havaittiin varsin vähän ja edellisvuosien yli 100 linnun kerääntymisistä jäätin kauas. Parhaat

summat havaittiin 3.10. Kon Pitkärännässä 26p (VMS) ja 20.10. Kit Kytäniemessä 26p (HKi). Maakunnan syksyn viimeinen nähtiin jo 13.11. Rää Vuoniemessä, jossa muutti 1kv lintu länteen (PZ).

Mustakurkku-uikku *P. auritus*
Syksyn aikana tehtiin vain 2 "mukuru" havista. Ensimmäinen 16.10. Kit Kiteenjärven vedenpuhdistamolla 1p (UP) ja jälkimmäinen 20.10. Kit Kytäniemessä 1p (HKi).

Haapana *Anas penelope*
Syksyn parhaat kerääntymät havaittiin 4.9. Joe Paritsanlahti 140p (PZ) ja 31.10. Kit Kiteenjärvi 52p. Muutama

mukava muuttohaviskin mahtuu käsiteltävään syksyyn, sillä 8.10. Rää Vuoniemessä 250m (3a) (KLe,TT,AJ,ym.), ja 16.10. Joe Höyläs 60m (AL). Maakunnan viimeinen lintu havaittiin 10.11. Joe Noljaikka 1p (PZ).

Tavi *A. crecca*

Syksyn aikana ei mitään merkittäviä kertymiä päässyt tavin osalta syntymään. Parhaat luvut havaittiin 4.9. Joe Paritsanlahdella 80p (PZ) ja 9.10. Joe Utran kanavalla 29p (MrK). Syksyn viimeinen lintu havaittiin 4.11. Joe Noljaikkassa 1p (PZ).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*

Syksyn suurimmat summat havaittiin seuraavasti; 4.9. Joe Paritsanlahti 235p (HKo,MH,TN), 3.10. Joe Paritsanlahti 270p (MrK,Sanna Saarnio), sekä 6.11. Kit Kytänsalmi 50p (HKi). Joitakin lintuja jäi talvikaudeksi maakuntaan tuttuun tyyliin.

Lapasorsa *A. clypeata*

Kolme ilmoitettua havaintoa; 26.9. Joe Paritsanlahti 1p (MrK), 3.10. Joe Paritsanlahti 1p (MrK, Sanna Saarnio), ja 30.10. Kit Kiteenjärven vedenpuhdistamo 2p (UP).

Tukkasotka *Aythya fuligula*

Todella vaisu syksy, sillä paras "kerääntymä" oli 9.10. Kon Pöllölammien 4p (MrK) lintua. Syksyn viimeinenkin lintu havaittiin jo 14.11. Rää Pikku-Onkamolla 1p (KLe).

Punasotka *A. ferina*

Samoin punasotkasta ilmoitettiin maakunnasta syksyn aikana vain 3

Taulukko 1. Syksyn 1999 säätila (keskiarvot) Joensuussa ja Lieksan Lampelassa (Ilmatieteen laitos).

	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1999	poik.	1999	pros.
Joensuu				
heinäkuu	17,7	+1,1	55	74
elokuu	13,4	-0,6	32	38
syyskuu	10,4	+1,8	44	67
lokakuu	5,2	+2,0	62	104
marraskuu	-1,9	+0,8	55	102
Lieksa				
heinäkuu	16,9	+1,1	76	108
elokuu	12,2	-1,2	37	44
syyskuu	9,9	+1,5	32	51
lokakuu	5,2	+2,2	61	116
marraskuu	-2,4	+0,8	52	106

poik. = poikkeama ajanjakson 1961—1990 mitatusta keskiarvosta
pros. = prosentteja ajanjakson 1961—1990 mitatusta keskiarvosta

Taulukko 2. Fenologisesti myöhäisiä ja mielenkiintoisia havaintoja syksyllä 1999: kurssiivi = uusi viivytelyennätys, alleiviivaus = viivytelyennätystä sivuava.

<i>Kaakkuri</i>	6.1.	Eno Uimaharju	1 ^{2kv} p/m klo	13.40	PZ,TZ	ennätys	+13 vrk
<u>Merimetso</u>	31.12.	Kon Kontioniemi	1 N	12.10	JVe		±0 vrk
<i>Lapasotka</i>	5.12.	Eno Ahveninen	2p		JMe	ennätys	+4 vrk
<i>Pilkksiipi</i>	21.12.	Pyh Reijola	1p heikkokuntoinen		ilm. HH	ennätys	+4 vrk
<i>Kaulushaikara</i>	14.10.	Rää Muljula	ä1p↑m		MH	ennätys	+25 vrk
<i>Kurki</i>	10.11.	Lip Siikasalmi	2ad,1juv p		KLi, LL	ennätys	+10 vrk
<i>Luhkana</i>	21.9.	Joe Höyläs	ä1		EV,OG, AL,Jyri Latja	ennätys	+10 vrk
<i>Ruisräätä</i>	24.8.	Toh Vepsä	1p		TE	ennätys	+8 vrk
<i>Isokuovi</i>	4.11.	Val Karhunpää	1p		HL	ennätys	+24 vrk
<i>Suosirri</i>	24.10.	Joe Noljaikka	1p		PZ,TZ	ennätys	+3 vrk
<i>Suopöllö</i>	31.10.	Joe Höyläs	1m		AL	ennätys	+12 vrk
<i>Käenpiika</i>	18.9.	Kon Jukajoki	1p		HKo	ennätys	+10 vrk

havaintoa, josta mainittavin 2.10. Joe Paritsanlahti 3p (AL,UP,Tiina Huttu, Jyri Latja)

Telkkä *Bucephala clangula*

Suurimmat päiväsummat jäivät kaas edellisvuosien luvuista, mutta muutama maininnan arvoinenkin havainto löytyy. Paras kertymä havaittiin 9.10. Kon Pöllölammella 18p (MrK). Rääkkylän Vuoniemessä "revitettiin" syksyn suurin muuttosaldo 8.10. 13m (KLe,TT,AJ,MH,HPö, ANy).

Uivelo *Mergus albellus*

Syksyn suurin kertymä havaittiin 31.10. Kit Kiteenjävällä 23p (HKO, MH). Paras muuttosumma havaittiin 6.10. Kit Kyyrönniemi 14m (2a) (MH). Syksyn viimeiset havaittiin 7.11. Rää Pikku-Onkamo 3p (PZ).

Tukkakoskelo *M. serrator*

Varsin vaisu havaintojakso, sillä tukkakoskelosta ilmoitettiin vain 10 linnusta havainnot. Syksyn viimeiset linnut havaittiin 30.10. Kon Pöllönlampi 2p (PM).

Isokoskelo *M. merganser*

Syksyn ensimmäinen isompi kerääntymä havaittiin 17.10. Toh Kirkkonie mi 140p (HKi). Tämän jälkeen isompia kertymiä alkoi esiintyä maakunnassa seuraavasti; 31.10. Kit Kiteenjärvi 230p (HKO,MH), 13.11. Rää Onkamojärvi 400p (PZ) ja 13.11. Toh Tohmajärvi 400p (PZ). Syksyn ainoa isompi muuttosaldo havainnointiin 4.11. Rää Vuoniemessä 153m (16a) (KLe, KLi,LL).

Nokikana *Fulica atra*

Syksyn ensimmäinen "Fulicat" havaittiin 22.9. Kit Kiteenjärvi 5p (MPe). Viimeinen lintu havaittiin maakunnassa 31.10. Kit Kiteenjärvi 1p (HKO MH). Paras summa havaittiin 23.9. Kit Kiteenjärvi 8p (MPe).

Kahlaajat (töyhtöhyypästä liroon)

Töyhtöhyypä *Vanellus vanellus*

Lajille ominaisen tapaan ensimmäiset muuttokerääntymät havaitaan jo kesäkuun alussa. Niin tänäkin vuonna, sillä 10.6. Out Sysmäjärvi 75p (KLi,LL, JRu) edustaa ensimmäistä selvää muuttohavasta. Syksyn suurin parvi havaittiin 12.8. Lip Hepolahti 100p (UP). Vielä syyskuulle mahtuu yksi kivenpi kertymä, joka havaittiin 3.9. Lip Siikasoski 40p (KLi,LL). Syksyn viimeinen lintu sinnitteli aina loka-kuulle saakka, sillä se havaittiin 5.10. Lie Iljanniemi 1p (JH).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

Ensimmäinen muuttoparvi ilmoitettiin 15.7. Out Vuonos 4m (AV). Tämän jälkeen havainnot painottuvat elo-syyskuulle ja ensimmäinen isompi kerääntymä havaittiin 28.8. Out Säätöskoski 13p (MrK). Syyskuun suurin levähdysparvi havaittiin 18.9. Lip Ahonkylä 24p (MrK). Lokakuun alussa Joensuun Höytiäisen lietteellä taaperteli varsin kivan kokoinen "kapula" parvi, josta parhaimmillaan laskettiin 1.10. 23p (UP,PZ). Viimeinen lintu havaittiin 9.10. Kon Pitkäranta 1m (KLe,TK,TPI,ANy).

Isokuovi *Numenius arquata*

Heti kesäkuussa havaittiin mukavan kokoinen muuttoparvi, sillä 19.6. nähtiin Lip Papelonsaari 30m (KLi,VJ). Kesäkuulta on myös toinen mukava muuttohavais, joka tehtiin 26.6. Out Vuonos 11m (AV). Tämän jälkeen ei isompia muuttoparvia havaittu ja isoin kertymäkin jäi aika vai suksi, sillä 29.8. Lip Ristonkangas 4p (UP) edustaa suurinta ilmoitettua "kertymää". Syksyn myöhäisin lintu olikin sitten todellinen viivytelijä, sillä tämä lentokyvytön, mutta suhteellisen hyväkuntoinen yksilö otettiin kiinni vasta 4.11. Val Karhunpää 1p (HL). Lintu paransi ennätystä peräti 25 vrk!

Valkoviklo *Tringa nebularia*

Havaintoja varsin mukavasti keskittyen heinä-elokuulle. Parhaat muutto summat revitettiin heinäkuussa seuraavasti 15.7. Out Vuonos 23m (6a) (AV), 17.7. 32m (12a) (AV) ja 22.7. 19m (4a) (AV). Seuraava suurempi kerääntymä havaittiin 22.8. Joe Paritsanlahti 6p (HKO). Vielä syyskuussakin havaittiin lintuja mukavasti, sillä 8.9. Joe Paritsanlahti 4m/p (HKO,LL,KLe) ja samana päivänä havaittiin vielä 1p lintu Joe Utrassa (KLi).

Metsäviklo *T. ochropus*

Syysmuuton paras saldo havaittiin jo 23.6. Out Jokipohja 8p (AV). Viimeinen lintu havaittiin 6.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (HKO).

Liro *T. glareola*

Kesäkuun lopusta lähtien havaittiin mukaviakin muutto-/levähtäjäsuumia. Ensimmäinen suurempi kerääntymä havaittiin 29.6. Joe Noljaikka 19p (UP). Tämän jälkeen havaittiin muuttaman muikin isohko kerääntymä seuraavasti 20.7. out Vuonos 77m/p (AV), 3.8. Joe Höyläs 50p (UP), 15.8. Joe Noljaikka, Höytiäisen kanavan suisto 12p (PZ,TZ), 20.8. Out Jokipohja 8p (AV) ja 31.8. Joe Kontiosuon jäte-asema 4p (PZ). Kesän aikana havaittiin muutaman varsin mukava muuttohavaiskin seuraavasti 30.6. Kon Pitkäranta 58m (PZ), 15.7. Out Vuonos 210m (10a) (AV), 17.7. 112m (18a) (AV) ja 22.7. 98m (8a) (AV). Syksyn viimeinen lintu havaittiin 1.9. Joe Paritsanlahti 1p (HKO,AP).

Taulukko 3. Myöhäisimmät havaintopäivämäärät lajeittain syksyllä 1999. Päivämäärän jälkeen havainnoijat. T=talvehti.

Kaakkuri	6.1.	PZ,TZ	Töyhtöhyppä	5.10.	JH	Lapinkirvinen	1.10.	PZ
Kuikka	7.11.	HKo,KLe,PH	Kapustarinta	9.10.	KLe,TK,TPI,ANY	Pikkulepinkäinen	1.9.	MrK
Härkälintu	20.10.	HKi	Tundrakurmitsa	6.10.	HM,ANY	Lapinharakka	23.11.	KLe
Siikkiuikku	13.11.	PZ	Tylli	5.10.	KN	Peukaloinen	8.10.	MP
Mustakurkku-uikku	20.10.	HKi	Pikkutylli	5.9.	MrK	Rautiainen	10.10.	MP
Merimetso	31.12.	JVe	Punakuiri	27.8.	MH	Punarinta	29.10.	Reijo Keijonen
Kaulushaikara	14.10.	MH	Pikkukuovi	7.8.	AL	Satakieli	5.7.	MR
Laulujoutsen	5.12.	PP ym.	Isokuovi	4.11.	HL	Sinirinta	27.9.	KLe
Pikkujoutsen	9.11.	HKo,KLi	Mustaviklo	29.8.	MrK	Leppälintu	12.9.	HKo,MH,ym
Metsähanhi	17.10.	MH,AN,JHv	Punajalkaviklo	-	-	Pensastasku	6.9.	HKo
Tundranhanhi	16.10.	MP	Valkoviklo	8.9.	HKo,LL,KLe,KLi	Kivitasku	30.9.	UP
Kanadanhanhi	6.11.	ST	Metsäviklo	6.8.	HKo	Mustarastas	7.11.	HL
Valkoposkihanhi	21.10.	UP	Liro	1.9.	HKo,AP	Räkätirastas	18.11.	HKo
Sepelhanhi	17.10.	MH,AN,JHv	Rantasipi	1.9.	JVe	Punakylkirastas	1.11.	HKo,
Haapana	10.11.	PZ	Karikukko	30.8.	KLe,AJ			Pekka Kiiskinen
Tavi	4.11.	PZ	Vesipääsky	11.8.	KLi	Laulurastas	20.10.	PZ
Sinisorsa	T		Lehtokurppa	14.11.	Antero Kunnas	Kulorastas	17.10.	MrK
Jouhisorsa	-		Taivaanvuohi	22.10.	PZ	Pensassirkkalintu	5.9.	AL
Heinätavi	22.8.	UP	Jänkäkurppa	24.10.	UP	Viitasirkkalintu	20.7.	MH,HE
Lapasorsa	30.10.	UP	Pulmussirri	30.8.	KLe,AJ	Ruokokerttunen	30.9.	KLe
Punasotka	6.10.	MrK	Isirri	13.8.	KLe	Rytkierttunen	16.7.	HKo,MH
Tukkasotka	14.11.	KLe	Pikkusirri	21.9.	KLe,LL,ANY	Luhtakerttunen	16.7.	MH
Lapasotka	5.12.	JMe ym.	Lapinsirri	4.9.	HKo	Viitakerttunen	7.8.	JP
Alli	5.12.	PP ym.	Kuovisirri	30.8.	KLe,AJ	Rastaskerttunen	3.7.	MH
Mustalintu	28.11.	PZ	Suosirri	24.10.	PZ,TZ	Kultarinta	11.7.	VJ
Piikkasiipi	21.12.	ilm. HH	Jänkäsiirriäinen	21.8.	AL	Pajulintu	5.10.	VMS
Telkkä	T		Suokukko	5.10.	KN	Tiiltalti	9.10.	UP
Uivelo	7.11.	PZ	Merikihu	29.9.	PI	Sirittäjä	14.8.	AL
Tukkakoskelo	30.10.	PM	Kalalokki	9.11.	HKo	Lapinuunilintu	21.7.	VMS
Isokoskelo	5.12., T	ML,HPö	Harmaalokki	5.12.	VJ ym.	Idänuunilintu	9.8.	JP
Kalasaäski	10.10.	AL,PZ	Selkälokki	12.9.	HKo,MH ym	Mustapääkerttu	10.11.	PZ
Mehiläishaukka	5.9.	HKo,PZ,AL	Merilokki	12.11.	PZ	Lehtokerttu	12.9.	HKo,MH,UP ym
Merikotka	15.11.	KLe,LL	Naurulokki	5.10.	KN	Pensaskerttu	5.9.	HKo,PZ,AL
Sinisuhaukka	5.9.	HKo,PZ,AL	Pikkulokki	16.8.	HKo,AP ym	Hernekerttu	10.9.	KLi,LL
Ruskosuhaukka	9.9.	HKo	Kalatiira	4.9.	MP	Harmaasieppo	7.9.	HKo
Varpushaukka	17.10.	MH,AN,JHv	Lapintiira	28.7.	HKo	Kirjosieppo	31.8.	MP
Kanahaukka	7.11.	HKo,KLe,PH	Sepelkyyhky	21.10.	ST	Peltosirkku	20.8.	AV
Hiirihaukka	15.10.	JP	Käki	1.9.	KLi,LL	Pohjansirkku	23.9.	KLi
Piekana	6.11.	JH	Sarvipöllö	3.8.	JVe	Pajusirkku	7.11.	AL
Maakotka	21.10.	VMS	Suopöllö	31.10.	AL	Lapinsirkku	18.9.	MP
Tuulihaukka	12.10.	PZ	Kehraäjä	3.8.	M.&H.Alesto	Pulmunen	7.11.	HKi
Ampuhaukka	15.10.	JP	Tervapääsky	13.10.	KLe	Peippo	10.11.	R.Nevalainen
Nuolihaukka	19.9.	VMS	Käenpiika	18.9.	HKo	Järripeippo	T	
Muuttohaukka	16.10.	MH ym	Kiuru	8.10.	UP	Vihervarpunen	4.11.	UP
Viiriäinen	5.10.	AL	Törmäpääsky	14.9.	HKo	Tikli	30.10.	HKo
Kurki	10.11.	KLi,LL	Haarapääsky	7.10.	PZ	Hemppo	8.11.	KLe,ANY
Luhtakana	21.9.	AL,OG,EV,Jyri Latja	Räystäspääsky	9.10.	PZ	Punavarpunen	27.8.	KLi
Ruisräikkä	24.8.	TE	Keltavästäräkki	22.9.	MP	Kottarainen	13.11.	T AL
Luhtahuitti	6.8.	HKo	Västäräkki	7.11.	ST	Kuhankeittäjä	27.8.	MP
Liejukana	-		Niittykirvinen	4.11.	VMS	Mustavaris	18.10.	HKo
Nokikana	31.10.	HKo,MH	Metsäkirvinen	27.9.	KLi	Naakka	10.11.	PZ
Meriharakka	8.9.	MrK						

Lokit ja tiirat

Harmaalokki *Larus argentatus*
Syksyn suurimmat kertymät laskettiin tuttuun tapaan Joensuun Kontiosuon

jäteasemalta. Seuraavaksi katsaus jäteaseman "argari" massan kehitykseen: 18.10. 1000p (HKo), 3.11. 1500p (HKo), 10.11. 450p (KLi,LL), 25.11. enää 40p (KLe), 30.11. 35^{tkv} p (PZ),

sekä vielä 5.12. 7p/kiert (VJ ym.), ja Pyh Niva Pyhäselkä 1p (HKo,MH, TN). Ainoa kunnan muuttohavainto tehtiin 7.11. Rää Vuoniemi 150m (HKo,KLe,PH).

Selkälokki *L. fuscus*
Ei mainittavia syyshevaintoja.

Naurulokki *L. ridibundus*
Suurin keskittymä havaittiin 27.7. Kon Kuurna 600p (KLe).

Pikkulokki *L. minutus*
Ilmoitetut havainnot keskittyvät kesäkuukausiin, mutta mainittakoon mielenkiintoinen havainto 19.7. Toh Särkijärvi 25p (H.Saarnialho) - kaikki linnut olivat jo 1kv lintuja. Viimeiset pikkulokit havaittiin 16.8. Kon Pitkäranta 3p (HKo,AP, ym.).

Kyyhkyistä käenpiikaan

Sepelkyyhky *Columba palumbus*
Lajille ominaiseen tapaan ensimmäinen suurempi kerääntymä havaittiin elokuussa, jolloin "septu" kerääntyvät parviksi. Seuraavassa esitetty parhaat kerääntymät: 27.8. Joe Paritsanlahti 120p (KLi,LL, JRu), 18.9. Lip Ahonkylä 140p (MrK). Paras muuttosaldo havaittiin 12.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 37m (3a) (HKo, MH ym.). Viimeinen lintu havaittiin 21.10. Kiteellä 1p (ST).

Käenpiika *Jynx torquilla*
Varsin mielenkiintoinen havainto oli 18.9. Kon Jukajoella havaittu 1p "Jynksi" (HKo), joka paransi maakunnan viivyteltäjä ennätystä 10 vrk.

Varpuslinnut

Törmäpääsky *Riparia riparia*
Havaintoja varsin niukasti heinäkuun jälkeen ja paras "summa" havaittiin 24.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 5p (UP, PZ). Viimeinen "riparia" havaittiin 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (HKo), joka jäi vain 3 vrk ennätyksestä.

Haarapääsky *Hirundo rustica*
Suurimmat parvet havaittiin seuraavasti; 7.8. Lip Lautasuo 600p (JMa), 17.8. Kon Kulho Pielisjoki 1200p (JMa), 24.8. Joe Höytiäisen kanavan suisto 350p (UP, PZ), 7.9. 200p (HKo), sekä 18.9. 500p (AL). Viimeinen "hiru" havaittiin 7.10. Joe Noljaakka 1m (PZ).

Västaräkki *Motacilla alba*
Maininnan arvoiset kertymät havaittiin 27.8. Joe Höyläs 100p (MrK) ja 14.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto

50p (HKo). Viimeinen "väiski" havaittiin maakunnassamme 7.11. Kit Kiteenjärvi 1p (ST).

Niittykirvinen *Anthus pratensis*
Ainoa suurempaan kertymään viitattava havainto tehtiin 23.9. Pyh Mulo 140m/p (KLi,LL). Paras muuttosaldo havaittiin 9.10. Kit Hatunvaara 63m (PZ). Viimeinen "isti" havaittiin 4.11. Kon Pyytivaaran torni 1m (VMS).

Peltosirkku *Emberiza hortulana*
Varsinaisen kesäkauden ulkopuolelta ilmoitettuja havaintoja oli vain 4 kpl, joten käsittelen kaikki havainnot. Ensimmäinen kesäkuun ulkopuolinen havainto tehtiin 12.8. Lip Siikakoski 1Ä (PZ). Loputkin havainnot tehtiin runsaan viikon sisällä seuraavasti 17.8. Lip Pappelonsaari 1p (UP), 18.8. Vär Räiköntorni 1m (PZ). Viimeinen havainto tehtiin 20.8. Out Alavi 1p (AV).

Pajusirkku *E. schoeniclus*
Mukavasti havaintoja päämuuton selvästi painottuen syyskuun puoliväliin. Syksyn komea kerääntymä havaittiin 12.9. Joe Höyläs 200p (HKo, MH ym). Suiston paras rengastuspäivä "pasin" osalta oli 19.9., jolloin rengastettiin 34 yksilöä (AL). Syksyn viimeinen lintu sinnitteli mukavasti marraskuun puolelle, sillä se havaittiin 7.11. Joe Höyläs 1p (AL).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*
Syksyn ensimmäiset pulmuset havaittiin totuttuun tapaan lokakussa, 16.10. Ilo Patvinsuo 3m (VMS). Syksyn suurin muuttoparvi havaittiin 23.10. Eno Pielisjoki 37m (MP). Viimeiset linnut havaittiin 7.11. Vär Säpäri 9m (HKi).

Peippo *Fringilla coelebs*
Paras muuttosaldo havaittiin 10.9. Joe Paritsanlahti 200m (KLi,LL). Viimeinen ilmoitettu peippo havaittiin 10.11. Lie Varpanen 1p (R.Nevalainen).

Järripeippo *F. montifringilla*
Suurin muuttosaldo yhytettiin 24.9. Rää Vuoniemi 280m (KLi,LL).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*
Ensimmäinen suurempi kerääntymä havaittiin 22.8. Joe Ievehähti 380p (HKo). Syksyn suurin parvi havaittiin 4.9. Out Sätöskoski 511p (MrK). Syksyn viimeinen lintu havaittiin 13.11. Joe Ukonlahti 1p (AL).

PETOLINNUT

Ari Parviainen

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
Syksyn summa 72 yksilöä on lähes täsmälleen sama kuin edellisyyksynä. Myös muuton alku tapahtui tavanomaiseen aikaan heinäkuun lopulla. Ensimmäiset havainnot, ja samalla syksyn toiseksi paras päiväsumma 27.7. Vär Räiköntorni 3 SE+ 4p ja Uudenkyllänlampi 3 ad N-NE (PZ). Elokuun ensimmäisen puoliskon mehiläishaukat elivät hiljaiseloa, mutta ajalla 18.8.-28.8. nähtiinkin sitten yli puolet syksyn toiseksi paras päiväsumma 27.7. Vär Räiköntorni 3 SE+ 4p ja Uudenkyllänlampi 3 ad N-NE (PZ). Elokuun ensimmäisen puoliskon mehiläishaukat elivät hiljaiseloa, mutta ajalla 18.8.-28.8. nähtiinkin sitten yli puolet syksyn Perniksistä. Parhaita noteerauksia olivat: 18.8. Vär Räiköntorni 10 E-SW+ 8p (PZ), 20.8. Out Sysmäjärvi 6 SE ja Out Vuonos 2m (AV), 21.8. Vär Säpäri 6p (HKo, PH, HPö) sekä vielä 28.8. Vär Uusikylä 3m (HKi). Tämän päämuutoksi katsottavan jakson jälkeen nähtiin enää kymmenen mehiläishaukkaa, joista mm. 31.8. Joe Kontiosuo 2 SSE (PZ), 1.9. Kon Pitkäranta 2m (HKo, AP) ja syksyn viimeiseksi jäänyt 5.9. Joe Höyläs 1 SW (HKo, PZ, AL).

Merikotka

Haliaeetus albicilla

Merikotkalla on jo useita vuosia näytännyt menevän varsin mukavasti. Niinpä syksyiset summat säännöllisesti tuntuvat hätyyttelevän 30 kotkan rajaa Pohjois-Karjalassakin. Vuonna -97 havaittiin 29, -98 27 ja nyt 26 merikotkaa. Taulukossa olevista kotkista olen tulkinut samaksi linnuksi 16.10. Joe Rantakylässä ja Rää Vuoniemessä nähdyt linnut. Kiitos kellonaikojen, on tulkinta, ja sitä kautta lähemmäs oikeaa tulosta pääseminen, ylipäättään mahdollista. Yksittäisistä paikoista Kit Hatunvaara oli ylivoimainen ykkönen. Siellä nähtiin yli kolmasosa syksyn merikotkista (11 yks.). Muuten havainnot puhkoot puolestaan taulukossa 4.

Ruskosuohaukka

Circus aeruginosus
Yhteismäärässä näyttää nouseva trendi jatkuvan. Kun edellisyyksynä nähtiin 29 ruskista, oli summa nyt jo 47 lintua, vaikka karsin päällekkäisiä ilmoituksia suhteellisen kovalla kädellä. Joka vuosi ruskosuohaukat tuntuvat livahtavan varsin tehokkaasti maakunnan harvan stajiariseulan läpi, sillä jo totuttuun tapaan nytkin vain kolme lintua nähtiin muuttolennessa: 12.8. Lip Siikakoski

Im (UP) ja 20.8. Out Vuonos 1^{kv} + 1ad♀ m (AV). Havainnot paikallisista linnuista tulivat pääasiassa pesimäpaikoilta tai niiden liepeiltä. Useampia lintuja nähtiin monin paikoin. Selvänä ykköspaikkana erottui Joe Höylas, jossa ruskis pesi onnistuneesti, ja lintuja nähtiin paikalla koko muuttokauden ajan. Enimmillään lintuja nähtiin 4.8. 3 ad♂ + 5 juv p (UP,HKo) ja 8.8. 2 ad♂ + 1 ad♀ + 4 juv p (AL). Myös muilla tunnetuilla paikoilla ruskisia nähtiin paikallisena hyvin. Mm. Kon Pitkäranta 12.8. ♂♀ + 1 juv p (KLe) ja 16.8. 2 ad♂ + 1 juv p (HKo,AP ym.), Kit Muljula ♂♀ + 3^{1kv} p (PZ,HKo,MH), Out Sysmäjärvi 20.8. 2 ad♀ p (AV), Pyh Mulo 27.8. 1 ad♀ + 1 ♀-puk. p (KLi,LL,Ru) sekä Lip Ahonkylä 3.9. 1 ad♀ + 1^{1kv} p. Syksyn muut havainnot koskivat yksinäisiä lintuja, joista muutama poiminta mielenkiintoisimmasta päästä: 13.8. Eno Koidanlampi ♂♀ p (SL), 17.8. Pol Solanlampi 1 juv p (AL) ja selvästi pohjoisin 18.8. Juu Vuokonjärvi 1^{2kv} ♂ (AL). Syksyn viimeinen ad♀ partioi 9.9. Joe Höylasin ruovikoiden yllä (HKo).

Sinisuohtaukka *C. cyaneus*

Sinisoiita ilmoitettiin selvästi vähemmän kuin ruskeita isoveljiään (26), mikä osoittanee lajien runsaussuhteissa tapahtuvaa muutosta. Sinisoiden määrä on kuitenkin jokseenkin samaa luokkaa kuin edellisenä syksynä (32).

Ensimmäiset ilmoitetut 20.7. Lie Kelvä Keljänvaara ainakin 3p (VMS,Riku Lumiaro ym.) ja 27.7. Vär Uudenkylänlampi 1 ad♂ p (PZ). Nämä lienevät palloilleet vielä pesimäseuduillaan. Muutolennessa lintuja nähtiin jälleen niukasti eli 7 yksilöä: 10.8. Kon Pyytivaara 1 W (VMS), 14.8. Kit Muljula 1^{1kv} p/S (PZ,HKo,MH), 28.8. Joe Rantakylä 1^{1kv} N (KLi), 29.8. Vär Sääperi 1^{2kv} ♂ + 2 ♀-puk. m, joiden lisäksi myös *Circus sp* 3m (HKi) sekä syksyn viimeinen 5.9. Joe Höylas 1^{1kv} SW ja *Cir c/m/p* 1 S (HKo,PZ,AL). Yksittäisten paikallisten lintujen lisäksi muutamaan otteeseen havaittiin useampia sinisoiita: 2.8. Kon Jakokoski 2 juv p (MP), 5.8. Lie Lamplela ♂♀ p (JH) ja 12.8. Kon Pitkäranta 3 ♀-puk. p (KLe).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Yksi vähemmän kuin ruskosuohtaukkoja, eli 46 ilmoitettua päällekkäisten havaintojen poistamisen jälkeen. Muuton alkua vaikea todeta, koska havainnot tuppaavat koskemaan paikallisia lintuja, joista ainakin allekirjoittaneen on hankala tehdä johtopäätöksiä. Joka tapauksessa ensimmäinen ilmoitettu 13.8. Out Vuonos 1^{1kv} p (KLi,LL). Kaikkiaan elokuun puolella nähtiin kuusi genttiä, kuten myös syyskuun aikana. Lokakuussa havaintoja kertyi 17, marraskuussa 12 kanahaukasta ja joulukuulta ilmoitettiin vielä 2 lintua, jotka

lienevät jo talvireiureillään. Jonkinlainen päämuuton tapainen lienee ollut lokakuun ensi puoliskolla, jolloin ynnättiin 13 lintua. Varsinaisesti muuttavia lintuja nähtiin kuudesti: 8.10. Joe Ukonlahti 1 S (AL), 10.10. Out Vuonos 1m (LV) ja Kon Jakokoski 1 S (MP), 16.10. Joe Honkaniemi 1 ♀ S (AL), 30.10. Joe Höylas 1 ad SE (PZ) sekä 7.11. Rää Vuoniemi 1^{1kv} ♂ SE (HKo, KLe,PH). Ainoa havainto useammasta kuin yhdestä kanahaukasta 8.10. Vär Hopeakallio 2 p (UP).

Varpushaukka *A. nisus*

Syksyn varpushaukkasumma oli selvästi edellisyyksyvä parempi – 176 yksilöä (syksyllä –98 95 yks.). Ensimmäinen määrätietoinen viuhutoja jo 5.8. Joe Rantakylä 1 NW (KLi). Muutto pysyi tasaisen rauhallisena aina elokuun lopulle saakka. Elokuun parhaat päivät olivat: 21.8. Vär Sääperi 6 p (HKo,PH,HPö), 29.8. Joe Höylas 7 W-SW + 2 p (PZ) ja 29.8. Vär Sääperi 6 m (HKi). Syyskuu oli yllättävänkin hiljainen parhaan noteerauksen ollessa 5.9. Joe Höylas 2 SW + 3 p/m (HKo,PZ,AL). Kaikki syksyn parhaat lukemat tehtiin lokakuussa ja Kit Hatunvaaralta: 9.10. 23 m (PZ), 10.10. 20 m (MH,PH,HPö, HKi) ja vielä 15.10. 10 m (MH,KLe ym.). Tämän jälkeen nähtiinkin enää 9 varpushaukkaa, joista viimeinen muutolta ilmoitettu 17.10. Kit Hatunvaara 1 m (MH,AN, JHv). Marraskuun lopun havaintoja paikallisista pitäisiin jo talvehtimaan jääneinä lintuina.

Hiiirihaukka *Buteo buteo*

Yhteissumma 145 yksilöä on selvästi enemmän kuin muutamana edellisenä syksynä. Muuton kulusta ei kuitenkaan ole hirveästi kerrottavaa. Ensimmäinen muuttoa enteilevä liikehtijä 7.8. Kon Jakokoski 1 E (MP). Yli viiden hiiirihaukan päiviä oli niin vähän, että voin aivan hyvin luotella ne kaikki. Muuta syksyn tasapaksusta muutosta on aika vaikea irrottaa. Yli viiden linnun päiviä olivat: 14.8. Kit Muljula 7m+p (PZ,HKo,MH), 18.8. Vär Räiköntorni 2m + 6p (PZ), 21.8. Vär Sääperi 10p (HKo,PH,HPö), 29.8. Vär Sääperi 3m+4p (HKi) sekä syksyn ainoa parempi muuttopäivä 5.9. Joe Höylas 31 SE+13 SW+ 1p (HKo,PZ,AL) ja Joe Rantakylä 6 (2a) SE (KLi). Lokakuun puolella varpari tavattiin enää neljästi, joista viimeinen 15.10. Vär Sääperi 1m (JP).

Taulukko 4. Syksyn 1999 merikotkat.

31.8.	Kon Pitkäranta	1		Any
11.9.	Kit Hatunvaara	2 (2kv+subad) m		PH,HPö
14.9.	Kon Pitkäranta	1 juv. m		KLe,Any
15.9.	Ilo Patvinsuo, Teretinniemi	1 juv. m		KLe
26.9.	Kon Pitkäranta	1 SW	klo 10.00	KLe,Any
30.9.	Eno Sikkavaara, Huhmonvaara	1 juv S	klo 14.05	MP
8.10.	Kit Hatunvaara	1 kiert	klo 13.20	UP
9.10.	Kon Jakokoski, Nälkövaara	1 NW	klo 17.50	MP,HPi
9.10.	Kon Kontiolahti, Puso	1 juv. SW		P.Piironen/MP
13.10.	Rää Vuoniemi	1 juv. SW	klo 9.45	KLe,Any
14.10.	Kit Hatunvaara	2 m	klo 11.10 - 18.10	MH,HPö ym.
14.10.	Lip Ylämylly, Lautasuo	1 S	klo 7.55	JMa
15.10.	Kit Hatunvaara	3 m	klo 8.10 - 18.10	MH,KLe ym.
16.10.	Ilo Patvinsuo, Teretinniemi	1 ad SSW	klo 12.09	VMS
16.10.	Joe Rantakylä	1 imm. SE	klo 12.40	KLi
16.10.	Kit Hatunvaara	2 m	klo 8.30 - 17.00	MH,AJ,JHv
16.10.	Kon Pyytivaara	1 juv. SW	klo 11.25	JVe,KLe
16.10.	Rää Vuoniemi	1 subad S	klo 13.48	PZ,PH,JR,TT
17.10.	Kit Hatunvaara	1 ad m	klo 11.30 - 15.00	MH,AN ym.
10.11.	Joe Kontiosuo	1 juv/subad SSW	klo 9.27	KLi,LL
10.11.	Kon Pitkäranta	1 ad m	klo 12.20	Any
15.11.	Rää Vuoniemi	1 ad m		KLe,LL

Piekana *B. lagopus*

Kohtalaisen hyvä esiintyminen 371 yksilöllä. Ensimmäinen muuttaja varsin varhain 12.8. Out Vuonos 1m (UP). Seuraava, ja muuton varsinainen aloittaja, vasta kuukautta myöhemmin 8.9. Kon Pitkäranta 1p (KLe, ANy). Syyskuulta tämän jälkeen havaintoja lähes päivittäin enimmäkseen pienistä määristä, joista poimittakoon mm. 11.9. Kit Hatunvaara 6m (PH,HPö), 15.9. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 4m +1p (KLe), 25.9. Joe Marjala 4m (AL) ja Lip Ylämylly 4 SW (JMa), 26.9. Joe Höylas 12m (AL,UP,TL), 27.9. Joe Rantakylä 6 SE (KLi,TN) sekä 28.9. Kit Hatunvaara 9 E-SE (PZ,MH).

Lokakuun ensimmäiset päivät olivat hiljaisia, kunnes koitti päämuuton aika. Päämuutossa näyttää olleen kaksi piikkiä, 7.- 10.10., jona aikana nähtiin 196 piekanaa ja 15.- 16.10., jolloin puolestaan 83 lintua lipui stajareiden näkökenttään. Ensimmäisen huipun parhaita paikkakohtaisia summia olivat 7.10. Pyh Mulon tekomaäki 16m (PZ), 8.10. Rää Vuoniemi 8 m/kiert (KLe,TT,AJ ym.), 9.10. Kit Hatunvaara 33m (PZ) ja Lie Siikasuo 14m (KJ) sekä syksyn kovin summa kovimmalta paikalta 10.10. Kit Hatunvaara 75m (MH,HPö,PH,HKi). Toisessa huipussa parhaina erottuivat Kit Hatunvaara 15.10. 10m (MH,KLe,HPö ym.) ja 16.10. 45m (MH,AJ,JHv) sekä 16.10. Kon Pyytivaara 6 SW (JVe) ja Rää Vuoniemi 9m (PZ,JP,PH,JR,TT). Tähän päämuuttovaiheeseen piekanat sitten joutuukin loppuivat, koskapa havaintoja tippui enää kolmesta yksilöstä: 17.10. Kit Hatunvaara 1m (MH,AN, JHv), 19.10. Joe Pyhäselkä 1 SW (JuA) ja viimeinen vitkuttelija 6.11. Lie Lampela 1p (JH).

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Maakotkia on totuttu viime vuosina syksyisin näkemään kymmenen yksilön molemmin puolin. Syksy -97 oli hyvä 13 kotkalla, mutta nyt määritettiin jo 17 maakotkaa, joista suurin osa nähtiin muutontarkkailupaikoilta. Parhaiksi paikoiksi osoittautuivat Joe Rantakylä ja Kit Hatunvaara, joissa molemmissa nähtiin 4 maakotkaa. Myös Lieksa - Valtimo -alueelta tuli totutusti jokunen havainto. Syksyn maakotkat tarkemmin taulukossa 5.

Kotkalaji *Aquila/Haliaetus*

Määritettyjen kotkien lisäksi nähtiin myös kotkia, joiden laji jäi hämärän peittoon - kaikkiaan 10 kappaletta. Nämä olivat seuraavat: 28.9. Kit Hatunvaara 1 *Halb* -tyyppinen m (MH, PZ), 4.10. Kon Paihola 1p (R. ja S.Heiskanen/MP), 14.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 kiert/m (KLe) ja Eno Siikasuo 1 SW (MP), 17.10. Juu Kajoo 2+2m (P.Kettunen/HL), 31.10. Lieksa 1p hirven raadolla (A.Korpelainen ym.) sekä 7.11. Joe Karsikko 1m (ANy).

Kalasääski *Pandion haliaetus*

Edellisen syksyn määrä 20 lintua kasvoi nyt lähes kaksinkertaiseksi eli kalasääskiä nähtiin 35 yksilöä, joissa tosin saattaa olla joitakin päällekkäisiäkin havaintoja, vaikka niitä on yritettykin välttää. Totutusti ilmoituksia alkoi tulla heinäkuun lopusta eteenpäin: mm. 31.7. Kon Pitkäranta 3p (KLe). Ensimmäiset muutolla nähdyt melko varhain: 7.8. Joe Höylas 1m (HKO,AL,UP, AJ) ja 10.8. Joe Rantakylä 1 ad N (KLi). Muita muutolla nähtyjä olivat: 1.9. Joe Rantakylä 1 SW (KLi) ja Kon Pitkäranta 1 S + 2p (KLi,LL), 5.9. Joe Höylas 2 SW (HKO, PZ,AL), 23.9. Kon Pyytivaara

ra 1m (KLe) sekä syksyn viimeiset myöhästelijät 10.10. Joe Höylas 1 S + 1 SW (PZ,AL ym.). Parhaita paikallismääriä edustivat mm. 14.8. Kit Muljula 3p (PZ,HKO,MH), 21.8. Vär Sääperi 4p (HKO,PH,HPö), 22.8. Joe Paritsan/Leveälähti 2p (HKO) sekä 4.9. Lip Ahonkylä 2 (MrK).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Myös tuulihaukka petراسi edellissyksyisiä lukujaan. Nyt nähtiin 46 tuulen tallajaa + 2 lintua nimikkeellä *Fal tin/ves*. Jo heinäkuun puolelta ilmoitettiin kuusi havaintoa, joista parhaana 31.7. Kon Pitkäranta 3p (KLe). Ensimmäisinä muuttajina pitäisin kuitenkin vasta 26.8. Joe Höylas 1 SW (UP) ja Vär Räiköntorni 3 S-WSW + 1p sekä Joe Paritsanlahti 2 ♀-puk. (*Fal tin/ves*) NW (HKO). Värsilän havainto oli samalla myös syksyn suurin ilmoitettu päiväsumma. Muita yli yhden linnun päiviä olivat: 29.8. ja 5.9. Lip Ahonkylä 2 (MrK), 29.8. Vär Sääperi 2p (HKi), 5.9. Joe Höylas 2 S (HKO,PZ,AL), 16.9. Kon Kulho 2p (KLe) sekä 9.10. Kit Hatunvaara 2m (PZ). Muuten tyyppillistä tuulihaukkahavaintoa edusti yksinäinen paikallinen lintu jossain maakunnan keskiosan kunnassa. Pohjoisissa kunnissa ei tehty yhtään havaintoa, ja yllättävässä paitsiossa olivat myös eteläiset kunnat. Muuton loppumista osoittivat jo mainitun Kit Hatunvaaran havainnon (9.10.) lisäksi 9.10. Kon Pitkäranta 1 ♂ p (KLe,TK) ja 12.10. Kon Puntarikoski Häikänniemi 1 ♂ SSE (PZ).

Ampuhaukka *F. columbarius*

Elokuulta ilmoitettiin 7, syyskuulta 9 ja lokakuulta 15 ampparia eli yhteensä 31 lintua (syksy -98 32 yks.). Muutto alkoi elokuun puolivälissä. Ensimmäiset

Taulukko 5. Syksyn 1999 maakotkat

13.7.	Lie Kelvä, Keljänvaara	1 subad p/kiert		Riku Lumiaro ym.
26.9.	Joe Höylas	1 juv NW	klo 13.05	AL,TL
5.10.	Val Ylä-Valtimo	1 juv kiert/m		AK
7.10.	Joe Höylas	1 ^{1kv} n.E	klo 9.35	HHö,TL
9.10.	Joe Rantakylä	2 ^{1kv} SE	klo 16.00	KLi, TN
10.10.	Kit Hatunvaara	1 juv m		MH, HPö, PH, HKi
15.10.	Joe Niinivaara, vesitorni	1 ad SE	klo 11.47	AL, PZ
16.10.	Ilo Patvinsuo Teretinniemi	1 ad p	klo 11.30 - n.16.30	VMS
16.10.	Joe Rantakylä	2 (1 SSE + 1 subad SE)	klo 12.20 ja 14.45	KLi
16.10.	Kon Pyytivaara	1 subad SW	klo 11.15	JVe, KLe
17.10.	Kit Hatunvaara	3 (2 juv + 1 subad) m	klo 11.30 - 15.00	MH ym.
19.10.	Lie Riihivaaran kaatopaikka	1 ^{1kv} p/kiert	klo 10.10	MT
21.10.	Kon Pyytivaara, Hölmölä	1 juv/subad n.SE	klo 12.50	VMS

11.8. Out Vuonos 1 ♀-puk. p, joka viihtyi paikalla kuukauden päivät (mm. KLi,LL) ja 14.8. Kit Muljula 1 S (PZ, HKo,MH). Syyskuun parasta antia olivat 3.9. Lip Mattisenlahti 1 ad ♂ + 1 ♀-puk. p (KLi, LL) ja ainut muutolla nähty 25.9. Lie Tainionvaara 1m (MT). Lokakuiset havainnot koskivat kahta päivää lukuun ottamatta yksinäisiä lintuja. Muutama poiminta lokakuun havainnoista: 7.10. Kon Pyytivaaran torni 1 ♂ SW (VMS), 8.10. Kit Hatunvaara 1m (UP) ja Rää Vuoniemi 1 kiert (KLe, TT,AJ,ANY ym.), 9.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1♀-puk. WNW + 1 S (VMS) ja Kit Hatunvaara 1m (PZ) sekä 14.10. Kit Hatunvaara peräti 5m (MH, K.Kärkkäinen ym.). Siihen sitten hyytyikin ampparimuutto, sillä tämän jälkeen lajiin törmättiin vain kerran: 15.10. Vär Säeperi 1 ♂ p (JP).

Nuolihaukka *F. subbuteo*

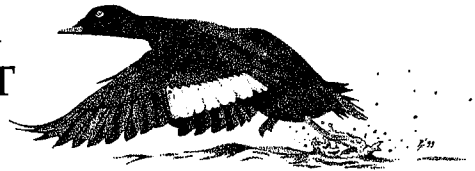
Nuolihaukka kuuluu siihen kastiin, joita ilmoitettiin edellisessä syyskuussa. Kaikkiaan n.50 yksilöä havaittiin (+ 2 *Fal sub/ves*), kun syksyllä -98 luku oli n.40. Ensimmäiset totutusti poikuehavainnot tai pesimäpaikkojen välittömässä läheisyydessä nähtyjä lintuja. Varhaisin ilmoitettu 6.8. Toh Hukkala 2 ad + 2 juv p (JP). Muita yli yhden linnun havainnot elokuulta: 7.8. Lie Koli Purjesaari 2p (VMS), 13.8. Joe Siilainen 3p (UP), 14.8. Kit Muljula 5p (PZ,HKo, MH), 17.8. Out Vuonos 2p (AL) ja Eno Siikavaara 2 kiert (MP), 21.8. Vär Säeperi 2p (HKo,PH,HPö), 24.8. Joe Höylas 1 SW + 1p (HKo,UP,PZ) sekä 24.8. Toh Peijonniemi 2p (HKi). Kon Pitkärannassa lintuja nähtiin 12.8.- 6.9. 2-10 yksilöä kerrallaan, eniten 1.9. 10p (HKo, AP). Jo mainittujen syyskuusten lisäksi nuolihaukka nähtiin vielä syyskuussa muutamaan otteeseen, joista syksyn viimeiset 10.9. Joe Marjala 1p (KLi,LL) ja 19.9. Kon Satamalahti 1p (VMS).

Muuttohaukka *F. peregrinus*

Kahden kesäaikaisen havainnon lisäksi syksyllä nähtiin ainoastaan kolme 'pereä'. Mainittakoon tässä nuo kesäaikaisetkin havainnot: 2.6. Ilo Patvinsuo 1p klo 8.30-9.30 (Jari Kouki) ja 3.7. Toh Ristee 1 S (HKi,Harri Taavetti). Varsinaiset syysmuuttajat nähtiin kaikki Kit Hatunvaaralta: 28.9. 1 ♂ S (MH,PZ), 10.10. 1 S klo 12.40 (HKi,PH, HPö,MH) ja viimeinen 16.10. 1 juv m (MH ym.).

ARKTIKA ja ISOT LINNUT

Markku Halonen

Isosten lintujen syksy oli lähes kaikilla lajeilla erinomainen hyvä. Vain metsähänhen ja merimetson kohdalla voidaan puhua heikohkosta esiintymisestä. Tällä kertaa olen sisällyttänyt joutsen *sp.*, *Anser sp.*, *Branta sp.* ja hanhi *sp.* -havainnot lajikohtaisesti erittelyihin sen mukaan mitä lajeja on ollut kussakin tilanteessa eniten liikkeellä. Kaikkien muiden lajien paitsi merimetson ja kurjen suluissa ja taulukossa olevat yhteissummat sisältävät paitsi varmasti lajilleen määritetyt, niin myös todennäköiset yksilöt. Esimerkiksi Kit Hatunvaaralla muutti 14.-15.10. lähes yksinomaan *Branta*-hanhia, ja niinpä määrittämättömät hanhet on jaettu näille kahdelle lajille todetun lajisuhteen mukaan. Etenkin hanhia oli syksyllä 1999 liikkeellä niin paljon, että katsauksen tekeminen oli varsin haastava ja isotoinen.

Merimetso *Phalacrocorax carbo* (25)
Perinteinen syyskuun alun muutto jäi lähes näkemättä, ainoa merkki siitä oli vain 11.9. Joe Höylaksen 3m (UP). Loka-marraskuussa seikkaili Höytiäinen sekä Pyhäselän alueella useita paikallisia lintuja, enimmillään 30.10. Joe Pyhäselän "lokkiluodolla" 3p (PZ). Muuttajia nähtiin mm. 16.10. Joe Höylaksella neljä (AL) ja 13.11. Kon Pitkärannassa kolme (KLe). Vitkastelija 15.11. Juu Paalasmaalla (P.Ruotsalainen/HL), sekä edellisvuotiseen tapaan jälleen vuodenvaihteessa 31.12. Kon Kontioniemessä 1 N klo 12.10 (JVe).

Laulujoutsen

Cygnus cygnus (1700)

Muutto alkoi eri puolilla 11.9. muutamilla parvilla. Viime vuosina joutsenet ovat alkaneet kokoontua aikaisin, sillä esimerkiksi 12.9. Lie Ruunaalla kellui 30p (M.Peltola), Kit Kiteenjävällä 14.9. 84p (Eero-Matti Lintunen) ja 18.9. Joe Paritsanlahdella 28p (KLe, HKo ym.). Muuton vilkastunen meni luonnollisesti lokakuulle. Isoimpia parvia: 6.10. Out Herneahossa a32 W (LV), 7.10. Joe Höylaksella a29 (HHö), 8.10. Vär Hopeakalliolla 47(2a) (UP) ja 9.10. Eno

Retujärvi 33p (MP). Muutto huipentui 16.10., jolloin Kit Hatunvaaralla meni pikkujoutsenten lisäksi 255 laulujoutsenta/joutsen *sp*:tä (MH, JHv,AJ). Länempänä muutto oli melko vaisua, Rää Vuoniemi 55m (PZ,JP ym.). Hanhien jo loputtua 17.10. kohtalaisessa ja kylmässä koillistuulella ohitti Kit Hatunvaaran 96 laulujoutsenta (MH,JHv,AN).

Myöhäsyksyn paikalliskerääntymistä suurimmat satsit löytyivät n.20.10. Kit Päätyeelä 150p (JHv), 26.10. Val Kalliojärveltä, missä yli 100p (Ylä Karjala-lehti/HL) ja 11.11. Eno Ahveniselta 112p (JH). Enon Ahvenisen suunnan joutsenista tehtiin runsaasti havainnot lokakuun lopun ja marraskuun lopun välillä, ja määrät vaihtelivat jonkin verran mikä voi kertoa lintujen vaihtuvuudesta. Vielä niinkin myöhään kuin 26.11. paikalla oli 69p (KLe). Viimeisimpiä havainnot olivat 28.11. Lie Kolin alueen 30(2a)p (PZ,TZ), 30.11. Kon Puntarikosken 4p (PZ) ja 3.12. Joe Iiksenjokisuun 2p (HM), sekä 5.12. linturallissa Eno Ahveninen 14p (PP,KR,SH ym.) ja Lip Viiniranta äi (AP,KLi,AV).

Pikkujoutsen *C. columbianus* (280)

Hanhien mukana liikkui lokakuussa jonkin verran pikkujoutsenia. 7.10. Rää Vuoniemessä muutti 21+28 pikkujoutsenta, sekä lisäksi muikeat a78m ilmaista pikkujoutsenta (KLe ym.), 8.10. Vär Hopeakalliolla a14 SW (UP) ja 9.10. nähtiin Joe Rantakylässä a36 ilmaista pikkujoutsenta (KLi,TN). Viimeisenä hanhien massapäivänä, 16.10. nähtiin rajan pinnassa ja Venäjän puolella runsasta joutsenmuuttoa. Kit Hatunvaaralla lensi komea a100 ilmaisia pikkujoutsenia, joutsenten yhteissumman ollessa 330 (MH,JHv, AJ). Uukuniemellä laskettiin 778 joutsenta, jotka olisivat näkyneet myös Hatunvaaralta, mutta ne sotkeutuivat kiireessä hanhiparviin. Vastavalossa, pilvisellä säällä ja pelkällä kiikarilla katsoessa kaukana menevä joutsenparvi näyttää tummalta ja menee helposti läpi hanhiparvena. Viimeiset 30.10. Kon Pöllänlampi 2p (PM) ja 9.11. Joe Karsikko 1ad p (HKo,KLi).

Hanhet (250 000)

Kaikkien aikojen paras hanhisyksy! Noin 250 000 nähtiin, ja arvioitiin että noin 400 000 hanhea lensi P-K:n yli valoisaan aikaan. Havaintoja tuli niin runsaasti ja monilta eri seurantapaikoilta, että eri hanhien erotteleminen oli vaikeaa. Toisaalta eräs tärkeä aukko jäi kaikkina massapäivinä havainnoimatta, ja se oli Tohmajärven kirkonkylän ja Kit Puhoksen seutu. Tämän suunnan ilmeiset hyvät hanhimuutot olen arvioinut Hatunvaaran ja esimerkiksi Kyyrönniemen havaintojen perusteella. Kaiken tämän lisäksi monena yönä hanhien muutto oli voimakasta etenkin tundrahanhella. Voi siis sanoa, että ilmassa kävi muutamina aikoina melkoinen suihke.

Katsauksessa on tukeuduttu parhaiten havainnoituhiin paikkoihin, kuten esim. Kit Hatunvaaraan, missä oli lähes päivittäin havainnointia. Mäen päältä laskettiin syksyn mittaan 130 000 hanhea, ja varaa parempaankin olisi ollut. Hatunvaaran ja Värtsilän välillä havaittiin jälleen selviä eroja nähtyjen hanhien määrissä, vaikka paikat ovat melko lähekkäin. Tällä kertaa selitys oli mm. näkyvyydessä: sade, sumu ja matalalla roikkuvat pilvet vaikeuttivat havainnointia etenkin Hatunvaaralla kahtena hyvänä hanhipäivänä. Rajan pinnassa vaikutinkin olevan saateisempaa ja sumupilvet sitkeämmässä kuin muualla.

Syyskuun puolella muutto oli varsin vaisua, ja vielä lokakuun alussakin hyvin heikkoa. Syy muuton viivästyneeseen oli lämpimissä eteläpuoleisissa tuulisissa. Ensimmäinen parempi hanhimuutto sattui 6.10, jolloin tuuli koillisesta, ja liikkeellä oli joitain tuhansia hanhia ja alleja. Muutto meni leveänä rintamana, ja jatkui yöllä, jolloin Etelä-Karjalassa kuultiin paikoin runsaasti tundrahanhia.

Seuraavana päivänä eli 7.10. taivas oli edelleen pilvinen ja aamusumu ajoittaisen sateen kera haittasi näkyvyyttä. Yllättäen klo 10:n maissa alkoi voimakas tundrahanhimuutto, ja parvien lentosuunta oli länteen! Päävirta kulki Rääkkylän yli ollen tauotonta (A.Ikonen, A.Halonen, Marko Visala, MH), isoimmissa parvissa oli tuhatkunta lintua. Joensuun alueella ja siitä pohjoiseen muutto oli heikompa ja siellä joukosta määritettiin myös valkoposkia. Etelä-Karjalan puolella tästä muutosta ei tiedetty juuri mitään, ja

esimerkiksi Punkaharjun Hirvikoskelakin meni vain 600 hanhea. Sen sijaan Savossa ja jopa Kajaanissa havaittiin sijaintiin nähden mukavaa muuttoa. Päivän aikana maakunnassamme laskettiin noin 25 000 hanhea.

Muutto jatkui ilmeisesti yön yli samalla keskittyen yllättävän pohjoiselle ja kapealle reitille, sillä 8.10. aamulla voitiin välillä Joensuu-Varkaus havaita muutaman tunnin ajan mukavaa muuttoa. Tundra- ja valkoposkianhanhia määritettiin suunnilleen yhtä paljon. Tuuli oli yltynyt puhaltamaan kohtalaisesti etelälounaasta, mikä selittänee hanhien lentämisen mieluummin sivu- kuin vastatuulella. Illansuussa muuttokuvio meni uusiksi, sillä uusi hanhiaalto vyöryi nyt rajan pinnassa ennakkoiden hyvää muuttoa seuraavaksi päiväksi. Päivän aikana havaittiin noin 10 000 hanhea.

Lauantai, 9.10., valkeni puolipilvisenä, lämpimänä ja tuuli oli heikkoa/kohtalaista kaakonpuolelta. Mantereen päällä aamusumu haittasi näkyvyyttä, mutta muutto alkoi lännessä suurilla järvillä, missä kärki oli jälleen ajoissa liikkeellä. Muutto oli Joensuun eteläpuolella tasaista valumista pitkin päivää, välillä oli taukoa ja välillä parviryöppyjä. Enemmistö läntisen reitin hanhista oli valkoposkia, ja vielä aivan illansuussa tapahtui Joensuussa yömuuttoa ennaakoiva ryntäys. Itärajalla aamupäivä oli aivan hiljainen, mutta iltapäivä sitäkin räväkempi. Hatunvaaralta laskettiin syksyn toiseksi kovin hanhimuutto, 30 000, käytännössä puhtaasti tundrahanhia. Pääreitti kulki itäpuolelta, mutta ohjautui kuitenkin ehkä kaakkoisvireen ansiosta hyvin myös E-K:n puolelle. Päävaihe oli kuitenkin liikkeellä niin myöhään iltapäivällä, että Imatralta vain puolet Hatunvaaran massasta ehdittiin nähdä ennen pimeää. Yömuuton kuuntelijoina kunnostautuneet E-K:n harrastajat saivatkin sitten ihmetellä todella voimakasta yömuuttoa pitkälle yöhön - hanhia oli liikkeellä ilmeisesti kuusinumeroinen luku Kouvolan ja Lappeenrannan välillä. Vaikka suurin osa hanhista jää aina näkemättä, päästiin Pohjois-Karjalan puolella komeaan 70 000:n nähtyyn hanheen.

Koska muutto oli nyt ollut käynnissä voimakkaana jo kolme päivää, oli arveltavaa että jossain vaiheessa hanhetkin vetäviä henkeä. Ainakin 10.10. sää oli vallan mainio, poutainen ja heikkotuulinen, mutta vain rajanpinnassa havaittiin pientä muuttoa. Sitten

tuli kolmeksi päiväksi lounaistuuliset säät ja kunnan välipäivät. Vain viimeisenä välipäivänä eli 13.10. puskki vähän hanhia vastatuuleen rajan pinnassa jo aikaisin aamupäivällä. Tämä riitti kertomaan herkimille hanhentutkailijoille, että hanhia olisi vielä tulossa. Etenkin sepelhanhien poissaolo kummastutti, ja valkoposkiakin pitäisi vielä riittää. Tosin Vienanmereltä juuri palannut Siipirikon päätoimittaja suhtautui hyvin skeptisesti tällaiseen toiveajatteluun.

Torstaina 14.10. sää oli viilentynyt, ja pilvinen taivas itki ajoittain vettä huonontaen näkyvyyttä. Muutto keskittyi rajan pintaan, ja Hatunvaaralta havainnoituna se meni molemmin puolin. Hanhet olivat lähteneet jälleen ajoissa liikkeelle, sillä parvia oli taivaalla jo klo 10, ja muutto vilkastui välillä ryöpyksi iltapäivän puolella. Juuri kovimman ryöpyyn, jossa oli vähintään 5000 hanhea, aikaan sattui myös pahin sadekuuro ja näkyvyys oli huonoimmillaan. Lennossa oli paitsi valkoposkia, niin myös ensimmäisen kerran enemmän sepelhanhia - myös syksyn suurin parvi, a7000, joka meni kaukaa Hatunvaaran itäpuolelta. Etelä-Karjalan puolella muutto havaittiin parhaiten Simpeleellä, missä laskettiin 22 000 hanhea. Muutto jäi jatkumaan jonkin asteisena vielä pimeällä. Päivän saldo omassa maakunnassamme oli noin 30 000 hanhea.

Perjantaina, 15.10., sää oli edelleen pilvinen ja ajoittain sateinen. Kohtalainen pohjoistuuli tarjosi hanhille hyvän kyydin, ja niinpä parvet menivät korkealla. Muutto käynnistyi jo perinteiseen tapaan yllättävän aikaisin aamupäivällä jatkuen aina pimeään. Hatunvaaralla laskettiin 12 000 hanhea valkoposkivoittoisesti. Vain 20:n kilometrin päässä Värtsilässä päästiin muutosta paremmalle jyvälle, sillä siellä oli parempi näkyvyys. Värtsilän summa oli 19 100, joista klo 15:n jälkeen 15 000 hanhea.

Simpeleellä jäätin myös huonon näkyvyyden takia vain 6000:n hanheen. Päivän summa itärajan seuranta- paikoilta oli noin 25 000 hanhea.

Lauantai, 16.10., tarjosi hienon huiennuksen hanhisyksylle. Sää oli pilvinen, näkyvyys hyvä ja tuuli kohtalaista koillisesta. Päivän muutto jakaantui kahtia: lännessä eli Pyhäselällä matkasi valkoposkien kymmentuhapäinen jälkijoukko, kun taas rajanpin-

nassa meni puhtaasti tundrahanhia, iltapäivällä tosin myös sepelhanhia. Hatunvaaran summa oli 50 000, mikä olisi kaukoputkella ja useammalla kii-
kariparilla stajaten noussut selvästi. Havainnointia oli myös Venäjän puolella, ja Jänisjärven eteläpäässä ollut VT joutui keskelle mahtavaa ryntäystä juuri puolenpäivän tienoilla. Koska havaintopaikalta ei ollut näkyvyyttä kunnolla länteen, jäivät kaikki sepelhanhet siellä näkemättä. Vajavaisesta näkyvyydestä huolimatta paikalta laskettiin noin 40-50 000 hanhea, jotka eivät Hatunvaaralta olisi erottuneet kuin ehkä osittain ja oikein tarkkaan kaukoputkella tihrustaen.

Laatokan rannalla oli kaksi havainnointipaikkaa, Käkisalmi ja Metsäpirtti. Läntinen Käkisalmi jäi hanhiputkien keskelle, sillä siellä meni vaivaiset 16 000, kun taas keskellä Laatokan lounaisrantaa olevassa Metsäpirtissä muutti 63 000 (Laatokan poikki tullutta?) hanhea. Etelä-Karjalan puolella muutto oli voimakasta, mutta yläsumu esti näkyvyyttä Ylämaan suunnalla. Siellä summa oli 27 000, kun taas hyvän näkyvyyden alueella Uukuniemellä laskettiin Hatunvaaran kanssa

samoja hanhia 56 000:n verran. Kaikki-aan päivän aikana havaittiin Suomessa ja Venäjällä 200 000 hanhea. P-K:ssa tästä massasta nähtiin 65 000.

Metsähänhi *Anser fabalis* (4000)

Entisaikojen reippaat tuhansien lintujen muutot ovat nykyään kutistuneet muutamien satojen lintujen päivittäiseksi liikehännäksi. Ainakin tänä syksynä metsähänhet menivät pitkällä aikavälillä, joten kunnan muuttoa ei siitäkään syystä syntynyt. Parvikoossa ei ollut valittamista - suurimmat aurat käsittivät 200 lintua. Ensimmäiset pesimisalueiden ulkopuoliset olivat 28.8. Out Mustalahdella kelluneet neljä lintua (TT). Varsinainen muutto alkoi pienellä tiputtelulla syyskuun 10. päivän jälkeen, ja voimistui kuun viimeisellä viikolla: 21.9. Lie Iso Palovaara 250(4a) (MT), 22.9. Ilo Kesonsuo 1116(12a) hanhea, joista 188(4a) määritettyä metsähänhea (AL, KK), sekä samana päivänä Kon Pyytiivaarassa 770(14a) m iltapäivän lopulla, joista puolet *Ansereita* (KLe). Ja edelleen 23.9. Joe Paritsanlahti 120(3a) (HM), sekä 27.9. Kit Hatunvaara 350(3a) (MH). Lokakuun paras muutto meni tundrahanhipäivänä

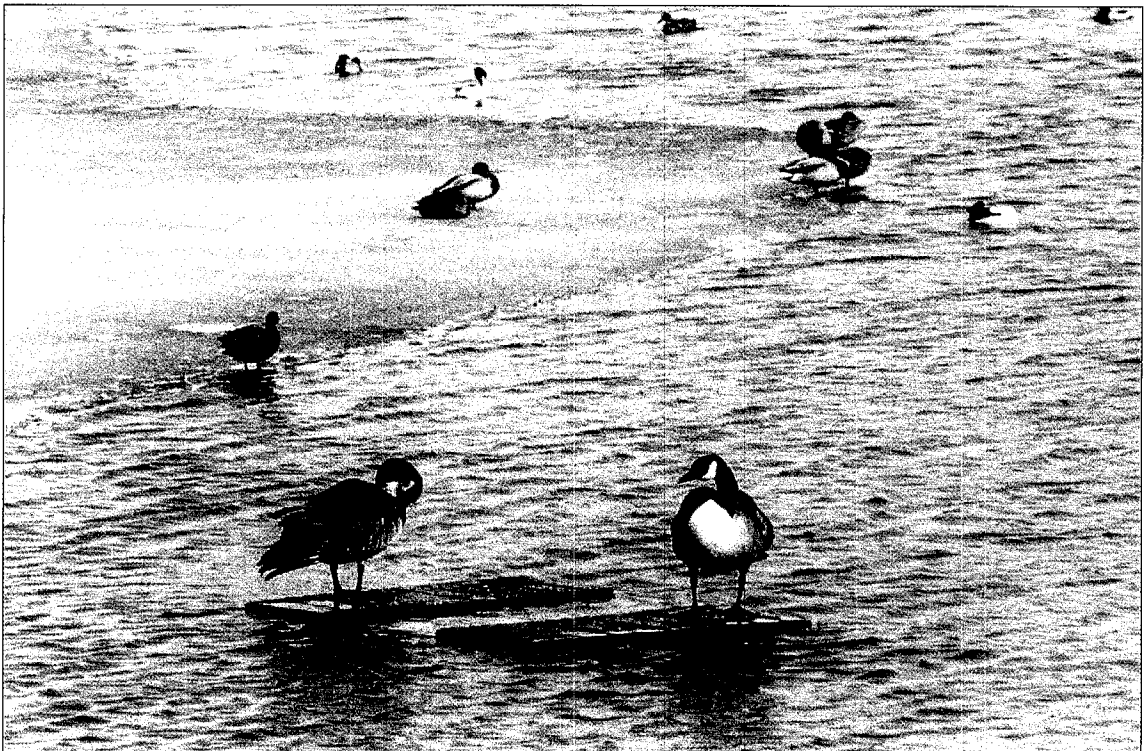
9.10., jolloin Kit Hatunvaarassa 700m (PZ). Viimeinen ja yksinäinen lintu 17.10. Hatunvaarassa (MH, AN, JHV).

Tundrahanhi

A. albifrons (120 000)

Makeaa mahan täydeltä tuli tänä ennätyskellisenä tundrahanhisyksynä. Havaintoja pikkuparvista alkoi tippua syyskuun 22. päivän jälkeen, ja 26.9. Kit Hatunvaaran ohitti jo a220 linnun poka (MH). Myös seuraavana päivänä, kuten muinakin syyskuun lopun päivinä, liikkui jonkin verran tundra metsähänhien keralla. Varsinainen muutto alkoi 6.10. illansuussa, jolloin Hatunvaaralla 2000 hanhea klo 16-19 (MH). Yöllä kuultiin tundrahanhimuuttoa paikoin runsaasti Etelä-Karjalan puolella. Seuraavaksi päiväksi oli siis olemassa hyvät ennusteet massan tulosta.

Jo aamupäivällä 7.10. hanhia nähtiin laajalla alueella Joensuun ympärillä, mutta muutto oli voimakkainta Rääkkylän yllä suuntautuen varsin matalalla länteen. Kit Kyyrönniemen 9000:sta hanhasta määrittyi tundra 1500 ja loputkin olivat *Anser*-tyyppisiä (MH). Lähes kaikki hanhet lensivät niemen pohjoispuolelta, joten muuttoa

Kanadanhanhista valtaosa havaittiin totutusti Kiteellä. © Markku Halonen

joutui tarkkailemaan sivusta välillä huonossa näkyvyydessä, ja kaiken lisäksi puhelimen jatkuvasti soidessa. Paremmalla havainnoinnilla todellinen luku olisi ollut ehkä huomattavastikin suurempi. Rää Vuoniemessä meni 5600 hanhea, joista määrittyi noin tonni sekä *Ansereita* että valkuposkia (KLe). Joensuun alueella suhde oli samanlainen, noin 2000 *Anseria* ja 1500 valkopooskia määritettiin hanhien yhteissumman ollessa noin 6000 lintua (JMa,HHö,PZ ym.). Kon Pyytivaaralla hanhisumma oli reilut 2000 (VMS), Enossa reilu tonni (MP) ja Lieksan suunnalla kertyi irtohavaintoina 2000 hanhea (AK ym.).

Seuraavana päivänä eli 8.10. havaittiin aamulla vielä rippeitä edellispäiväisestä Joensuun reitillä; Joe Marjala - Lip Ylämylly alueella puolessa tunnissa 2300 (JMa). Rää Vuoniemestä katso-

en hanhet menivät kaukana luoteessa, ja siellä päivän summa oli reilut 2000 (KLe ym.). Uusi hanhiaalto vyöryi vasta aivan illansuussa, jolloin 3000 *Anser*-tyypistä hanhea ohitti Hatunvaaran itäpuolelta ennakoiden seuraavan päivän reipasta tundrahanhimuuttoa.

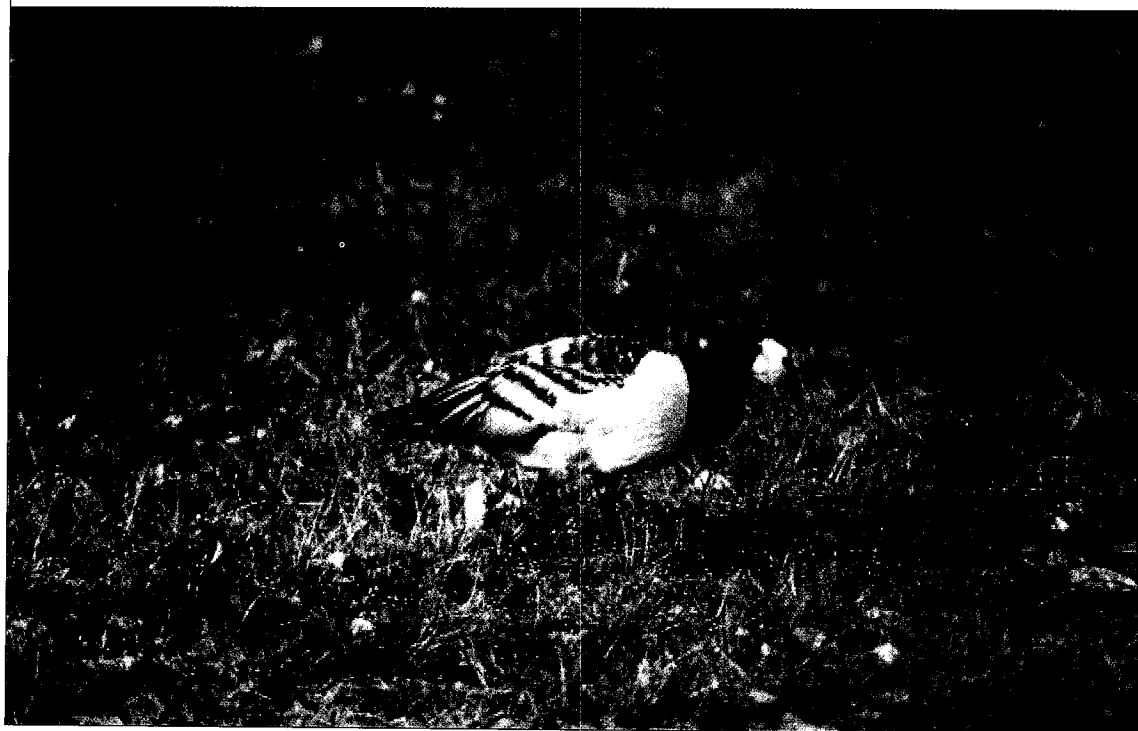
Aamu valkeni 9.10. sumuisena ja hanhimuutto alkoi ensin lännessä. Tundrahanhiparvia nähtiin läntisellä reitillä valkuposkia niukemmin, sillä ne olivat keskittyneet aivan rajan pintaan; Hatunvaaralla iltapäivällä ryöpynnyt 30 000:n hanhen armada oli käytännössä puhtaasti tundrahanhia, seitsemäsosa ehdittiin varmuudella määrittää (PZ). Iltapäivän viimeisinä tunteina muuttoparvia havaittiin myös Kon-Eno -alueella noin 1300 määritetyn verran (MP). Illalla ja vielä yönsilmässä koettiin sitten Imatran-Kouvolan

seudulla valtava tundrien yömuutto, johon lienee osallistunut kuusinumeroinen hanhimassa.

Tämän jälkeen muutto ymmärrettävästi taukosi, Hatunvaaralla havaittiin 10.10. vain 3000 hanhea (MH,HPö ym.). Harvinaisempaa herkkua kuitenkin tarjosivat samana päivänä Ilo Patvinsuolle laskeutuneet 600 tundraa (MrK,Sanna Saario). Etelä-Karjalassa ja Kouvolan seudulla herkuteltiin myös, sillä aamuhämärissä oli selillä ja pelloilla paljon tundria ja valkuposkia paikallisina, mutta aamun valjettua ne lähtivät nopeasti muuttolle. Esimerkiksi Kouvolaassa muutti aamulla vielä 23 000 hanhea. Oliko Saimaan alueella todella näin paljon yön pudottamia hanhia vai jatkuiko muutto voimakkaana läpi yön? Molemmat lienevät osittain oikeita selityksiä, mikä vain lisää tä-

Taulukko 6. Hanhisummat syksyllä 1999 Pohjois-Karjalassa.

Arvio nähtyjen jakaumasta	-6.10., 10.-13.10.	7.10.	8.10.	9.10.	14.10.	15.10.	16.10.	Yhteensä
Metsähanhi	3040	100		800			60	4000
Tundrahanhi	16 000	13 000	5000	40 000	200	500	43 000	117 000
Valkoposki	5600	10 400	5000	30 000	5000	9000	12 000	76 000
Sepelhanhi	500	1500	150	200	24 800	16 000	10 000	53 000
Nähdyt yhteensä	25 000	25 000	10 000	70 000	30 000	25 000	65 000	250 000

Yhä tyypillisempi näky P-K:ssakin syksyisin - laiduntava valkoposkihanhi. ©Markku Halonen

män pääosin pimeällä menneen muuton julmuutta.

Valkoposkien ja sepelhanhien muuttoa muutamaa päivää myöhemmin, tundria ei liikkunut juuri ollenkaan. Varsinainen tundrien emämassa tulikin kaikkein viimeisimpänä eli 16.10., jolloin Hatunvaaralla laskettiin klo 9.30-17.00 yhteensä 50 000 hanhea, joista yli 40 000 oli *Anser*-tyyppisiä ja käytännössä puhtaasti tundrahanhia (MH,JHv, JA). Muutto alkoi lähes heti havainnoinnin alettua muutamalla jonossa kohti tulevalta parvella, hetkeä myöhemmin molemmin puolin ja edestä alkoi nousta yhä tiuhemmin auroja ja jonoja, ja lopulta ei voinut muuta kuin vetää kiikarilla kerrokseen molempaa puolta ja laskea summaa päässään. Puolenpäivän aikaan muuttorintama siirtyi ensin Jänisjärven päälle ja sitten edelleen kauas Laatokalle. Rää Vuoniemessä laskettiin samaan aikaan valkoposkia, tundria näkyi vain 560 (JP ym.).

Sepelhanhi

Branta bernicla (50 000)

Syyskuun puolella ei havaittu sepelhanhia juuri lainkaan, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä etteikö niitä olisi menneet. Ensimmäinen, yleensä syyskuun 20.päivän tienoilla oleva, muutonhuippu voi sattua vaikka yöllä. Havaittu muutto keskittyi tänä syksynä kuitenkin myöhäiseen ajankohtaan, lokakuun puoliväliin. Nähty yksilömäärä on hyvä, mutta kannan kokoon nähdessä kuitenkin niin pieni, että paljon hanhia livahti jälleen huomaamatta ohi.

Ensimmäiset 17.9. Eno Siikavaara 60 SW (MP). Ja lähes tyhjän syyskuun jälkeen muuttoa vasta pitkällä lokakuussa alkaen pienellä liikehdinnällä 6.10. Isoimpia parvia olivat 7.10. Eno Siikavaara a600 SW (MP) ja 8.10. Kit Hatunvaaran a1000 ilmeisiä sepluja iltapimeällä (PZ). Varsinainen ryntäys tapahtui 14.-16.10. Voimakkainta muutto oli heti alussa: 14.10. muutti Hatunvaaralla 28 000 hanhea, pääosin sepelhanhia. Muutto meni patin molemmilta puolin. Välillä parvia tihrustettiin huonossa näkyvyydessä sateesta ja sumusta johtuen. Myöhään iltapäivällä tapahtui voimakas ryntäys, jolloin meni myös syksyn suurin parvi, noin 7000 lintua (MH, KKä, PR, HPö ym.). Suurparven etäisyys oli noin 20 kilometriä, ja se oli arviolta kolmesta viiteen kilometriä pitkä monien hanhi-

jonojen kerroksellinen kasauma. Tämä jättiläismato mateli kaakkoisessa horisontissa, eikä näkynyt enää Uukuniemeltä eikä muualtaakaan - liekö Laatokka "imenyt" sen. Muuttoa meni myös lännempää, esimerkiksi Eno Siikavaaralla 1000(2a) (MP). Meno jatkui ties miten vilkkaana pimeän tultua, josta merkinä mm. Vär Patsolan yömuuttoparvi klo 20.20 (HKI).

Yötä myöhemmin 15.10. oli Hatunvaaralla jo rauhallisempaa, ja monipuolisen hanhilajiston ohella nähtiin 1245(5a) sepelhanhea hanhisumman ollessa 12 000 (HPö, MH, KLe ym.). Ajoittain surkea sadesään vallitessa suurin osa hanhista jäi näkemättä, minkä todistaa Värtsilän 4060 sepelhanhea ja loppusumma 19 000 (JP). Värtsilässä sää poutaantui aikaisemmin, sopivasti illansuun muuttoryntäyksen ajaksi. Tundrapäivänä 16.10. liikkui myös sepelhanhia siellä täällä. Hatunvaaralla tundrahanhimuuton hiipussa iltapäivällä muutti kaukaa idästä vajaa kymppitonni sepelhanhiyyppisiä parvia, suurin a2500 (MH, JHv). Ilmeisesti Etelä-Karjalan puolella ei näistä hanhista tiedetty juuri mitään. Viimeiset kolme nähtiin 17.10. Hatunvaaralla (MH, JHv, AN).

Valkoposkianhi

B. leucopsis (76 000)

Kesäisten seikkailijoiden jälkeen ensimmäinen muuttoparvi, a200, havaittiin 21.9. sekä Kon Pitkärannassa että Joe Rantakylässä (KLi, KLe, HM). Muutto oli kuitenkin vaisua ensimmäiseen massapäivään eli 7.10. asti. Tällöin valkoposket suosivat tundrahanhia pohjoisempaa reittiä matkallaan länteen, määrityksiä tehtiin Eno Siikavaarassa 910(7a) (MP), Joe Höylaksella 1020(14a) (HHö) ja Rää Vuoniemessä 940 (KLe ym.). Rää Oravilahdelle laskeutui a127 paikalliseksi (MMA). Seuraavana päivänä valkoposkia liikkui jälleen, mutta määrityksiä tuli niukasti.

Lauantaina 9.10. oli valkoposken päämuuttopäivä ja määrityksiä tuli kaikkiaan vajaan 20 000:n valkoposken verran. Havaintopaikkoja oli eniten miehitettyä Joensuun ympärillä, ja parhaassa paikassa Joe Rantakylässä valkoposkia nähtiin 4000 hanhisumman ollessa 12 000 (KLi, TN). Kit Kyyrönniemessä meni vastaavasti 3200 valkoposkia hanhisumman ollessa myös 12 000(76a) (MH). Rää Vuoniemessä kaikki hanhet määritettiin, ja lähes

kaikki olivatkin valkoposkia, yhteensä 3069 (PH, HPö). Rajan pinnassa Kit Hatunvaaralla tundrahanhien mellastaessa joukosta erottui valkoposkia vaajat 2000 (PZ). Muutto taukosi Kyyrönniemessä jo hyvissä ajoin iltapäivällä, mutta alkoi taas uudelleen ainakin Joensuussa, missä päivän suurimmat parvet vyöryivät vasta aivan illansuussa ja muutto jatkui pimeällä. Samanlainen oli tilanne iltahämärässä Kit Puhoksessa, missä reilussa varttitunnissa meni seitsemän parvea, mm. a330 valkoposkea (MH).

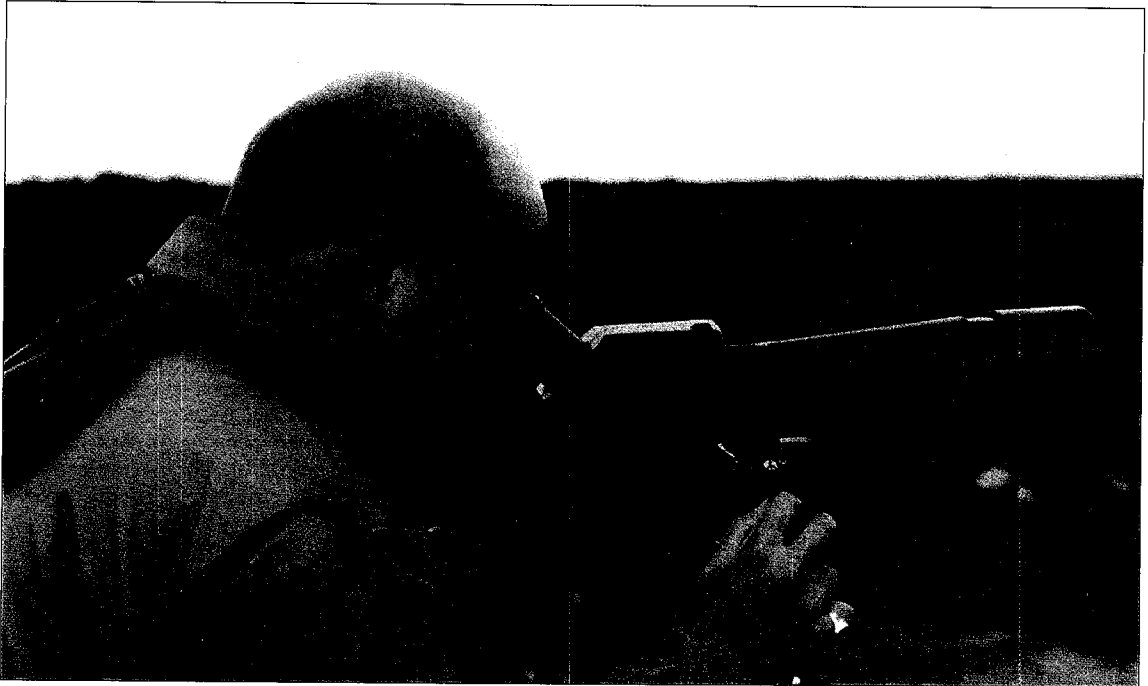
Kuin enteenä syksyn 2000 paikallisista valkoposkista tavattiin myös syksyllä 1999 muutamia paikallisia parvia, kuten 10.10. Ilo Patvinsuon a300p (MrK, Sanna Saario). Muutto virisi uudestaan sepelhanhipäivänä 14.10., jolloin Kit Hatunvaaralla 1900 (HPö, MH ym.) ja Vär Sääperillä 1105(4a) puolenpäivän tienoilla (PZ, AL, L. Finer). Voimakkaat sadekuurot haittasivat havainnointia ja määrityksiä. Yötä myöhemmin määrityksiä tuli paremmin Hatunvaaralla, missä 2686(15a) (KLe, MH ym.) - päivä oli puoliksi sepel- ja puoliksi valkoposkianhien. Lopulta 16.10. saatiin vielä iltailla mukavaa valkoposkimuuttoa läntisellä reitillä: Rää Vuonien ohitti 10 877 hanhea, joista 1675 valkoposkea (PZ, TT, JR ym.). Kit Hatunvaaralla ei valkoposkia ehditty määrittää, mutta Uukuniemellä niitä havaittiin 1400. Syksyn hanhikarkelot loppuivat dramaattisesti, kun 17.10. Hatunvaaralla meni vain kolme valkoposkea ja nekin vääriin suuntaan (JHv ym.), ja viimeinen havainto tuli 21.10. Kon Puntarikosken paikallisesta linnusta (UP).

Kanadanhanhi *B. canadensis* (113)

Kiteen Puhoksen maatalousoppilaitoksen pellot toimivat koko syksyn kanadanhanhien ruokailupaikkana, ja enimmillään siellä oli 10.9. 105 lintua (MH ym.). Toinen hyvä paikka on Päätyeenlahti, minne hanhet kokoontuvat etenkin myöhäsyksyllä, nyt siellä oli enimmillään 47 lintua niinkin myöhään kuin 6.11. (ST). Kiteen ulkopuolella nähtiin vain muutamia lintuja, kaukaisimmat kaksi 7.8. Lie Pielisellä (VMS).

Kurki *Grus grus* (2000)

Kurkisyksystä muodostui pitkänlainen. Päämuutto purkautui poikkeuksellisen myöhään, vasta lokakuussa, mikä johtui lämpimästä syksystä. Vii-

Etenkin hanhia stajattiin syksyllä 1999 hyvinkin aktiivisesti. ©Markku Halonen

me vuosiin nähden kurkia havaittiin nyt yli puolet enemmän kuin on totuttu, ja se kertoo kannan vahvistumisesta myös täällä. Muutto alkoi elokuun pikkuparvien lipumisella ja paikallisten parvien kerääntymisillä. Parhaat paikallisparvet: 12.8. Kon Pöllövaara 39p (KLe), 28.8. Out Vuonos 74p (PZ) ja Rää Oravilahti 130p (MH), 5.9. Toh Valkeasuo 141p (UP), 11.9. Out Porola 73p (MrK), 12.9. Lie Siikasuo 150p (KJ), 15.9. Rää Oravilahti 150p (MH), 2.10. Toh Valkeasuo 210p (AL,UP) ja 7.10. Rää, Oravilahti 161p (MMA).

Suurimmat muutot: 29.8. Joe Höylas a44 ja 5.9. 33(4a) (PZ ym.), 11.9. Kit Hatunvaara 80 (PH,HPö), 7.10. Rää Vuoniemi a40 (TT ym.), ja myöhäisenä päämuuttopäivänä 10.10. Kit Hatunvaara 820 (PH,HPö,HKi ym.), Joe Höylaksella 250 (AL ym.) ja Rää Vuoniemessä 226(3a) (KLe ym.). 12.10. muutti vielä Rää Haapasalmessa a100 ilmeisesti Oravilahdella pysähtyneitä kurkia (K.Halonen).

Hatunvaaralla 10.10. kaakkoon matkannut kurkimassa oli todennäköisesti pääosin lähtöisin Toh Valkeasuolta. Mielenkiintoista oli parvien määrätietoinen lentäminen kohti Sortavalaa sieltä mahdollisesti edelleen Laatokan koillisrantaan pitkin kaakkoon ja lopulta ja etelään. Joensuu-Rääkkylä akseliilla kurjet

vaikuttavat lentävät enemmän etelään, jolloin ne hakeutuvat ehkä Karjalan-Kannakselle. Totaalisen tyhjennyksen jälkeen muutamit myöhästelijät yllättivät: Liperissä palloili kolme siipirikkoa aina 5.-9.11. asti (PP,KR ym.) ja vielä viihonviimeisinä 10.11. Siikasalmella talusti kolmen kurjen perhe (KLi,LL).

Syksyn 1999 Arktika

Vesilinnut

Kuikkalinnut

Gavia stellata & *G. arctica* (1350)
Melko vaisu *Gavia*-syksy. Ensimmäisiä muuton merkkejä olivat 28.8. Lip Ahonkylän muuttava kaakkuri (PZ) ja mahdollisesti myös 21.8. Lie Korpijärven 13p kuikkaa (MPe). Syyskuulla muutto oli olematonta, ainoa isompi parvi 25.9. Rää Vuoniemi a23m (PZ). Pieni muuttoryntäys tuli ensimmäisen hanhimassa mukana, jolloin Kit Kyyrönniemessä 6.10. 167 m, 7.10. 350m ja 9.10. 142m (MH). Liikkeellä oli molempia lajeja. 7.10. oli varsin voimakas muuttopäivä etenkin kaakkurilla, sillä mm. Punkaharjun Hirvikoskella meni yli 1000 *Gavia*. Kit Hatunvaaran paras summa oli 9.10., jolloin 137m kaakkuripainotuksella (PZ). Kohtalaista muut-

toa havaittiin vielä 16.10. Laatokan rannoilla, mutta P-K:ssa ainoa viite tästä oli Kit Hatunvaaran a60 *Gavia* kaukaa idästä. Myös Jänisjärven eteläpäässä muutto oli vaisua (VT).

Kaakkurin muutto jatkui vähän pidempään kuin kuikan, ja vielä marraskuullakin havaittiin selvää liikennettä. Myöhään muuttavat kaakkurit ovat usein nuoria lintuja, ja esimerkiksi 7.11. Rää Vuoniemessä 6(3a), joista kolme nuoria (HKO ym.). Myöhäisin varma kuikka lensi 7.11. Rää Vuoniemessä (HKO ym.) ja viimeiset kaakkurihavainnot 18.11. Eno Ahveninen 2p (KLe), sekä ennätysmyöhäinen keskellä talvea: 6.1. Eno Uimaharju 1 2kv p/m klo 13.40 (PZ,TZ).

Lapasotka *Aythya marila* (220)

Havaintoja läpi loka-marraskuun, aikaisin 6.10. Joe Paritsanlahdella (HM). Rää Vuoniemi takoi tasaisesti lapasia: 7.10. 18, 8.10. 52, 17.10. 27, 5.11. 41(2a) (KLe ym.). Kit Kyyrönniemessä paras päivä oli 9.10., jolloin 36m (MH). Viimeiset 13.11.-5.12. Eno Ahveninen 3-2p (KLe).

Alli *Clangula hyemalis* (35 000)

Pohjois-Karjalan oloissa hyvä alli-syksy. Määritettyjen lisäksi nähtiin 6500 vesilintu sp:tä, jotka olivat ilmeisesti pääasiassa alleja. Ensimmäiset havain-

not syyskuun 22. sekä 23. päivinä, ja sitten vain hajahavaintoja aina 6.10. asti. Huolimatta lämpimästä syksystä allin päämuutto vaikutti menneen normaaliin ajankohtaan eli lokakuun 10.päivän tienoilla tai vähän ennen. Kit Kyyrönniemestä laskettiin 6.10. 2700, 7.10. syksyn paras 12 000 ja 8.10. 2000 (MH). Rää Vuoniemessä alleja havaittiin 6.10. 268, 7.10. 8440, 8.10. 995, 9.10. 879, 10.10. 142, 13.10. 310, 16.10. 1180 ja 4.11. 255 (KLe,KLi ym.). Vertailuksi itäisin piste, mikä on lähimpänä allin päämuuttoreittiä: Kit Hatunvaaralla 9.10. 1130, 10.10. 1000, 16.10. 3500 (MH,PZ ym.). Myös monissa muissa paikoissa nähtiin mukavia parvia ja tuhannen linnun päiväsummia.

Kovimpana päivänä 7.10. alleja muutti pitkin päivää hanhien malliin läntistä reittiä, esimerkiksi Joensuussa laskettiin 2000 allia (HHö ym.). Etelä-Karjalan puolella muutto oli kuitenkin vaisua, ja myös Punkaharjun Hirvikoskella alleja nähtiin puolet vähemmän kuin Kit Kyyrönniemessä. Sää suosi vesiäisten hakeutumista pintaan, sillä taitavas oli pilvessä ja välillä satoi vettä tai oli sumuista. Myös 8.10. allireitti oli läntinen ja muutto ehkä voimakkaampaa kuin mitä Vuo- ja Kyyrönniemen havaintojen perusteella voisi olettaa: aamulla Joe Marjalan ja Lip Ylämyllyn välillä lensi 1100(20a) vesiäistä reilussa puolessa tunnissa (JMa). 9.10. muuttoa havaittiin "mantereellakin", sillä Ilo Patvinsuolla meni iltapäivällä 1150(5a) vesiäistä (VMS).

Päivää myöhemmin, 10.10., meni hyvää muuttoa leveällä rintamalla iltapäivän lopulla. Heikossa pohjoistuulessa ja puolipilvisessä säässä parvet matkasivat ainakin mantereen yllä melko korkealla, mistä ne oli vaikeampi löytää. Kit Hatunvaaralla näkyi 1000 havainnoinnin lopettamisen aikoihin, ja tunti myöhemmin Rää Haapasalmella muutti pienellä vilkaisulla myös 1000 allia. Vastaavaa iltapäivän lopun muuttoa havaittiin myös 8.10. ja 11.10. Lopulta syksyn viimeinen rypistys koillistuulisenä 16.10. jäi ainakin Laatokalla odotettua vaisummaksi. Marraskuun alussa havaittiin vielä jopa pientä muuttoa, mutta kuun puolivälin jälkeen allin räpylä alkoi hyytyä, viimeiset 18.11. Eno Ahveninen 2p (KLe), sekä 5.12. Lip Kuorinka 4p (PP ym.).

Mustalintu *Melanitta nigra* (1100) Heinäkuun ainoa havainto oli 17.7.

Kon Mönin a30m (MP). Elokuussa lajia ei havaittu ensinkään, ja syyskuusakin vain kerran! Vertailuksi voisoin mainita, että Viron Pöösaspeassa meni 6.-7.8. kaikkiaan 50 000, lähes puhtaasti koiraspuolista mustalintua. Meillä nähtiin sitten paremmin loppusyksyn nuorten lintujen muutto, joka keskittyi tiukasti loka-marraskuun vaihteeseen: 6.10. Kit, Kyyrönniemi 125m (MH), 31.10. Kon Puntarikoski 284p (PZ ym.), Rää Vuoniemi 31.10. a140m 35p ja lisäksi 105p todennäköistä (HM), 4.11. 43m 55p (KLe ym.) ja 5.11. 114m 100kiert/p (HKO ym.). Pitkin marraskuuta tehtiin havaintoja pienistä parvista ja irtolinnuista, viimeisenä 28.11. Lie Koli 1p (PZ).

Pilkksiipi *M. fusca* (630)

Melko samanlainen muuttokuvio kuin mustalinnulla. Ensimmäinen 19.9. Kon Höytiäisellä 1p (Jve), syyskuussa lisäksi vain yksi havainto, ja vilkastuvaa muuttoa vasta lokakuussa. Rää Vuoniemi muutto huipentui samaan aikaan kuin mustalinnulla: 7.10. 72m, 8.10. 38 m, 4.11. 56 m, 5.11. 155(5a) (KLe ym.). Muualta enemmän vain 16.10. Kit Hatunvaara a150 (MH,JHv, AJ). Läpi marraskuun pikkuhavaintoja, ja viimeiset joulukuulla; 4. ja 5.15. Kon Höytiäinen, Häikänniemi 6p ja 1p (OG,AL,UP), 5.12. Eno Paukaja 1p (AP,KLi,AV), sekä ennätysmyöhäinen 21.12. Pyh Reijola, Haapalahti 1 heikkokuntainen yksilö löydetty jäältä korppien ahdistamana, josta toimitettiin hoitoon Joensuun yliopiston biologian laitokselle (ilm HH).

Lokkilinnut

Merikihu

Stercorarius parasiticus (1)

Surkeat merikihusyksyt jatkuvat, nyt ainoa 29.9. Joe Pyhäselkä 1p (PI).

Lapintiira *Sterna paradisaea* (-)

Varsinaisia syksyhavaintoja ei ollut, 28.7. Joe Ukonlahdella varoiteleva lintu oli kesäkauden viimeinen (HKO).

Merilokki *Larus marinus* (11)

Joe Kontiosuon jäteasemalla havaittiin 22.7.-3.11. merilokkeja kaikkiaan kuusi kertaa, ja havaintoja tehtiin ainakin seitsemästä eri linnusta (PZ ym.). Pari nuorta lintua viitannevat jälleen pesintään jossain lähitienoilla. Kaatopaikan ulkopuolella merkkareita nähtiin vain

kaksi kertaa: 10.11. Kon Puntarikoski 1 kv p (PZ) ja 12.11. Joe Vehkalahti 3p (1ad,2 kv) (PZ).

Kahlaajat

Meriharakka

Haematopus ostralegus (17)

Kaksi havaintoa pelastivat osterinsyöjien syksyn, molemmat Out Vuonoksessa: 29.8. a13p ja 8.9. 4p (MrK ym.).

Tylli *Charadrius hiaticula* (260)

Kohtalaisesti havaintoja. Ensimmäinen syysmuuttajaksi tulkittava 6.7. Out Vuonoksessa (PZ), samalla paikalla myös vahvimmat merkit vanhojen lintujen pitkäksi venyneestä muutosta: 22.7. 7(2a) m, 11.8. 20 ad p, 28.8. 17 ad p, 29.8. 29p ja 30.8. 15m (MrK,JVe,AV, JA,UP). Edellisistä lepäilijämääristä 29.8. summa oli syksyn suurin, ja silloin joukossa oli jo vajaa puolet nuoria lintuja. Nuorilla muuttoa tasaisesti elokuulta lokakuulle, lähes kaikki paikallisia pikkuparvia Vuonoksessa ja Joensuun kahlaajarannoilla. Viimeinen 5.10. Joe Marjala-Höylas 1 kiert/m (KN).

Tundrakurmitsa

Pluvialis squatarola (30)

Out Vuonoksessa mustamahoja nähtiin kolmesti: 22.7. 2 m, 12.8. a10ad m punakuirien kanssa, ja 30.8. 3ad m (KLe,KLi,AV). Kon Pitkärannassa oli 13.8. 2ad paikallisena (KLe), ja Enossa tavattiin 17.-18.9. kaksi lintua paikallisena (MP). Yömuutolla kuultiin kahdesti: 20.9. Joe Höylas (PZ) ja 4.10. Joe keskusta (MHu). Loput yksittäisiä Joe Paritsanlahdella aikavälillä 16.9.-5.10. Viimeinen havainto: 6.10. Rää Vuoniemi 1m (HM, ANy), sekä mahdollisesti sama lintu Kit Kyyrönniemessä (MH).

Punakuiri *Limosa lapponica* (16)

Joinakin harvoina syksyinä punakuireja on havaittu mukavasti, mutta tänä vuonna vain kaksi kertaa: 12.8. Out Vuonos 15ad m kymmenen tundrakurmitsan kanssa (KLi) ja yksinäinen muuttaja 27.8. Kit Ätäsköllä (MH). Lisäksi havainto isoista kahlaajista 13.8. Lip Lautasuolla a40m (JMa).

Pulmussirri *Calidris alba* (20)

Kaikki havainnot Out Vuonoksesta. Ensimmäiset kolme nähtiin muutolla 18.7., päämuutto tai ainakin paras päivä 22.7., jolloin 13(5a) m (AV), ja sen

jälkeen 1-3 lintua kerrallaan aina 30.8. asti (AV ym.).

Isosirri *C. canutus* (2)

Kaksi havaintoa: 22.7. Out Vuonos 1m (AV) ja 13.8. Kon Pitkäranta 1ad p (KLe).

Pikkusirri *C. minuta* (230)

Paljon havaintoja pienistä parvista ajalla 26.6.-21.9. lähinnä kolmella paikalla: Out Vuonos, Joe Paritsanlahti ja Höylas. Vanhojen lintujen pienenä huippuna muutti Out Vuonoksessa 17.7. 11(4a), 18.7. 50(5a) sekä 22.7. 12(3a) (AV). Nuoria lintuja alkoi näkyä lähellä elokuun puoltaväliä, ja niiden parhaimmat lukemat tulivat 22.8. Joe Höylakselta 9juv p (UP,HKo) ja 1.9. Paritsanlahdella 14juv p (HKo,AP). Syyskuussa pikkusirri havaittiin Vuonoksessa vain kerran, mikä myös kertonee heikosta havainnoinnista. Sen sijaan Joensuun paikoilla käytiin lähes päivittäin, ja viimeinen lintu nähtiin Paritsanlahdella 21.9. (KLe, ANy).

Lapinsirri *C. temminckii* (110)

Vallan mainio vuosi. Samanlainen kuvio kuin pikkusirriellä, muuton lopetus vain tapahtui yli kaksi viikkoa varhemin. Ensimmäinen perinteisen aikaisin vielä perinteisemmässä paikassa, 9.7. Joe Ukonlahti 1p (HKo). Out Vuonoksessa hieno vanhojen lintujen päämuutto: 13.7. 8p, 15.7. 36(6a) m, 16.7. 13(2a), 17.7. 7(2a), sekä 22.7. 8(3a) m (AV, LV). Joe Paritsanlahdella ei yllättäen havaittu ollenkaan, ja Höylaksella näkyi viitteitä nuorten muutosta, mm. 9.8. 1ad 4juv (UP), 12.8. 5p ja 13.8. 4p/m, 15.8. 4p, ja viimeinen 4.9. 1p (UP ym.).

Kuovisirri *C. ferruginea* (31)

Kelvollisesti havaintoja, ja heti kärkeen kovimmat lukemat: 15.7. Out Vuonos 13(2a) m, 16.7. 4p/m ja 17.7. 3m (AV). Näiden lisäksi nähtiin vain muutama vanha lintu Vuonoksessa ja Joensuun paikoilla 12.8. asti, tämän jälkeen havaittiin vain nuoria lintuja 1-2 yksilöä kerrallaan lähinnä Joe Paritsanlahdella (HKo ym.). Viimeinen 30.8. Out Vuonos 1m (KLe,AJ).

Suosirri *C. alpina* (800)

Varsin voimakasta muuttoa, havaintoja runsaasti ja yksi hyvä vanhojen lintujen muutto. Liikehdintä alkoi 6.7., jol-

loin Out Vuonoksessa 2ad p (PZ). Samalla paikalla heinäkuun melko hyvän havainnoinnin myötä muuttavia alkoi kirjautua yhä tiuhemmin havaintovihkojen sivuille, kunnes terävänä piikkinä 22.7. paikan ohitti 525(22a) klo 6.00-9.00 ja 15.30-16.30. (AV). Tämän jälkeen yksilömäärät palautuivat oitis 1-12 linnun välille. Elokuun paras muutto meni myös Vuonoksessa, ja liikkeellä olivat edelleen vanhat linnut, 13.8. 40ad m (KLi). Sirrejä piipersi myös Joensuun paikoilla aina heinäkuulta lokakuulle, ja parhaimmillaan Joe Paritsanlahdella oli 11.9.-27.9. reilut kymmenen nuorta paikallisena (HM ym.). Viimeisiä havaintoja olivat 9.10. Kit Hatunvaaran 1m (PZ) ja Kon Pöllölammen 1 ä (MrK) sekä myöhäinen 22.-24.10. Joe Höylaksen 1p (PZ).

Jänkäsirriäinen

Limicola falcinellus (5)

Kolmea havaintoa voinee pitää ihan hyvänä P-K:n oloissa: 17.7. Out Vuonos 2m (AV) ja 13.8. 2 p/m (KLi), sekä 21.8. Joe Höylas 1kiert (AL).

Suokukko

Philomachus pugnax (230)

Vuoden 1998 veroista massaa ei nyt nähty ollenkaan, havainnot koskivat hyvin säännöllisesti yksittäisiä lintuja ja pikkuparvia. Koiraskukkojen syysmuutto alkoi joidenkin lintujen vielä kevätkuussa, 15.6. Out Vuonos 6(4a) m (AV), 16.6. Joe Kontiosuo 1p (HKi) ja 19.6. Lip Heponiemi 3p (KLi, VJ). Jonkinlaisesta heinäkuun puoliväliin sijoittuvasta vanhojen lintujen päämuutosta kertonee 17.7. Out Vuonoksen 13(4a) m (AV) ja 22.7. Joe Kontiosuon 12p (HKo,PZ). Nuorison muutto

alkoi elokuun alussa ja alkoi huipentua vasta kuukautta vanhoja myöhemmin: 19.8. Joe Höylas 12juv p ja 22.8. 11juv p (HKo,UP) sekä Joe Paritsanlahdella 1.9. 10p (KLi,LL) ja 18.9. 10juv p (HKo ym.) Viimeiset olivat 2.10. Joe Paritsanlahdella (AL,UP) ja 5.10. Joe Höylaksella (KN).

Mustaviklo *Tringa erythropus* (47)

Suokukon malliin syysmuutto alkaa jo kesäkuun puolivälissä, hätäisimmät 12.6. Vär Sääperillä 2p (PZ). Muutto voimistui kuun lopulla, ja 27.6. oli Kit Päätyeellä 2ad p sekä Toh Tammalahdessa 1ad m (HKo,K.Hilditch,MH). Out Vuonoksessa muutti 15.7. 4 tuittailijaa (AV), Kit Päätyeellä oli 30.7. 5p (PZ) ja 3.8. Joe Höylaksella 4p (UP). Nuorten lintujen muutto kulminoitui elokuun lopulla, jolloin Joe Höylaksella 22.8. 5p ja 29.8. 4p (UP ym.). Viimeinen havainto 29.8. Out Vuonoksessa, missä 2p (MrK).

Punajalkaviklo *Tringa totanus* (-)

Ei havaintoja

Karikukko *Arenaria interpres* (1)

Vesipääskyn ohella yksi harvinaisimmista säännöllisistä läpimuuttajista, tuo säännöllisyys oli nytkin yhden havainnon varassa: 30.8. Out Vuonos 1juv m (KLe,AJ).

Vesipääsky *Phalaropus lobatus* (2)

Laji on syksyllä P-K:ssa lähes yhtä harvinainen kuin jokin paremman luokan rareiteetti, sillä tälläkin kertaa tuli vain yksi havainto: 11.8. Out Vuonos a2m (KLi).

Kirjallisuus

Pöyhönen, M. 1999: Syysmuuton kohohtia 1999 - Linnut 34(4):41-43

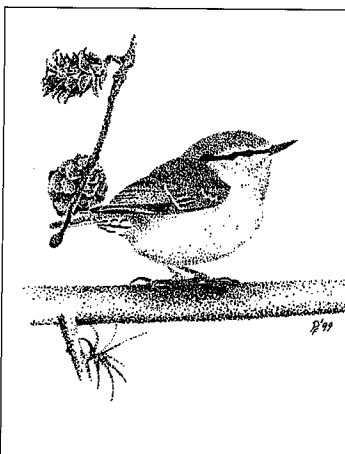
VAELLUS- LINNUT

Ari Parviainen

Katsauksessa käsitellään myös joitakin lajeja ja havaintoja, jotka istuvat huonosti otsikon alle, mutta jotka eivät muutoin tulisi käsitellyksi missään vuodenaikaiskatsauksessa.

Huuhkaja *Bubo bubo*

10.,12. ja 19.10 ÄI Liperi Härkinvaara (PZ,TZ). Aloitteli huutelemaan n. klo 18 tietämissä.

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Kohtuulliset 11 havaittua lintua, joista 8 Lieksa-Ilomantsi -alueella. 15.9.-31.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 (KLe,VMS) ja 1.10. peräti 2p (KLe). Lieksassa kuusi lintua: 23.9. Kiti Keltjonsuo 1p (TT,JaV ym.), 9.10. Näätävaara 2p (TT), 16.10. Kontiovaara Häntälampi 1p (JRy/EL), Piilosensärkät 1p (SK) sekä Patvinsuo Hietavaara 1p (Jarmo Parkkinen). Lieksa-Ilomantsi -akselin ulkopuolelta löydettiin vain kolme hiiripöllöä: 24.10. Kon Jakokoski Romontie 1p (MP) ja Nälkövaara 1 kiert/p (MP,HPi) ja viimeinen 31.10. Rää Keikko 1p (HKo,MH).

Varpuspöllö*Glucidium passerinum*

Peräti n.30 varpuspöllöä osui tarkkasilmäisten ja -korvaisten lintumiesten kulkuväylille. Käsitelen nämä kaikki kunnittain luettelon omaisesti selkeyden vuoksi: *Liperi*: Härkinvaara Pohjalampi 15.8.-23.10. neljänä päivänä 1 ja 18.9. 1Ä + 1ä (PZ,TZ) sekä 25.12. Lip Käsämä 1Ä (Markku Alanen). *Eno*: Siikavaara Huhmonvaara 16.8.-4.11. 1Ä viitenä eri päivänä (MP), 18.9. Viskoppi 1Ä (MP), 9.10. Savivaara 1Ä (MP), 23.10. Rahkeenvirta 1Ä (MP) ja 23.10. Paukka 1Ä (MP). *Kontiolahti*: 3.-4.9. Jakokoski Nälkövaara 1Ä (MP), Pyytivaara Harjula viisi havaintoa ilmeisesti neljästä eri linnusta: 16.9. 1Ä, 20.9. 1ä, 21.9. ♀ reng., 22.9. 1Ä (VMS) ja 5.10. 2 ♀ reng. (VMS), 27.9. Jaamankangas 1p (HH,OG), 28.9. Kunnasniemi 1p (HH,OG), 30.9. Puntarikoski 1p (HH,OG), Pyytivaara Hölmölä 10.10. 2ä, 11.10. 1 ♀ reng. ja 14.10. 1ä (VMS), 30.10. Uilo 1p (VMS), 4.11. Pyytivaaran torni 1ä (VMS) ja vielä 21.11. Selkie 1p (S. ja T. Kontkanen/HKo). *Lieksasta* yksi havainto: Ukonsärkkä 2Ä (VMS). *Joensuu*sta pari: 27.9. Vainoniemi 1p (PZ) ja 28.10. Aavaranta 1ä (PZ,TZ). Myös *Kiteeltä* pari: 9.10. Hatunvaara 1p (PZ) ja XI-XII Puhos 1p (JLe). *Värtsilän* ainokainen 13.10. Patsola 1ä p/S (HKi). Samoin kuntiansa ainoita olivat 8.11. *Tohmajärvi* Kaurila 1p (HKi) sekä 15. ja 21.11. *Rääkkylä* Haapasalmi 1p (Kari Halonen,MH).

Lehtopöllö *Strix aluco*

Havaintoja ainakin 7 linnusta maakunnan keskiosista: 4.8. Pyh Mansikka-aho 1p tiekyntin päällä 6-tien varressa (KLi,LL,JRu), 1.-30.9. Joe Noljaakka Höylas alueelta havaintoja viitenä päi-

vänä, parhaimmillaan 21.9. Ä2-3 (AL, OG, EV, KN, PZ, Jyri Latja), 17.10. Kon Jakokoski 1p (A.Nevalainen/MP), 30.10. Kon Kolvananuuro 1p (Heikki Kolunen/AL) ja viimeinen XI Rää kk Ä1(HE).

Viirupöllö *S. uralensis*

Kuusi viirupöllöä havaittiin: Kontiolahdella 4.9. Jakokoski 1p (MP) ja 5.10. Jaamankangas 1ä (OG,HH), 4.11. Vär Niirala 1p (Markku Saukkonen/HKi), 7.11. Juu Vuokko 1p (HL), 25.11. Nur Höljäkkä Konnanvaara 1 kiert (A.Korhonen/MP) ja vielä 27.11. Rää Haapaniemi 1p (Marko Visala).

Lapinpöllö *S. nebulosa*

Useita kesähavaintoja ilmoitettiin sekä yksinäisistä linnuista että poikueista. Näihin en kuitenkaan puutu tässä yhteydessä. Syksyisiä lapinpöllöjä havaittiin saman verran kuin viirupöllöjä (6) eli vaellusta ei juuri ollut. Kaikki pöllöt nähtiin eri kunnissa, joten tämä vähäenkin esiintyminen ei ollut mitenkään keskittynyt: 22.9. Kon Iso-Suopoli 1p (KLe), 7.10. Lie Aittokoski 1p (K.Pulkkinen/AK), 21.10. Eno Siikavaara Huhmonvaara 1Ä (MP), 25.10. Nur Sotinpuro 1p (Petri Sallinen/Juha Prättälä), XII Ilo Ruhkaranta 1p (Auvo Ikonen/MH) ja vihoviimeinen 15.12. Juu Larinsaari 1p (A.Ikäheimo/HL).

Sarvipöllö *Asio otus*

Ei tullut ainoatakaan ilmoitusta sarvipöllöstä.

Suopöllö *A. flammeus*

6.8. Lip Kuopio-Varkaus risteys 1p (UP), 4.9. Kon Pitkäranta 1p (PZ) sekä kolmas ja viimeinen 31.10. Joe Höylas 1W klo 13.58 (AL). Lisäksi pari havaintoa *Asio sp.*stä: 6.9. Joe Rantakylä 1S (KLi) sekä 20.9. Joe Höylas 1p (PZ).

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Erittäin hyvä esiintyminen. Peräti n.80 helmariä ilmoitettiin, joista renkaan koipeensa muistoksi Karjalan kunnailta sai 32 lintua. Vaellus käynnistyi tyypilliseen tapaan syyskuun alussa. Ensimmäiset Kontiolahdelta: 4.9. Jakokoski Nälkövaara 2ä p (MP) ja 5.-9.9. Kon Pyytivaara Harjula 1ä (VMS). Syyskuun puolivälin kieppeillä tahti kiihtyi selvästi. Parhaina paloina 13.9. Kon Jaamankangas 1r + 3p (HH,OG) ja 14.9. Kon Pyytivaara Harjula 3ä (VMS). Vaelluksen selvä huippuvaihe ajoittui

jaksolle 20.-26.9. Seuraavaksi tuon jakson havainnot: 20.9. Joe Höylas 3r + n.10p (OG) ja Kon Puntarikoski 4r + 3ä (HH,OG), 22.9. Joe Höylas 3r + 6p (AL, OG ym.) ja Kon Jaamankangas 1r + 5ä (HH,OG) sekä Kon Pyytivaara Harjula 3 yks. (VMS), 26.9. Joe Höylas 5r + 2ä (AL,OG,Jyri Latja) ja Kon Pyytivaara Harjula 2r (VMS). Seuraava pienempi piikki 5.-6.10., jolloin havaittiin kymmenen helmariä: 5.10. Kon Jaamankangas 4r + 2ä (HH,OG) ja 6.10. Joe Höylas 3r + 1ä (AL). Tästä eteenpäin tehtiinkin enää neljä lokakuista helmarihavaintoa yksittäisistä linnuista, joista viimeinen 22.10. Eno Savivaara 1ä (MP). Ilman rengastusprojekteja Joe Höylasilla, Kon Puntarikoskella ja Jaamankankaalla sekä Kon Pyytivaaralla vaelluksesta ei olisi saanut minkäänlaista kuvaa, sillä näiden paikkojen ulkopuolelta ilmoitettiin alle kymmenen helmariä.

Palokärki *Dryocopus martius*

Tulkintani mukaan 28 eri lintua ilmoitettiin, eikä koskaan enempää kuin yksi lintu kerrallaan. Näistä vain kuusi nähtiin vaellukseksi tulkittavassa määrätietoisessa lennossa: 1.9. Joe Paritsanlahti 1 SSE (KLi), 2.9. Pyh Mulon tekemäki 1 NE sekä Mulon pelot 1 N (PZ), 23.9. Joe Kontiosuo 1 NW (KLi,LL), 9.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 suon yli S (VMS) ja 16.10. Joe Pilikko 1 W (AL). Loput havainnot jakautuivat maakuntaan seuraavasti: Kon 6, Joe 5, Lip 4, Rää 2, Out 2, Eno 1, Lie 1 ja Ilo 1.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Jonkinasteista vaellusta oli käpytikkoilaa havaittavissa elokuun alusta lähtien. Ensimmäinen vaeltaja 1.8. Kon Jakokoski 1 NE (MP). Elokuun puolivälin jälkeen havaintoja yksittäisiä havaintoja lähes päivittäin, parhaina päivinä 27.8. Joe Kontiosuo 5 (4a) NW (KLi,LL,JRu) ja Höylas 5 W (PZ,UP, AN) sekä 31.8. Joe Aavaranta 6 W (PZ). Syyskuu alkoi lupaavasti: 1.9. Joe Rantakylä 31 N-NW (luku sisältää määrittämättömät kirjotikat) (KLi) ja 5.9. Joe Höylas 8 W (HKo,PZ,AL). Siihen se vaellus sitten kuitenkin tuntui hiipuvan, sillä tämän jälkeen nähtiin parhaimmillaankin vain kolme vaeltajaa päivässä. Paikalliseksi tikkoja kuitenkin asetui ihan kohtuullisia määriä. Parhaina 14.9. Kit Hietaniemi 6p (MPe), 14.10. Ilo Raanisuo ja Lutinjoki 8p (JVe), 13.11. 6-tie Kit Tolosenmäki-

Toh Onkamo 11p (UP) ja huippuna 22.11. Lip Saariniemi 20p (AL). Yhteensä käpytikkoja räknättiin n.150 mukaan lukien muutama ilmoitettu määrittämätön kirjojtkka.

Pikkutikka *D. minor*

Kaikki havainnot on pikaisesti lueteltu: 16.8. Kon Jakokoski Kontiovaara 1 NW (MP), 12.9. Joe Höylas 1Ä (HKO, MH ym.), 20.10. Eno Keskusta kunnantalo 1p (P.Tuononen,A.Halonen/JuA) ja vielä 29.11. Out Alavi 1p (PZ).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

14 havaittua, joista vain muutama vaeltava eli vaellus lienee ollut suorastaan luvattoman kehnoa. Mukavana lajina ansainnee kaikkien havaintojen ilmituonin: 22.8. Joe Höylas 1 NW (HKO,AL ym.), 2.9. Lie Kitsi 1 värirengastettu ad♀ p (HKO,PF), 8.9. Joe Marjala 1 NW (KLi), 22.9. Lie Koli 1p (PZ), 23.9. Out Lukanvaara ♀ p (LV), 26.9. Kon Pyytivaara ♂ p (VMS), 9.10. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1 p/S (Raimo Rajamäki), 9.10. Kit Kyyrönniemi 1m (MH), 9.10. Lie Kelvä 1p (SK), 13.10. Eno Siikavaara 1p (MP), mm. 15.10. Lie Mätäsvaara ♀ p (A.Mikkonen/MP), 24.10. Kon Kontioniemi 1 p/m (Siru Päivinen), 11.11. Kit Kiteenlahti ♀ p (Martti Paakkunainen/UP) ja viimeinen 28.11. Kon Pieni Mertalampi 1p (HH, P.Kiiskinen).

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Havaintoja n. 1100 tilhestä, eli syksy ja alkutalvi olivat tilhen suhteen suorastaan kaikkien pohjanoteerausten äiti-puoli. Ensimmäiset 13.8. Eno Siikavaara 4m (MP). Suurimmat paikka-kohtaiset määrät 2.9. Eno Siikavaara 56 (3a) E, 29.9. Joe Linnunlahti siirtolapuutarha 54p (UP), 7.10. Joe Höylas 48 (2a) m sekä 12.10. Toh Asema 70p (HKi). Esiintyminen loppui marraskuun puoliväliin mennessä kuin sen kuuluisan kanan lento. Marraskuun 18. päivän jälkeen tehtiinkin enää yksi tiljihavainto: 17.12. Kon Jakokoski 2p (MP).

Koskikara *Cinclus cinclus*

Ei ilmoitettuja havaintoja, mikä johtuu lauhasta syksystä ja vähäisestä jokien ja koskien koluamisesta tähän vuodenaikaan.

Hippiäinen *Regulus regulus*

Yhteensä 235 ilmoitettua hippiäistä

ajalta 22.8.-20.12. Näistä yli puolet yhden retken laskennan tuloksena: 5.10. Kon luontopolku 132 m/kiert (JVe). Muita maininnan arvoisia noteerauksia: 29.9. Joe Rantakylä 40p (KLi) sekä 2.10. Rää Vuoniemi 35 m/kiert (AL, UP,Tiina Huttu ym.). Joe Höylaksella rengastettiin syksyn aikana varsin niukasti hippiäisiä: 22.8. 2r, 19.9. 2r, 3.10. 5r ja 9.10. 1r (AL).

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Pyrstötiäisestä ilmoitettiin tukku havaintoja jo kesä-heinäkuulta, mutta nämä raakkasin vaelluskatsauksesta heti kättelyssä, koska ne lienevät kaikki lähellä pesimäpaikkoja tehtyjä havaintoja. Ensimmäiseksi vaellukseen viittaavaksi havainnoksi tulkituin 15.8. Eno Koukkujoki 3 kiert (SL). Samoin kuin esim. tilhen kohdalla, havaintoja ilmoitettiin kappalemääräisesti paljon ympäri maakuntaa, mutta kunnan vaelluspäiviä ei ollut ensimmäistäkään. Elokuun puolella pyrstötinttejä nähtiin vielä kolmesti, enimmillään 31.8. Eno Siikavaara 13p (MP). Syyskuun ensimmäisellä puoliskollakin havaintoja tehtiin vain kourallinen, mutta kuun jälkipuoliskolla havaintomäärät kasvoivat selvästi. Yksilömäärät eivät kuitenkaan olleet kummoisia. Parhaina erottuivat: 18.9. Lie Iso Palovaara 15 (MT), 22.9. Lie Hattusaaren silta 15 kiert (PZ), 26.9. Joe Höylas 20 NW + 16 r (AL, OG,UP,TLe) ja 27.9. Joe Rantakylä 15 NW (KLi,TN). Lokakuulta havaintoja ilmoitettiin lähes jokaiselta päivältä. Syksyn paras päiväsumma 3.10. Joe Höylas 40 kiert + 31 r (AL,UP,PZ ym.). Muita poimintoja lokakuun saldosta: 7.10. Out Vuonos n.20p (PS, PPa), 10.10. Kon Venejoki 28 (2a) p/kiert (VMS,Raimo Rajamäki), 16.10. Rää Vuoniemi 35m (PZ,JP,PH,JR,TT) sekä 17.10. Joe Höylas 28 kiert/m + 11 r (AL,UP,PZ). Marraskuulle siirryttäessä havainnot harvenivat määrien pysyessä samansuuntaisina: mm. 1.11. Kon Pyytivaara 20p (VMS), 20.11. Kit Päätyen luontopolku 20p (ST) ja 22.11. Lip Saariniemi 30 (2a) kiert (AL). Joulukuulta ilmoitettiin enää muutama havainto. Yhteensä pyrstötiäisiä havaittiin syksyn kuluessa n.950 yksilöä.

Hömötiainen *Parus montanus*

Todella surkea hömppäsyksy. Vain 116 ilmoitettua ajalta 15.8.-23.10.! Nä-

mäkin lähes kaikki kahtena päivänä: 24.8. Joe Höylas 50 kiert (PZ,HKO,UP) ja 2.10. Rää Vuoniemi 60 m/kiert (AL, UP,Tiina Huttu ym.). Viimeiset vaeltajat 23.10. Kon Kontioniemi 3 NE (JVe,Niina Pennanen).

Lapintiainen *P. cinctus*

Onneton hömppäsyksy näkyi myös lappalaisten kohdalla. Ei ainuttakaan havaintoa!

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Vaellusta on useimmiten vaikea todeta sisämaassa. Nämäkään kaksi havaintoa eivät välttämättä koske varsinaisesti vaeltavia yksilöitä: 2.10. Rää Vuoniemi 1 m/kiert (AL,UP,Tiina Huttu ym.), 22.11. Lip Saariniemi 1p (AL).

Kuusitiainen *P. ater*

Huonon tiaissyksyn esittely jatkuu. Kuusitinttejä nähtiin kokonaista 23yksilöä ajanjaksolla 7.9.- 30.11. Ensimmäiset vaeltajat 7.9. Joe Höylas 2 W (HKO). Suurin "päiväsumma" 16.9. Eno Siikavaara 5m (MP) loppujen havaintojen koskiessa 1-2 yksilöä kerrallaan.

Sinitiainen *P. caeruleus*

Muutamaa havaintoa lukuun ottamatta kaikki ilmoitetut Joe Höylasilta, jossa vaelluksen kulku oli seuraavanlainen: 24.8. 30 kiert, 15.9. 12 W, 18.9. 20 NW+13 r, 3.10. 4 r, 7.10. 16m (HHö), 9.10. 3 r, 10.10. 14 r, 28.10. 10 E, 30.10. 18 W-NW ja 10.11. 1 W, joka oli samalla syksyn viimeinen vaeltaja (AL,PZ, HKO,UP,HHö). Muualta: 30.8. Lie Kevätlahti 12m (JH), 22.9. Lie Hattusaaren silta 31 NW klo 7.30-9.00 (PZ) sekä 9.10. Kit Hatunvaara 22m (PZ). Yhteissummaksi sain 206 sinitiaista.

Talitiainen *P. major*

Heikko ja samansuuntainen sinitiaisen kanssa oli talitiaisenkin syksy. Yhteismäärä 125 ei suuria hurraahuutoja nostata. Ilmoitetut havainnot tulivat kahta lukuun ottamatta jälleen Joe Höylasilta: 24.8. 50 kiert, 18.9. 14 r, 23.9. 4 NW, 3.10. 5 r, 7.10. 2m, 9.10. 10 r, 10.10. 19 r, 28.10. 5 E ja syksyn viimeinen 30.10. 1 W (AL,PZ,HKO,UP,HHö). Muut ilmoitetut havikset: 22.9. Lie Hattusaaren silta 8 NW+3 SE (PZ) ja 9.10. Kit Hatunvaara 4m (PZ).

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Ei vaellusta. Kaikki ilmoitetut (5 yks.) Kontiolahdelta. Pesimäpaikan maastossa Kon Rantakylässä 22.9. 1p (KLe) ja 16.11. 2p (KLi,LL), 30.9. Satamalahti 1p (KLe), 28.10. Kontioniemien päiväkotin 1 kiert (JVe) ja viimeinen 26.11. Kon kk 1p (R.Huuskonen/HH).

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Ei vaellushavaintoja.

Närhi *Garrulus glandarius*

Heikohkoa oli närhenkin liikehdintä. Tosin havainnoinnin puutteesta monilla hyvillä vaelluslintupaikoilla kielii se, että havaituista 89 närhestä nähtiin pelkästään Joensuun alueella 63 yksilöä, joista puolestaan valtaosa Höylas-Aavaranta-akselilla. Vaelluksen alkusoittona 26.8. Joe Höylas 5 kiert (UP). Suurimpia päiväsummia: 1.9. Joe Rantakylä 9 (4a) S-SE (KLi), 4.9. Joe Aavaranta 7 E+3 W+2p (PZ), 5.9. Joe Höylas 6 (3a) W (HKO,PZ,AL), 23.9. Joe Kontiosuo 8 (3a) SE (KLi,LL) ja 9.10. Rää Vuoniemi 12 (2a) SE (JVe). Viimeinen vaeltava närhi viipotti 1.11. Joe Aavarannalla länteen (PZ).

Harakka *Pica pica*

Yhtään vaeltavaa harakkaa ei ilmoitettu edes Rää Vuoniemestä, jossa yleensä voi harakan tulkita vaeltavaksi sellaisen nähtyään.

Pähkinähakki*Nucifraga caryocatactes*

Pientä vaelluksenpoikasta oli hakeilla havaittavissa. Tarkkaa yhteismäärää on hankala arvioida, koska todennäköisesti osa Joensuun ja varsinkin Lieksan havainnoista koskevat samoja lintuja. Yhteismäärä pyörii 25-30 linnun kieppeillä. Ensimmäinen ja samalla *Liperin* ainoa havainto 12.7. Lip Ylämylly a3 N (JMa). Heinäkuulta vielä toinen havainto: 27.7. Kit keskusta 1p (HKi). *Kiteeltä* loppusyksystä vielä toinenkin havainto: 30.10. Kit keskusta 1p (UP). *Nurmeksen* ainoa VIII Nur Lehtovaara 1p (I.Ruokolainen/HL). Myös *Tohmajärveltä* vain yksi hakki: 24.8. Toh Kemie 1p (TE). *Värtsilässä* hakki tavattiin kahdesti: 29.8. Säpäri 1 NE (HKi) sekä 8.10. Niirala 3 E (UP). Suurin osa havainnoista *Joensuusta*: 8.8. Aavaranta 1 SW (PZ), 27.8. Paritsanlahti 1 NW (KLi, JRu), 1.9. Rantakylä 3 (3a) SE-SW (KLi), 20.9. Rantakylä 1p (KLi), 23.9.

Kontiosuo 1 SW (KLi), 30.9. Keskusta 3m (TK) ja 30.9. Yliopisto 1 W (UP). *Lieksassa* 2.-6.11. viidesti: 2.11. Rauhala 2p sembriossa (Reijo Kejonen), 4.11. Keskusta Mönninkatu 1p (K. ja R. Merrilläinen) sekä Keskusta Oltermanni 2p, 5.11. Terveyskeskus 2p ja vielä 6.11. Rantala Grillikioski 1p (Reijo Kejonen).

Korppi *Corvus corax*

Yhteensä 242 korppia ilmoitettiin, joista valtaosa paikallisia. Suurin paikalliskeräntymä 15.9. Joe liksenniitty a131 p (MrK). Liikkuviksi ilmoitettiin seuraavat parvet: 9.7. Out Särkiselkä 40 (3a) N (LV), 17.9. Joe Höylas 9 N (UP) ja 13.11. Joe Höylas a27 NW (PZ).

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

Pikkuvarpusparvet tuntuvat kasvavan vuosi vuodelta, ja niinpä ilmoitettujen määrä kohosi jo lähes 700: aan, vaikka lajin vankimmalta alueelta Keski-Karjalasta ei ilmoitettu ensimmäistään pikkuvarpusta. Tosin määrä koostuu lähinnä muutamasta suurparvesta. Kaikki keräntymät Joensuusta: lähes koko elokuun Joe Pilkon pelot 100-200p, eniten 6.8. n.200p (JMa), 22.8. Joe Multimäki 100p (HKO) ja 21.9. Joe Kontiosuo peräti 300p (PZ). Ainoa Joensuun ulkopuolelta ilmoitettu havainto Outokummusta, jossa pikkuvarpunen on selvästi yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana: 20.8. Out Alavi 30p (AV). Myös selvästi liikkuvia lintuja nähtiin Joe Höylasilla viidesti: 12.9. 1 kiert (MrK,Timo Lemola) ja 2 kiert/NW (HKO, MH ym.), 14.9. 1ä (HKO), 18.9. 3 NW (AL) sekä 23.9. 10 (3a) W (PZ). Kerran myös Höylasin ulkopuolella muuttava: 27.9. Joe Rantakylä 1 SSW (KLi).

Viherveikko *Carduelis chloris*

Ilmoitettuja kaikkiaan 520 yksilöä, ja kuten pikkuvarpusenkin kohdalla, määrä olisi jäänyt vaatimattomaksi ilman paria suurparvea: 8.10. Vär Hopeakallio a100p (UP), 16.10. Kon Selkie a250p (HKO) ja vielä 5.-18.10. Lie Mätäsvaara 70p (A.Mikkonen/MP). Mainittakoon vielä pari muuttohavaintoa: 30.10. Joe Höylas 19 W+9 E-SE (PZ,AL) ja 31.10. Joe Noljaakka Haapaari 12 SE (PZ).

Tikli *Carduelis carduelis*

Tiklistä ilmoitettiin havaintoja 12 yksi-

löstä jo kesä-heinäkuulta, mutta näihin en vaelluslintukatsauksessa sen enempää puutu. Nämä pois lukien tikkejä ilmoitettiin mukavat n.90 yksilöä. Ensimmäiseksi syyshavainnoksi tulkitin 8.8. Joe Sirkkala 2 yllentävää (KLi). Elokuun lopussa ja syyskuun alussa hillui Joe Pilikko-Noljaakka alueella enemmänkin tikkejä. Ihan kurioositeettina luettelen havainnot sellaiseenaan, päällekkäisyyksiä poistamatta (yhteissummasta olen kyllä pyrkinyt ne poistamaan). Suurin osa havainnoista on Pilkon pelloilta: 28.8. 15p (edesmenneen Hilan liepeillä), 30.8. 25p, 31.8. n.20p (Siilainen) ja 8p (Pilikko), 1.9. 9p, 2.9. n.20p, 14.9. suurin määrä a30p, 29.9. 12p (Jokitorppa) ja vielä 7.10. 10p (UP,MrK,HHö,JMa, JuA). Mukavimmat parvet muualta: 16.9. Joe Ukonlahti 11p (HKO), 18.9. Joe Hasanniemi + Linnunlahti 10p (HKO) ja 29.9. Joe Utra 9p (KLi). Syksyn viimeinen tikki kierteli 30.10. Joe Hasanniemessä (HKO).

Vihervarpunen *C. spinus*

Melkoisen heikosti liikkuvat spinarit yhteismäärän jäädessä 500 lintuun. Ensimmäiset 28.8. Eno Siikavaara 18 E (MP). Tästä eteenpäin harvakseltaan 3-45 yksilön parvia läpi syksyn. Ainoa vähän suurempi määrä 27.9. Joe Rantakylä 100 E-NE + 150p (KLi). Viimeisetkin häippäivät maakunnasta lokaan loppuun mennessä, ja ainoaksi marraskuiseksi sekä syksyn viimeiseksi havainnoksi jäi 4.11. Joe Honkaniemi 1 SW (UP).

Urpiaainen *C. flammea*

Voinee sanoa, että serkkunsa vihervarpusen tavoin loisti poissaolollaan. Vain neljänä päivänä päästiin edes sadalla alkavaan päiväsummaan. Ensimmäiseksi vaellukseen viittaavaksi havainnoksi katsoisin 16.6. Joe Rantakylä 130 puita pitkin N-NW klo 20.20.-20.35 (KLi), joka oli samalla syksyn toiseksi suurin ilmoitettu määrä. Muut mainittavat havainnot: 9.10. Rää Vuoniemi 100 (2a) SE (JVe) ja Eno Savivaara 104 (4a) E (MP) sekä 14.10. Kon Pyytivaara 140 WSW + 30p (VMS). Tästä marraskuun puoliväliin saakka havaintoja alle 20 linnun parvista. Joulukuulta enää muutama ilmoitus pikkuparvista. Syksyn kokonaismäärä n.900 urpiaista, mikä on mielestäni todella vähän.

Tundraurpiainen *C. hornemanni*
Niukasti. Vain pari havaintoa, ja nekin todennäköisesti koskevat samoja lintuja. Kon Jakokoskella 22.12. 7p ja 26.12. 4p (MP).

Kirjosiipikäpylintu

Loxia leucoptera

Havaintoja 28 yksilöstä 3.6.-14.10. jaksolta. Kesäkuun alun kiertelijätkin olen tulkinnut vaellukseen viittaaviksi havainnoiksi käpylintujen varhaisen pesimisen vuoksi. Ensimmäiset havainnot *Nurmeksesta*: 3.6. Sammakkovaara 5 kiert (AL), 5.6. Mujejärvi Louhipuro ♂♀p (HKo,PF,PP,Mel) ja Suojärvi 1ä (AP,JP,P.Pirilä). *Enon Siikavaarasta* useita havaintoja: 8.6. 1 E, 11.6. 1 S, 29.6. 3 kiert/SE, 6.7. 1p, 27.8. 1 N ja vielä 14.10. syksyn viimeiset kirjosiivet 1 S + 1p (MP). *Lieksan* ainokainen 23.6. Koli 1 kiert (PZ). *Joensuun Aavarannalla* kolmesti yksinäinen lintu: 29.6. 1 NW (PZ), 14.7. 1 W (PZ,TZ) sekä 7.8. 1 E (PZ,TZ). *Pyhäselän* kunniaa pitivät yllä 5.7. Niitylahdessa 1 ä kiert/NE + 2 kiert (MP). Ja vielä, kun mainitaan pari havaintoa *Kontiolahden* Jakokoskelta, on syksyn kirjosiipikäpylinnut käsitelty: 10.7. Kuhilasvaara 2ä kiert/E

ja 6.9. Nälkövaara 2kiert/N (MP).

Pikkukäpylintu

Loxia curvirostra

Ihan mukavaa liikehdintää kesäkuun alusta elokuun loppuun syksyn yhteismäärän kivutessa 820 yksilöön. Syyskuussa havainnot jo harvenivat selvästi. Liikehdinnän alkuna 3.6. Eno Siikavaara 17 NW (MP). Vaelluksen ensimmäinen piikki näyttää olleen heti kesäkuun alussa, huippuina 5.6. Nur Mujejärvi n.50 p+m (HKo,PF,PP, Mel) ja 6.6. Kon Jakokoski 58 (2a) S-SW (MP). Toinen piikki hieman hiljaisemman kauden jälkeen kuukautta myöhemmin: esim. 4.7. Pyh Niitylahdi 50 (3a) kiert (MP) ja 5.7. Pyh Niitylahdi 48 (3a) E (MP). Kolmas, ja voimakkain piikki 14.8. Eno Siikavaara n.110 (7a) m (MP). Tähän menoa sitten alkoi hyytyä, ja tämän jälkeen syksyn paras paikkakohtainen päiväsumma oli 23.8. Eno Siikavaara 19 E (MP). Lokakuulta ilmoitettiin enää kolme havaintoa, ja syksyn viimeiset olivat 6.11. Eno Savivaara 3 E (MP).

Isokäpylintu

Loxia pytyopsittacus

Isokäpylintuja määritettiin hämmästyttävän paljon - 170 yksilöä. Näistä

valtaosa *Enon Siikavaarassa*: 28.8. 9 SE, 2.9. 11 E, 8.9. 9 kiert, 11.9. 2 S, 30.9. 8 NW + 4 W, 1.10. 3 NW, 5.10. 9 SE, 13.10. 17 kiert, 14.10. 17 NW, 21.10. 4 S ja 30.10. 3 p/SW (MP). Muualtakin muutamia havaintoja: kiertelyn aloittaneet 5.6. Nur Mujejärvi n.20 p+m (HKo,PF,PP,Mel) ja Salmijärvi 12p (AP,JP,P.Pirilä), 9.10. Rää Vuoniemi 16 SE (JVe) ja Eno Savivaara 10 kiert (MP), 10.10. Kit Hatunvaara 3m (HKi) ja Kon Jakokoski 8 SW (MP) sekä syksyn viimeisiksi jääneet 6.11. Eno Savivaara 2 N (MP).

Käpylintulaji

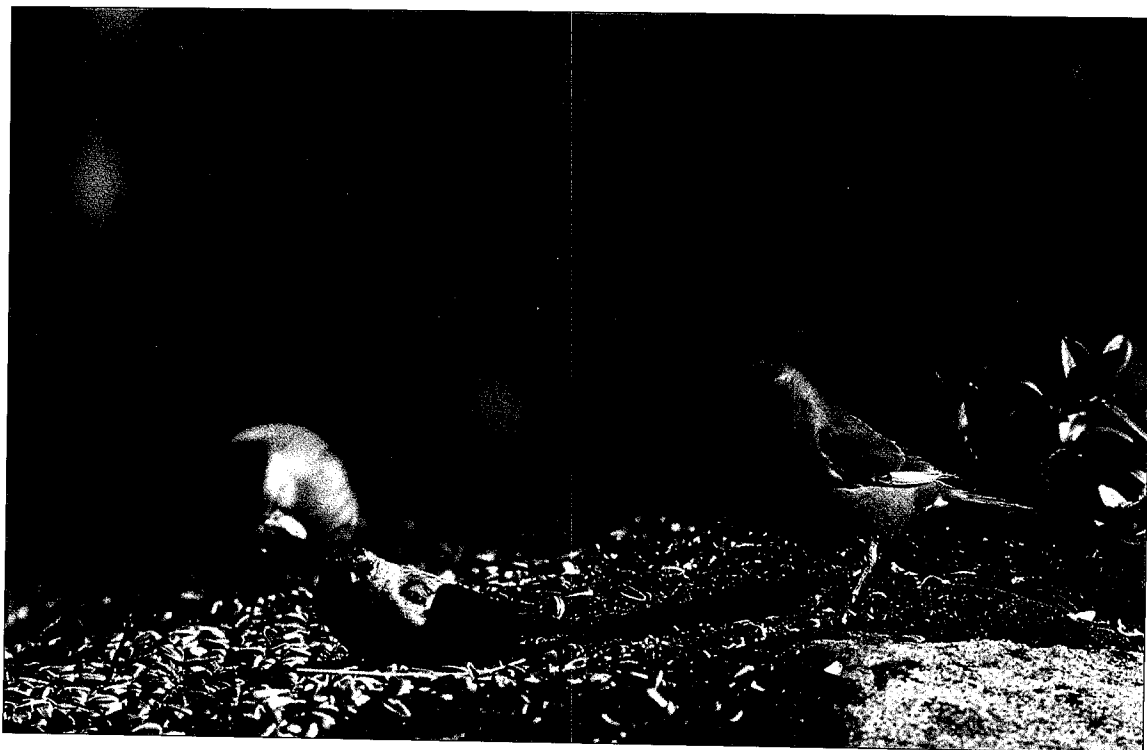
Loxia sp

Määrittämättä jätettiin 188 käpylintua. Kesäkuussa 68 yks., heinäkuussa 27 yks., elokuussa 20 yks., syyskuussa 38 yks., lokakuussa 34 yks., marraskuussa 1 yks.

Taviokuurna

Pinicola enucleator

Muiden marjalintujen tapaan kateissa. Kaksi havaintoa kolmesta linnusta ei ole paljon. 31.10. Ilo Patvinsuo Tere-tinniemi vähintään 2ä n.N (VMS) sekä 7.11. Juu Vuokko 1m (HL).

Viherpeippo, urpiainen, punatulkku - "osittaismuuttajien ja vaeltajien" kaartia. ©Jari Vesterinen

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

320 ilmoitettua, mikä on vähemmän kuin edellissyksyn parhaan yksittäisen päivän saldo (16.10. 1998 Kon Puntarikoski Jaamankangas 335 (52a) W-SW kahdessa tunnissa! (PZ)). Silti pari ihan mukavaa muuttopäivää. Muuton ensitahdit olivat 4.9. Joe Aavaranta 3 W (PZ). Suurimmat määrät selvästi aikaisemmin kuin edellissyksynä.

Parhaat päivät: 27.9. Joe Rantakylä 80 pääasiassa SW (KLi), 9.10. Joe Rantakylä 80m (KLi,TN) ja Kit Hatunvaara 48m (PZ) sekä vielä 10.10. Kit Hatunvaara 19m (HKi,MH,PH,HPö). Lokakuun loppupuolelta ja marraskuulta havaintoja enää muutamalta päivältä ja vihoviimeiset muuttajiksi tulkitut 30.11. Kon Puntarikoski Jaamankangas 2 SW (PZ).

Nokkavarpunen*Coccothraustes coccothraustes*

Tällä kertaa vain kolme havaintoa neljässtä yksilöstä. Havainnoista yksi tosin kuuluisi kesähavaintojen pariin, mutta mainittakoon se nyt kuitenkin: VI Kon kk ♂♀p (R.Huuskonen/HH), 26.8. Kit Puhos 1p (MH) ja 15.11. Kon kk 1p (PM).

KUIKKA, JOTAIN MUUTA

Tyyni järvenpinta vaihtuu taivaaksi, rajattomana niin kuin syksyn marras talveksi. Eletty elämä kuolemaksi.

Siellä ne menevät, taivaan sinessä, ihminen ja kuikka.

Mitä jälkeensä jättävät, nuo taivaanmatkaajat.

Ihminen, vain vuorokoneen polttomerkin taivaankanteen, siis ei mitään. Kuikka, jotain muuta.

Vaikka tuo järvenpinta on jään ja lumen peittämä, talvimyrskyn kourissa, voi tuulen ujelluksessa kuulla vieläkin kuikan huudon. Niin voimakkaana se on kiinni tässä paikassa, ettei talvenherrakaan sitä ikiueneen vaienna. Karut rannat jaksavat kannattaa kuikan huutoa läpi talven. Kunnes tuo lintu tulee jälleen käyttämään varauksensa, tähän paikkaan. Tuon oikeuden on luonto sille antanut. On tuossa linnussa pisara sudenkin sydänverta. Tai jotain muuta.

NAURULOKIT, KESÄN LAPSET

Olette kuin tarhan lapset, hiljaisuutta vierastaen.

Äänessä on tarve aina olla, asiat niin tärkeät.

Kaikilla on sanottavansa, kamarissa kosteikon.

Eikä ilman karkeloita, kesä kosteikon olla vois.

Huomaamatta kamariin, saapui outo hiljaisuus.

Olette jo lähteneet, kotoanne kauas pois.

Tilanne on outo uus, siihen tottua on vaikeaa.

Vaikka tiedän kuitenkin, kotiin teidän palaavan.

Nyt on olo haikaa.

KURKISUOT

Suot syksyllä jätät jäätyvät.

Taas keväällä äänellä herätät.

Tanssien käyt kesät hehkuvat.

Jälleen karpalot suot huurtuvat

PÄLVESTÄ PÄLVEEN

Istahdan pälveen, suljen silmäni ja katson paisteeseen.

Lämmön hyväillessä kasvojani, kuulen nuo kaikki iloisesti laulavat linnut. Kauan jo kaipasin päivänpaistetta, peipposia teitä. Ette taaskaan ilman kevättä jättäneet meitä.

Valoon lämpöön, ääniin kultaisiin hukkaa saamme.

Vaan en tajunnut onnea autuutta, rikkautta maamme.

En huomannut kulkua keväästä syksyyn, en edes tuosta pälvestä kesään. Taas uutta peipposta, paistetta, pälveä tuota, yhä odotan kaipaana ja yhtä tyhmänäkö vuotan.

MUUTTOHAUKAN SURU

Raa'asti viillän aapaasi haavat,

vuotavat kuiviin, haihtuvat pilviin.

Mut huomaanko viimein vimmassa tässä,

silmillä suurilla,

kyyneleet.

Nyt varjona vapaana viiletät,

allasi maasi aavat.

Et kynneltä surun tunne,

hoidimme aapasi haavat.

Taas silmäsi kirkkaina taivaalla,

maatasi katsoa saavat.

HEIKKI PÖNKKÄ

Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1999

Hannu Lehtoranta

Parin edeltävän heikon ravintovuoden jälkeen päästiin lopultakin päiväpetolintujen pesinnöissä nousuun. Myyränsyöjille oli einettä tarjolla maakunnan keskiosissa ja myös aivan pohjoisimmissa kunnissa.

Tutkimustehossa jatkui pieni tokahdus. Raportissa on kooste petolintuvastaavalle lähetetystä aineistosta, jota on merkittävästi pystytty etenkin reviirien osalta täydentämään yhdistyksen lintuverkkoon ilmoitetuilla havannoilla.

Vuoden 1999 pöllökatsauksen tapaan jätän tällä kertaa listaamatta havainnoijat. Siitä huolimatta jokainen ansaitsee kiitoksen omasta panoksestaan petolintututkimuksemme edistämisestä.

**Vuoden 1999
pesintäkatsaus lajeittain**
(suluissa vuoden 1998 lukemat,
Lehtoranta 1999)

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Pesintään liittyvät havainnot säilyivät edellisen melko huonon vuoden tasolla. Pesintätulos sentään oli myyrälanteen parannuttua erittäin hyvä. Yhteensä hiirihaukkareviirejä ilmoitettiin 61 ja niiltä 29 varmistettua pesintää (66/23).

Pöllöjen pesinnät osoittivat myyräkantojen olleen melko vahvat keskiosissa (länsiosat) ja pohjoisessa osassa

Pohjois-Karjalaa. Hiirihaukan pesyekoot olivat hyviä. Munamäärän keskiarvo nousi jopa 3,05 munaan (1,41). Kahden munan pesiä oli 4 kpl (21 %), kolmen munan pesiä 10 kpl (53 %) ja neljän munan pesiä 5 kpl (26 %). Yhden munan pesiä ei todettu. Edellisellä vuonna yksimunaisten pesien osuus oli peräti 67 % pesinnöistä.

Kuoriutuneiden ja rengastusikäiseksi varttuneiden poikueiden keskiarvo oli 2,94 poikasta (1,33). Nurmeksessa ja Rääkkylässä munavaiheessa tuhoutuneet pesinnät alentavat poikastuoton aloitettua pesintää kohden 2,66 poikaseen (0,94). Samalle tasolle päästään meillä yleensä vain myyrähuippualueilla.

Pesien tarkastuksessa hiirihaukkareviirejä jäi melko paljon tutkimatta, mikä näkyy pesintämäärän melko vaatimattomana lukuna. Hyvästä poikastuotosta otos antoi kuitenkin selvät merkit. Poikasia rengastettiin 43 (14).

Piekana *B. lagopus*

Pohjoisimpien kuntien myyrähuippu houkutteli yhden piekanan jäämään normaalia etelämmäksi. Valtimolla se rakensi sääksen tekopesään oman pesänsä, mutta pesintä ei tuottanut poikasia.

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
Mehiläishaukkojen pesinnästä ei saatu kovin hyvää kuvaa. Kesä oli edel-

listä vuotta suotuisampi, mutta pesintöihin ei juuri päästy käsiksi. Mehiläishaukkoja ilmoitettiin 28 paikalta, mutta vain yksi ainoa pesintä todettiin Valtimolla (22/1). Kuudessa olemasta risupesästä rengastettiin yksi poikanen.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Kanahaukka paranteli hieman edellisen vuoden heikkoja pesintätuloksiaan. Kaikkiaan reviiirejä havainnoijat ilmoittivat 29 ja niiltä 19 pesintää (28/13). Edelleenkin pieni osa tiedossa olevista pesäpaikoista jäi harrastajilta tarkastamatta.

Edellisen vuoden pesintätulokset olivat erittäin heikot. Nyt sentään pesivät parit tuottivat poikasia ihan mukavasti. Munamäärän keskiarvo oli 3,14 (2,25). Kuoriutumattomia munia ei tavattu. Kahden munan pesiä oli 2 kpl (14 %), kolmen munan pesiä 8 kpl (57 %) ja neljän munan pesiä 4 kpl (29 %).

Rengastusikäisten poikueiden keskiarvo oli 3,00 poikasta (2,28). Neljän poikasen poikueita oli Valtimolla kolme ja Liperissä yksi. Ainoat todetut tuhoutumiset olivat Juuassa, missä yksi pesintä oli tuhoutunut munavaiheessa ja toinen poikasvaiheessa. Tuhoutumisten syystä ei saatu havaintoja. Tuhoutumisten jälkeen poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden jäi 2,67 poikasta (1,45). Lukema on melko

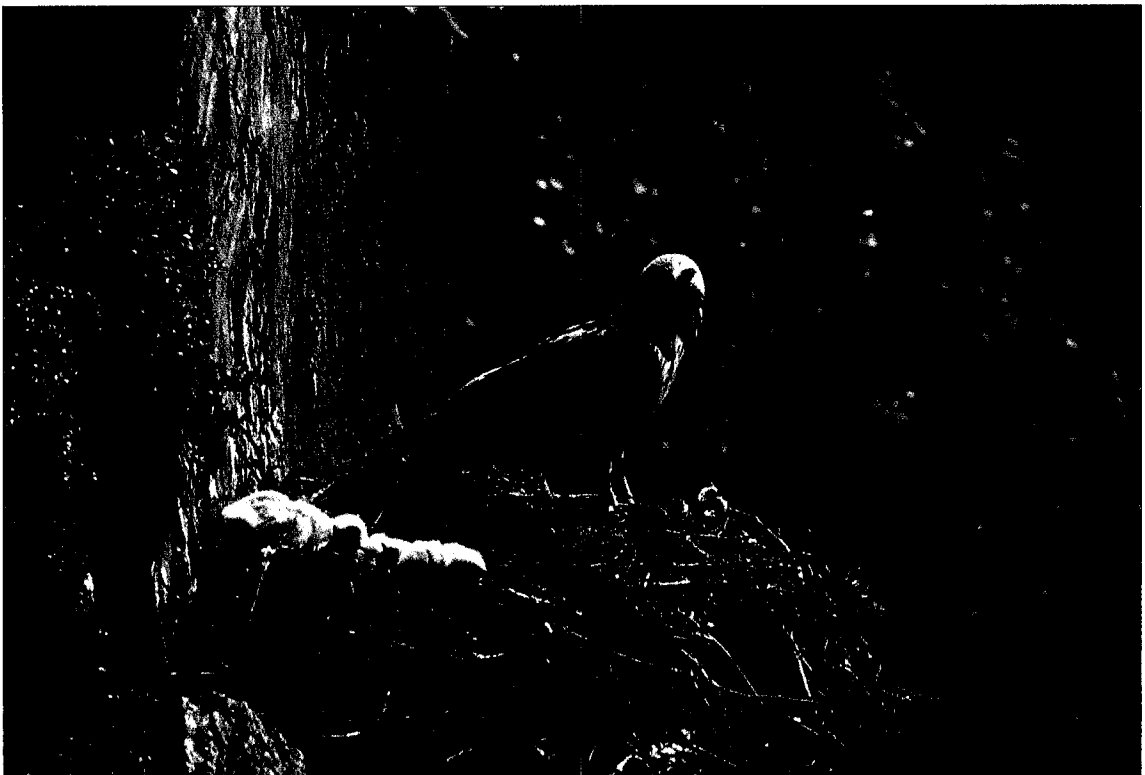
Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa 1999. Suluissa havaintojen määrä. (asuttu pesä = aloitettu muninta)

	hiirihaukka	mehiläishaukka	kanahaukka	varpushaukka	sinisuohaukka	ruskosuohaukka	tuulihaukka
munamäärä	3,05(19)	1,0 (1)	3,14(14)	5,00(3)	4,75(4)	4,5 (2)	5,40 (20)
kuoriutuneiden määrä	2,94(19)	1,0 (1)	3,14(14)	3,67(3)	4,5(2)	5,30 (19)	
rengastusikäisten määrä	2,94 (19)	1,0 (1)	3,00 (16)	4,67 (3)	3,67(3)	4,5 (2)	5,00 (22)
tuhoutuneet kpl	2 M		1M 1P		1 M		
poikastuotto/asuttu pesä	2,66(21)	1,0(1)	2,67(18)	4,67(3)	2,75(4)	4,5(2)	5,00(22)

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1999.

Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/varmojen pesintöjen määrä.

kunta	hiiri- haukka	mehiläis- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	sinisuo- haukka	ruskosuo- haukka	nuoli- haukka	ampu- haukka	tuuli- haukka	yhteensä
Eno	3/0	2/0	2/2	2/0	1/0	-	2/0	1/0	3/0	16/2
Ilomantsi	3/2	1/0	2/1	1/0	2/1	-	-	-	-	9/4
Joensuu	-	1/0	-	1/0	1/0	1/1	4/1	-	2/0	10/2
Juuka	4/4	2/0	5/5	3/2	1/1	2/0	2/1	1/1	4/4	24/18
Kesälahti	7/2	1/0	1/0	2/0	-	2/0	2/0	-	2/0	17/2
Kiihtelysaara	5/2	2/0	1/1	5/1	-	-	2/0	-	-	15/4
Kitee	4/0	-	1/0	2/0	1/0	4/0	4/1	1/0	3/0	20/1
Kontiolahti	5/3	3/0	4/2	4/0	4/2	1/0	8/0	1/0	2/0	32/7
Lieksa	6/4	3/0	4/3	2/0	1/1	-	2/0	-	4/0	22/8
Liperi	2/1	4/0	2/2	-	-	4/2	3/0	-	6/5	21/10
Nurmes	2/1	4/0	2/0	2/1	-	-	2/0	-	2/1	14/3
Outokumpu	-	-	-	-	-	1/0	-	1/0	2/1	4/1
Polvijärvi	3/2	-	-	1/1	1/0	-	-	-	6/5	11/8
Pyhäselkä	-	-	-	1/0	-	1/0	1/0	-	4/3	7/3
Rääkkylä	10/5	2/0	1/0	3/0	-	5/1	3/2	-	1/1	25/9
Tohmajärvi	-	-	-	1/1	1/0	2/0	3/1	-	-	7/2
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	6/3	2/1	3/3	1/1	2/1	-	-	-	4/4	18/13
Värtsilä	1/0	1/0	1/0	1/0	-	1/0	1/0	-	1/0	7/0
yhteensä	61/29	28/1	29/19	32/7	15/6	24/4	39/6	5/1	46/24	279/97

Piekana yritti pesintää P-K:ssa, mutta se ei tuottanut tulosta kuten kuvan linnulla. ©Hannu Eskonen

tarkalleen pitkäaikaisen keskiarvon mukainen.

Sukupuolilleen ilmoitetuista 25 poikasesta 18 oli koiraita ja vain 7 naarasta. Erityisesti Valtimon tuotto oli koirasvoittoinen. Kaksi neljän poikaisen poikuetta oli kokonaan koiraita ja kolmannessakin oli kolme koirasta.

Poikasasia rengastettiin 37 (14).

Varpushaukka *A. nisus*

Varpushaukan tutkimusteho oli taas vaatimattomalla tasolla. Ilmoitettuja reviiirejä kertyi 32 ja niiltä 7 varmistettua pesintää (15/7). Kun pesinnöistäkin neljä oli maastopoikuehavaintoja, ei lajin pesinnästä saatu kovin kummoista otosta. Olemattoman pienen aineiston munamäärän keskiarvo oli 5,0 munaa (4,5). Rengastusikäisiksi poikueissa varttui keskimäärin 4,67 poikasta (4,25).

Kiihtelysvaaran viiden munan pesästä kuoriutui ja varttui neljä poikasta. Tohmajärvellä poikasasia oli kuusi ja Valtimolla neljä. Vain viisi poikasta rengastettiin (13).

Sinisuhaukka *Circus cyaneus*

Parantuneen myyrätilanteen ansiosta sinisuhaukkojen määrät kasvoivat edellisvuosista, mutta ei ehkä ihan odotetulla voimakkuudella. Etenkin pohjoisimpien kuntien myyräalueet olisivat voineet elättää enemmänkin sinisoita. Ilmoitettuja reviiirejä oli vain 15, mutta varmistettuja pesintöjä oli sentään 6 (17/1).

Munamäärän keskiarvo oli 4,75. Rengastusikäisiksi varttui 3,67 poikasta. Kolmen munan pesiä oli yksi, viiden munan pesiä kaksi ja yhden munan pesä.

Enon pesinnässä poikasasia varttui neljä. Kontiolahtelaisissa pesissä oli viisi ja kaksi poikasta. Juukalainen kuuden munan pesä oli tuhoutunut

munavaiheessa. Syy jäi epäselväksi. Lieksassa ja Valtimolla havaittiin vähintäänkin yksi lentopoikanen. Poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden tulee 2,75 poikasta. Poikasasia rengastettiin 11.

Ruskosuohaukka *C. aeruginosus*

Ruskosuohaukkoja pesii ja liikkuu Pohjois-Karjalan maisemissa enemmän kuin aikaisemmin. Reviiireiksi tulkittuja kertyi kaikkiaan 24 ja niiltä 4 varmistettua pesintää (18/4). Viime vuosina ruskosuohaukka on levittäytynyt myös maakunnan pohjoisimpiin kuntiin.

Vain kahden pesinnän yksityiskohtia ilmoitettiin. Joensuun pesällä varttui viisi poikasta ja Rääkkylässä neljä poikasta. Rääkkylässä vedenousun uhkaamaa pesää nostettiin. Pesässä oli kuoriutumisen käynnissä 3. kesäkuuta, jolloin neljästä munasta oli jo kuoriutunut kolme poikasta. Rääkkylän poikue rengastettiin. Liperistä raportoititiin havainnot kahdesta onnistuneesta pesinnästä. (kts. myös syyskatsaus)

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

Nuolihaukkojen tutkiminen romahti melko pahasti. Reviiirejä sentään ilmoitettiin 39, mutta vain 6 pesinnän varmistusta (49/11). Nekin koskivat havaittujen lentopoikueita, joten ainutakaan nuolihaukkaa ei rengastettu.

Kiteellä lentopoikueessa havaittiin kolme poikasta. Rääkkylässä poikasasia nähtiin kolme ja yksi. Tohmajärvellä pesäpaikalla lenteli vähintään kaksi nuorta nuolihaukkaa.

Ampuhaukka *F. columbarius*

Entiseen tapaan niukasti havaintoja. Eno, Juuka, Kitee, Kontiolahti ja Outokumpu ovat yhteensä viiden reviiirin havaintopaikkakunnat. Juuan paikal-

la todettiin pesintä pienessä saassa Höytiäisellä, mutta pesinnän yksityiskohtista ei tiedetä sen enempää kuin, että paikalla oli poikaspesä (5/2).

Tuulihaukka *F. tinnunculus*

Tuulihaukkojen pesinnät sujuivat hyvin myyrävuoden merkinä melko mukavasti. Pesintämäärissä jäätin jälkeen jopa edellisestä vuodesta. Aineistosta en pystynyt tulkitsemaan järkevää pesäpaikkoja tarkastamatta, vain mistä oli kysymys.

Kaikkiaan reviiirejä ilmoitettiin 46 ja niiltä 24 pesintää (67/40).

Munamäärän keskiarvo oli edellisvuotta parempi. Munia oli pesää kohden 5,4 (4,6). Kolmen munan pesiä tavattiin yksi (5%), neljän munan pesiä myös yksi (5%), viiden munan pesiä kahdeksan (40%), kuuden munan pesiä yhdeksän (45%) ja yksi peräti seitsenmunainen pesä (5%). Seitsenmunainen pesintä oli Polvijärvellä ja tuotti kuusi poikasta. Yksi muna jäi kuoriutumatta.

Rengastusikäisiä poikasasia poikueissa oli keskimäärin 5,0 (4,37). Tuhoutumisia ei havaittu, joten myös poikastuotto oli sama 5,0 poikasta aloitettua pesintää kohden (4,22).

Kaikki havaitut pesinnät olivat pöntöissä. Mainittakoon, että Pyhäselässä olevalla pöntöllä tapahtui seitsemäs peräkkäinen onnistunut pesintä.

Poikasasia rengastettiin kaikkiaan 88 (134).

Lopuksi

Vuoden 2000 havainnot pöllöjen ja haukkojen pesinnästä pyydän lähettämään mahdollisimman pikaisesti; os. Eevalantie 6 D 14 83900 Juuka, puh. 013-472030, 0500-186607, sähköposti hannu.lehtoranta@oyk.pkky.fi

Taulukko 3. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa 1999.

rengastaja	hiiri- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	sinisuo- haukka	ruskosuo- haukka	mehiläis- haukka	tuuli- haukka
Ahola Pentti	4	-	4	-	-	-	-
Huuskonen Hannu	3	3	-	-	-	-	6
Korhonen Veikko	12	12	1	-	-	1	13
Lehtoranta Hannu	14	9	-	-	-	-	9
Miettinen Juha	7	13	-	4	4	-	60
Sorvari Veli-Matti	3	-	-	2	-	-	-
Tiussa Jouko	-	-	-	5	-	-	-
yhteensä	43	37	13	11	4	1	88

VIRON RETKI | 9.-25.9. | 1999

MARKKU HALONEN

Lähtötunnelmissa 18.9. lauantai

Hannu Kivivuori saapui hakemaan minut Haapasalmelta. Leppoisan kahvi-tuokion jälkeen lähdimme kaikessa rauhassa ajamaan Helsinkiä kohti noin kello 14. Pysähdyimme Puhoksen maatalousoppilaitoksen peltojen kohdalla laskemaan kanadanhanhia. Pellon päällä kierteli pitkään ilmeinen nuori punajalkahaukka, joka pitkän välimatkan takia jäi kuitenkin määrittämättä. Illalla olimme Helsingin Itä-Pasilassa, missä majoituimme veljeni Pekan luokse. Katsoimme valokuvia aikaisemmilta Viron retkiltäni ja tutkimme karttoja matkareittiä suunnitellen.

Lintujen lailla kohti Viroa 19.9. sunnuntai

Aikaisin aamulla Pekka saattoi meidät laivaan. Vajaan nelituntisen Suomenlahden ylityksen aikana havainnoimme koko ajan laivan takakanella. Monet uteliaat kävivät kyselemässä linnuista. Mukavimpia lintuhavainnoja olivat lukuisat västäräkit, niittykirviset ym. pikulinnut, jotka lensivät matalalla ulapan yllä kohti Viroa.

Tallinnan tulli ei matkaamme pidätellyt, ja niinpä pääsimme oitis tankkaamaan Viron halpaa bensaa. Tallinna oli odotetusti pyhäpäivän aamuna rauhallinen, emmekä eksyneet kertaakaan kaupungista ulos ajaessamme. Matkalla Matsaluun pysähtelimme sopivan näköisillä peltoaukeilla ihmettelemään hirihaukkojen runsautta.

Matsalunlahdella

Ensimmäinen kunnan lintupaikka olikin sitten Matsalunlahden etelärannalla sijaitseva Keemun lintutorni, jonne saavuimme iltapäivällä. Ihmettelimme ainakin pari tuntia Matsalunlahden vesilintupaljoutta – tornista näkyi noin 70 000 sorsaa (lähinnä haapanoita) ja noki-

kanaa. Lisäksi lahden peräosassa oli satoja kyhmyjoutsenia ja useita tuhansia merihanhia. Ruskosuohaukat olivat jo aikaa sitten kadonneet Pohjois-Karjalasta, mutta täällä niitä vielä riitti ruovikoiden ylle leijaillemaan. Uljaat merikotkat olivat tuttuun tapaan taas liikkeellä, ja yksikin nuorehko lintu söi päivällistään melko lähellä lintutornia.

Tornille saapui samaan aikaan myös virolainen lintuharrastajapariskunta, jotka kertoivat mielenkiintoisia juttuja lahden linnuista. Tulevalla viikolla oli kuulemma tarkoitus laskea alueen kurjet, joita mekin näimme yli tuhat lintua. Kurkien, kuin myös muiden lintujen määrät olisivat olleet huomattavasti suurempia, jos mekin olisimme kiertäneet lahden kaikki havainnointipisteet, niin kuin alun pitäen tarkoitus olikin.

Koska sää oli lämmin, eikä merimuuton stajjaaminen innostanut, päätimme jo Tallinnassa suunnistaa suoraan Sörveen. Matsalusta lähtiessämme kairoin esille Saarenmaan lautta-aikataulun, ja kuinka ollakaan saavuimme Virtsun lauttarantaan juuri sopivasti ennen lautan lähtöä. Koska sunnuntaina ihmis- ja autovirta kulkee lähinnä Saarenmaalta mantereeseen suuntaan, mahduimme hyvin lauttaan. Onneksi, sillä parinkin tunnin ylimääräisellä odotuksella lauttarannassa olisi ollut tylsistyttävä vaikutus näin retken alussa.

Lauttamatkalle esittelin Hannulle Suurväinän kevätarktiksen seurantapaikkoja ja lintujen lentoreittejä. Nyt lauttamatkalla ei ollut arktikasta tietoakaan, vain luodolla lepäilevät sadat merimetsot ja ohiviuhtovat riuttaäärat kirjautuivat ylös havaintovihkon sivulle. Saarenmaan ja Muhun välisessä Väikevään-salmessa oli paljon lintuja: yli 10 000 sorsaa (lähinnä haapanoita), satoja kahlaajia ja kyhmyjoutsenia, sekä noin 100 harmaahaikaraa. Lintujen paljous oli suorastaan "raivostuttavaa" omien kotikontujen hiljaiselon jälkeen. Lopulta kiikarit oli pakko ripustaa auton naulaan roikkumaan, sillä pimeä oli jo tulossa, ja Sörven niemeen oli matkaa vielä satakunta kilometriä.

Kuussaaren sametinpimeässä illassa kävin ostamassa kaupasta lisää evästä, sillä aikaa kun Hannu nauhoitti naakkojen yöpymismekkalaa. Loppumatka Sörveen, eli Saarenmaan lounaisimpaan röpukkaan meni hyvin, huolimatta jatkuvasta vaarasta tehdä liian läheistä tuttavuutta Virossa niin yleisten hirvieläinten kanssa.

Sörve sää

Jo aikaa ennen niemen kärkeä ja lintuasemaa alkoi jonkun suomalaisbongarin "Beetleheimin tähdeksi" nimeämä Sörven maineikas majakka loistaa niin yössä liihottaville linnuille kuin lintustaijareillekin. Aseman pihalle kurvatessamme valo-show vain lisääntyi, kun 160 Watin sekavalolampulla varustettu valorysä valaisi koko pihamaa-alueen. Asemalla jo aikoja olleet, lähinnä pääkaupunkiseudulta lomanviettoon tulleet "postimiehet" toivottivat uudet vieraat tervetulleiksi kolkoon mutta kodikkaaseen poikamiesboxiinsa.

Vaikka syksy oli jo pitkällä jaksivat hepokatit tai jotkin muut samantapaiset yön elävöittävät vielä soitella viulujaan valorysän ulottumattomissa. Itse rysällä kävi jatkuva kupina yökkösten, mittareiden ja pienempien hönniäisten toimesta. Useat lajit olivat minulle outoja "etelän hetelmiä", joista ehkä vaarallisimpana oli pidettävä salakavalasti pörisevää herhiläistä. Rysää tutkiessani jalan alta kuului ilkeä rasahtava pamahdus - mäkiiniikotilo. Lopulta huomasimme, että kotiloita oli kaikkialla vähän väliä paukumassa jalkojen alla.

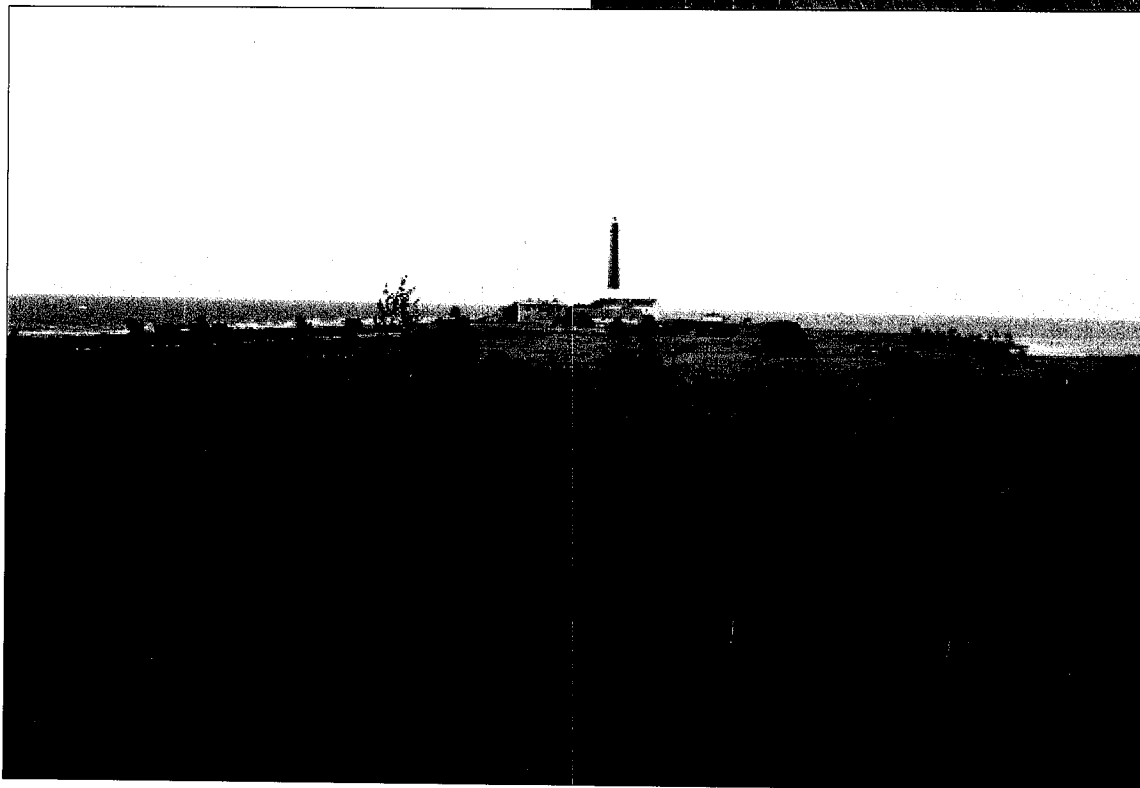
Ilta-yöhään ajoimme autolla majakalle. Tumma meri vyörytti iäisiä vaahtopäitään majakan valojen leikatessa ties miten monen kilometrin päähän merelle. Massiivisen, 52 metriä korkean majakan valokiiilat pyörittivät kelmeässä kuunvalossa jännää valo-showta. Yli lentävien reittikoneiden vaaleat juovat pyyhkivät taivasta kapeiden linnunratojen tavoin. Mietimme miltä majakan valot mahtavat näyttää lentokoneesta kä-

sin tai kuinka paljon yömuuttavia lintuja havaitsee majakan, monet varmasti viimeistä kertaa, tänäkin syksynä.

Pikkulintuvirtaa Sörvessä 20.9. maanantai

Aamulla heräsimme hämärissä keittelemään kahvia ja syömään karjalanpiirakoita tax free-metvurstin ja räikkyläläisten kirsikkatomaattien kera. Ulkona oli poutasää, mutta tuuli yltyi puhaltamaan kohtalaisesti kaakosta. Suoraan Riianlahden yli virinnyt tuuli kävi niemenkärkeen niin pahasti, ettei stajjaamisesta asemamiehitäjien suosimalla bunkkerilla tullut mitään. Matalalla niemen yli merelle suunnistavien peippoparvien koko ajan kasvaessa hiippailimme parempaan tuulensuojaan. Ensimmäisten aamutuntien aikana pikkulintujen virta oli käytännössä katkeamaton. Arvioimme kärjestä merelle suunnanneen noin 100 000 peippoa ja 30 000 vihervarpusta.

Aurinko armaan noustua meren ylle alkoi metsänrajassa vaappua kymmeniä mehiläis-, hiiri- ja varpushaukkoja. Muutolle niistä uskalsi lähteä vain muutama – ilmeisesti tuuli ei ollut otollinen 50 km:ä leveän Kuurin salmen ylitykseen. Myöskään pähkinähakit eivät lähteneet merelle, vaikka niitä oli ilmassa jatkuvasti melko isojakin parvia. Kovaan menoon tottuneet sepelkyyhkyt intoutuivat kuitenkin muuttamaan yli tuhannen yksilön voimalla. Kärjen uloimmilla hiekkasärkillä oli paljon lintuja paikallisena: satoja merimetsoja ja kyhmyjoutsenia sekä tuhansia lokkeja. Majakan juurelta löytyi tuore, edellisöinen laulurastaan raato. Rannan lietteillä tallusteli töyhtöhyppyä ja valkovikloja kottaraisten kera. Rantapusikoihin viritetyt lintuverkot viuhuivat tyhjinä tuulessa – linnut nä-

Sörven 52-metrinen majakka ja biotooppia. © Markku Halonen

kivät verkot ja kiersivät ne.

Päivälevon jälkeen kävelimme kärjen länsireunalla: menimme helppokulkuis- ta hiekkakenttää seuraten usean kilometrin päähän. Pois päätimme kurvata läheisen metsän kautta. Metsä paljastuikin kauheaksi tureikoksi, jossa kulkemista hankaloitti jonkun metsänviljelijän kaivat tiheet ojalinjat. Koska päällä oli tuhdisti vaatetta ja kaukoputketkin olimme ottaneet mukaan, meinasi välillä ruveta itkettämään ja naurattamaan yhtä aikaa. Ymmärrettävistä syistä stajaisimme loppupäivän "postimiesten" malliin aseman pihalta. Hannu valmistui retken ensimmäisen muttei viimeisen tex-mix-trangia-aterian. Viereisen rajavartioston iso saksanpaimenkoira oli jatkuvasti ilmassa hyppimässä "namusetien" heittämiensä sokeripalojen ym. herkkujen perään. Palkkioksi koira kävi salaa kusemassa Hannun kameran päälle!

Illalla helsinkiläisten jengi sai täydennystä, kun Gustaf Nordenswan saapui asemalle taksilla. Mistään muusta piittaamatta hän alkoi välittömästi vetää roikkia ja valoryisiä huussin taakse polttaen kokeiluillaan sulakkeet ja siten sammuttaen valot koko torpasta. Gus- selle tuntui riittävän jo epähuomiossa olan yli tehty vilkaisu jonkin eteläisen olan yli tehty vilkaisu jonkin eteläisen mitäänsanomattoman mittarin määrittä- miseksi. Niin kuin me kaikki lintubongarit ja asemanmiehittäjät odotimme su- perraria, Gussekin tuntui suurella järni- tyksellä odottavan kaakkoistuulen mu- kaansa tempaamaa itäistä harhailijaa rysänsä pohjalle. Yöllä saimme hyvin nukkuttua huolimatta Hannun natisevas- ta hetekasta ja räystäään alla kuumotta- vista roihuista huolimatta.

Kohti Pöösaspea 21.9. tiistai

Tiistai on toivoa täynnä, ja myös tuulta. Kaakkoishölkä ei ollut hellittänyt koko yönä, ja niinpä aamumuutto jäi eelistä vaisummaksi. Pikkulintuja muutti noin 35 000, ja lisäksi nähtiin paljon haukko- ja. Läksimme hyvissä ajoin ajamaan pois Sörvestä, matkalla tarkastimme vain muutaman hyvän lintulahden niemen länsireunalta. Väikevään-salmessa tuuli nyt tulomatkaamme navakammin, eikä lintujakaan näyttänyt olevan enää niin paljoa. Muhun saarella lähellä tietä oli 300:n kurjen parvi ja 80:n lehmän karja. Metsät olivat jo vaihtamassa väriään. Laajat joutomaat ja pakettipellot olivat keltaisina syksystä ja kuivuudesta johtu- en. Saarenmaan puoleisessa lauttaran- nassa eli Kuivastussa ehdimme syö-

mään ravintola-annokset ulkoilmateras- silla istuen.

Olimme ohittaneet monet hyvät lin- tupaikat Matsalunlahden pohjoisrannal- la, sillä tuuli vaikutti edelleen kohtalai- sen kovalta. Lisäksi meidän piti ehättää uuteen majapaikkaamme, Arne Tennis- bergin maatilamatkailutilalle, mielellään ennen pimeää. Aivan Viron mantereen luoteiskolkassa olevalla Tuksin muuta- man maalaistalon kylällä pysähdyimme kysymään tietä. Kukkoa sylissäni pitävä poika viittasi oitis mäntyjen takana hää- möttävään taloon. Moikkasimme Arnea ja pyrähdimme vielä iltapimeällä Pöös- aspean kärkeen ohi hulppeiden meren- rantojen ja hylättyjen venäläiskasarmi- en. Kärjessä käristimme kaupasta osta- maamme makkaraa nuotiolla, kuunte- limme meren ääniä ja annoimme läheisellä kivellä jököttäneelle ruokille aihetta enempäänkin päänkallisteluun.

Arnen mesta oli oikea unelma Sör- ven betonibunkkerin jälkeen. Majatalok- si rakennetun puutalon yläpäädyssä saimme lämpimän ja tilavan lokaalin suihkulla ja muilla mukavuuksilla. Kun panin maata, aina yhtä pirteä Hannu sa- noi vielä "vähän aikaa lueskelevansa". Jonkin ajan perästä havahduin outoon sahausääneen – Hannu oli nukkunut la- sit ja kirja nenällään!

Syysarktikaa 22.9. keskiviikko

Odotin malttamattomana pääsyä Euroo- pan parhaimmaksi luonnehdittuun vesilintumuuton seurantapaikkaan, Spitha- miini tai tarkemmin sanottuna Pöösas- speahan. Hammaslääkärin rauhallisuudella autoa ajava Hannu kävi aamuhämärän vaihtuessa jo valoisaksi suorastaan hermoille: ties mitä niemen ohi lie ehtinyt jo tällä välin lentääkään?! Onneksi matka Arnelta niemen kärkeen on vain kuusi kilometriä, ja niinpä eh- dimme laskemaan aamun *Gaviat* (kaak- kureita) ja vessut (vesilinnut).

Arnen rakentaman stajauskopin ta- kana olimme täydellisessä tuulensuojas- sa, ja sadekuuron sattuessa kohdalle voimme havainnoida kopin sisältä. Aa- mupala kesti noin kolme tuntia, johtuen jatkuvasta lintuvirrasta. Kaakkureita viuhtoi löyhinä hajaparvina rantaviivaa pitkin pääosin suoraan ylitsemme kähe- ästi raakkuen. Vesilinnut matelivat pin- nassa, niin lähellä kuin kauempanakin merellä. Poikkeuksen muodostivat lapa- sotkat, joiden parvet saapuivat muuta- man kymmenen metrin korkeudella me- renpinnasta kuin näkymätöntä linjaa

seuraten. Päivän lapasotkamuutto oli syksyn kovin ja myös yksi kovimmista suomalaisten Virossa syksyllä näkemis- tä. Myös pilkkasiipiä, mustalintuja ja haapanoita muutti mukavasti. Myös *Anas-sorsien* summa oli kohtalaisen kor- kea. Vesilintuparvista löytyi tehokkailla kaukoputkilla aina useita lajeja – parvet olivat hyvin harvoin täysin lajipuhtaita. Maalintumuuton paras oli tuhannen se- pelkyyhkyn parvi, joka lienee lähtenyt Suomenlahden ylitykseen jostain Pork- kalanniemeltä.

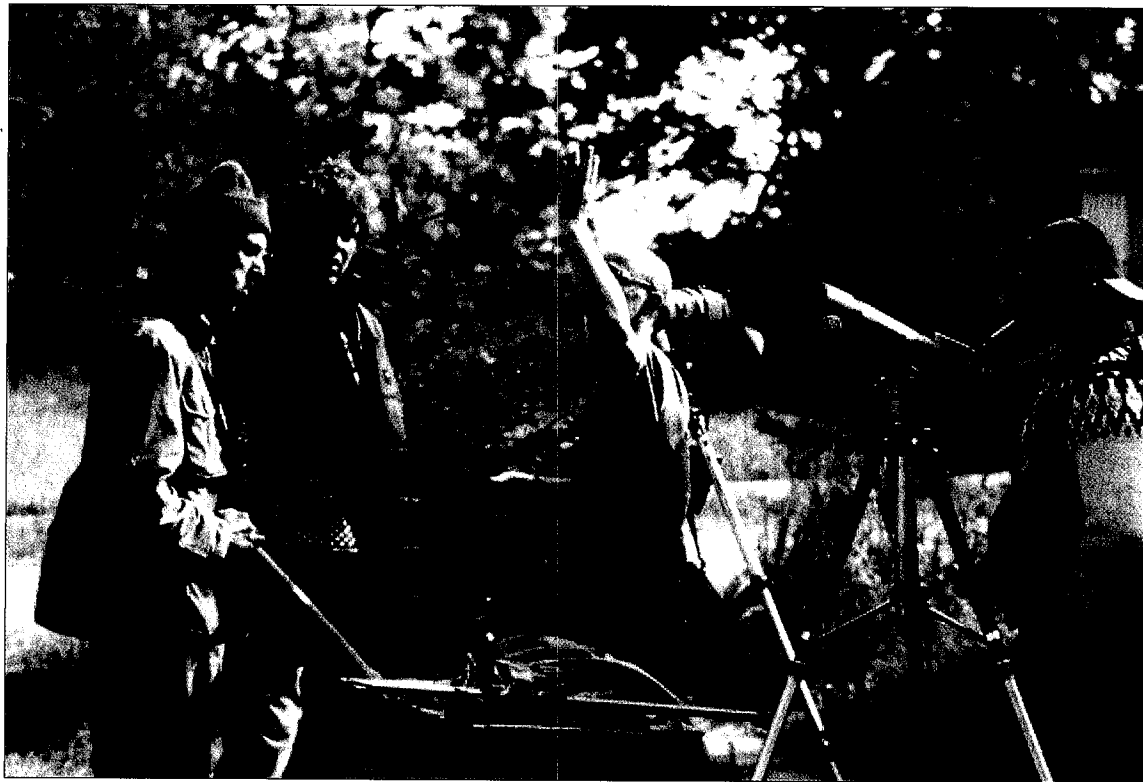
Iltapäivän hiljaisina hetkinä käväi- simme läheisellä kahlaajarannalla. Ajoimme meren rantaan pientä kärry- polkua pitkin läpi tilheiden pajukoiden ja ruovikoiden. Rannalla lenteli mukava 200:n hempon parvi, ja itse rantalietee- lä kahlailli muutama sata suosirriä sekä joukko muita arktisia kahlaajia. Vaikka Viron rannikoilla riittää suojaisia lahtia ja kahlaajille näennäisesti hyviä ruoka- paikkoja, vaikutti tämä pieni lahdella keräävän harvinaisen tehokkaasti juuri Suomenlahdelta tulevia kahlaajia. Pari viitaitaista piisukutti läheisissä puskipissa ja Hannu kuittasi lajista tyytyväisenä elä- mänpinnan. Kyläraitin langoilla istuske- li pari tynkäpyrstöistä kangaskiurua. Poistullessa komppasimme vielä Pöösas- pean laajaa näyttäluetta mahdollisten isokirvisten ym. toivossa.

Pöösaspea klo 7.00-14.00, 17.30-19.00:

Kuikkalinnut 936 m
Hanhet 390 (*Anser sp.* 260, Valkoposki- hanhi 37) m
Anas-sorsat 4204 (Haapana 3403, Jou- hisorsa 368, Lapasorsa 78, Tavi 150, Sinisorsa 16, *Anas sp.* 189) m
Sotkat 5210 (Lapasotka 4182, Tukka- sotka 267, *Aythya sp.* 761) m
Melanitta sp. 2661 (Mustalintu 1721, Pilkkasiipi 887) m
Alli 144 m
Telkkä 113 m, 200 p
Pikkukajava 1 juv m
Sepelkyyhyky a1000 m
Harmaahaikara 5 m

Roosta-Haralahti klo 14.30-16.00:

Merihanhi 80 E
Metsähänhi 80 SW
Anser sp. 45 SW
Harmaahaikara 4 m
Kapustarinta 15, Tundrakurmitsa 3
Kuovisirri 1, Isosirri 1, Pulmussirri 2, Suosirri 170, Pikkusirri 5
Tylli 20
Kottarainen 500 p
Hemppo 200
Kangaskiuru 2 p

Suomalaisorneja virolaisessa maisemassa. © Markku Halonen

Illalla Arne lämmitti vanhan kunnan puusaunan, jossa oli kovat löylyt. Saunan pukuhuoneessa oli mukava vilvoitella ja siemailla Tartu giniä. Täällä Viiron sydänmailla oli niin rauhallista ja salaperäistä – olimme lintujen syysmuuton polttopisteessä, ja kovaa sepelhanhimuuttoa veikkailin jo huomiseksi päiväksi. Siellä jossain Suomen itärajalta kaverit yrittävät tihrustaa kaukaa idässä meneviä sumuparvia, kun me pojat täällä pääsemme nauttimaan rantaviivaa nuolevista sepelanhien massaparvista!

Melanittaa menee 23.9. torstai

Aamulla Spithamiin meno sujui jo rutilla. Sää oli nyt tuhuisempi kuin eilen ja välillä sataa tihuutti vettä. Kaakkureita ja vesilintuja muutti kuitenkin eilisen malliin eli koko ajan oli jotakin mukavaa katsottavaa. Mustalinnuilla ja pilkkasiivillä oli ainakin meno päällä, ja usein pinnassa oli ryömimässä useita tummia jonoja yhtä aikaa. Myös siimahäntäiset allit innostuivat ensimmäistä kertaa tänä syksynä muutolle vajaalla tuhannella yksilöllään. Päivän hupaisin lintu oli eh-

dottomasti utelias hippiäinen, joka lensi sisälle stajausmökkiin sadetta pitämään. Myös punarinnat kävivät niemen kärjessä tutkimassa rantakiviä ja kärjen olemattomia suojapaikkoja. Myös vie-reisen Dirhamin sataman kalastusaluksen päivärhythmi tuli tutuksi.

Iltapäivällä käväisimme pikaisesti myymäläautolla, ja takaisin kärkeen tullessamme sääkin sopivasti poutautui ja aurinkokin välillä paisteli. Nuori muuttohaukka otti pitkään korkeutta lähes paikallaan läpytellen suoraan yläpuolel-lamme ja lähti sitten suunnistamaan luoteeseen Osmussaarta kohti. Merellä nuori pikkukajava eteni määrätietoisesti länteen. Illansuussa liikkeellä oli jälleen mukavasti vesilintuja ja joitakin hanhi-parvia, jotka näkyivät kuvankauniisti läheltä ja hienossa myötävalossa. Jokaisen höyhänen yksityiskohdat olivat näkyvissä uusilla tehokkailla kaukoputkil-lamme. Yhteensä päivän aikana ohi valui parisen tuhatta hanhea.

Viivyimme Niemessä jälleen iltapi-mään saakka. Matkalla Arnen majataloon tien vieressä pellolla loikki kolme metsäkaurista. Kauriit säikähtivät autoamme niin pahasti, että hyppivät epätoi-voisesti korkeiden piikkilanka-aitojen

yli. Olimme nähneet metsäkauriita ja valkohäntäpeuroja aikaisemminkin muutamassa muussa paikassa.

Pöösaspea klo 7.00-19.30:

Kuikkalinnut 961 m
Hanhet 1883 (*Anser sp* 874, Hanhi *sp* 458, Valkoposkihanhi 411, Sepelhanhi 140)m
Anas sp 2566 (Haapana 2231)
Sotkat 1320m
Melanitta sp 7587 (Mustalintu 3972, Pilkkasiipi 3025)m
Alli 760m
Merikotka 1ad, 1juv m
Muuttohaukka 1juv NW
Riuttatiira 2 p
Punakuiiri 1 m
Ruokki 1
Pikkukajava 1juv m

Kaakkurit liikenteessä 24.9. perjantai

Aamuhämärissä kampsimme vielä ker-ran Suureen Niemeen. Kaakkurit olivat tänään mukavasti liikkeellä noin 2500:lla yksilöllään. Vesilintupuolella alkoi näkyä myös alleja sekä ensimmäisiä pieniä

sepelhanhiparvia. Suurta hanhimassaa ei kuitenkaan tullut tänäkään aamuna, joten siltä osin yksi retken tavoitteista jäi saavuttamatta. Tosin valkuposkihanhia liikkui jo kohtalaisen kokoisissa parvissa mantereen suunnalla. Merellä liikkeellä olivat poikkeuksellisen runsain joukoin ainakin haahkat, jotka lienevät olleen osin muutolla, osin siirtymässä paremmille kala-apajille. Aamun piristys oli luotokirvinen, joka näyttäytyi hienosti läheisillä rantakivillä.

Pöösaspea klo 7.00-12.00:

Kuikkalinnut 2577

Hanhet 1406 (*Anser sp* 192, Hanhi *sp* 670, Valkoposkihanhi 405, Sepelhanhi 139)m

Anas sp 999m

Sotkat 296m

Melanitta sp 3413 (Mustalintu 1932,

Pilkkaasiipi 1355)m

Alli 378m

Ruokki 1m

Tylli 7m

Riuttatiira 2m

Kalatiira 10m

Allihaahka 1♀ m

Haahka 1000 m/kiert

Luotokirvinen 1 p

Puolenpäivän tietämissä läksimme ajamaan kohti Haapsalua. Ennen kaupunkia tien yli lensi useita mukavan kokoisia merihanhiparvia, jotka olivat selvästi tulossa Haapsalunlahdelta ja menossa läheisille pelloille laiduntamaan. Itse Haapsalun puukaupungissa oli leppoisa tunnelma auringon paistaessa ja haarpääskyjen lennellässä vielä kymmenpäisinä parvina. Kaupungin pohjoispuolisella lahdella oli paikallisia vesilintuja suorastaan Matsalun malliin. Tuhannet nokikanat uivat muutamana tiheänä ryppäänä sorsien ollessa hajallaan pitkin lahtea. Muutama lahden yli suunnistanut valkoposkihanhiparvi ja läheltä näkynyt liejukana kruunasivat tunnelman.

Haapsalunlahti klo 13.30-14.00:

Nokikana 4000p

Haapana 3000p

Harmaasorsa 200p

Tukkasotka 150p

Punasotka 100p

Kyhmyjoutsen 500p

Merihanhi 150p

Valkoposkihanhi 100m

Kottarainen 500p

Suosirri 150p

Liejukana 1p

Haapsalun Kaubakeskuksessa keräsimme parin ostoskärryn edestä tuliaisista, ja läksimme tyytyväisinä köröttelemään kohti Tallinnaa. Viron liikenteeseen totunut Hannu ajoi reilusti ruuhkaisia pääväyliä pitkin suoraan satamaan. Tallinnan edustalla kävimme vielä kannella kiikaroimassa, ja kuinka ollakaan noin 700:n ilmeisen sepelhanhen parvi aaltoili rannikkoa seurailen länteen. Meri oli tyyntynyt täysin, ja omituinen usva kietoi laivan syleilynsä.

Helsingissä Pekka oli vastassa, ja niinpä menimme jälleen yömajoitukseen Pasilaan. Koska huomiseksi oli luvassa koillistuulta ja ilmeisen hyvää arktika-säättä, päätimme nousta aamulla varhain ja ehättää reilusti aamupäivän puolella Pohjois-Karjalaan. Sykyily osoittautui kuitenkin turhaksi, sillä lauantaina ei hanhia lentänyt. Ne tulivat vasta reilusti lokakuun puolella.

Tuoreimmat Viron havainnot ovat nähtävillä Viron lintuseuran internet-sivuilla osoitteessa www.dlc.fi/~mar

JÄSENRETKE

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys järjestää jäsenretken **Kristiinankaupungin Skaftungin** pääsiäisviikonloppuna **13-15.4.2001**. Retki toteutetaan vuokrabussilla, johon mahtuu vain 9 henkilöä!! Majoittuminen on järjestetty Jonsborgin leirikeskukseen, josta olemme varanneet tilavan mökin. Mökin varusteluun kuuluu mm. keittiö, sauna, wc ja sähkölämmitys. Paikka sijaitsee avomerren rannalla ja alle 1km päässä Siipyyn tornista.

ILMOITTAUTUMISET SUORAAN KALLE LARSSONILLE (P.0400-695679) 26.2.2001 LÄHTIEN.

ALUSTAVA RETKIOHJELMA (ajat viitteellisiä)

- Perjantai 13.4. Bussi lähtee Joensuun torilta klo. 12.00. Saapuminen Skaftungiin n. klo 19.00, jonka jälkeen majoittuminen ja sauna halukkaalle.
- Lauantai 14.4. Aamiainen (omavalmisteinen) n.klo 04.00. Venekuljetus Ljusgrundiin n. klo 05.00, jonka jälkeen meristaijasta ja retkeilyä ulkomeren saarella. Paluumatkalla käydään Trutklobbarnan saarella (säävaraus). Saapuminen mantereelle n. klo 15.00, jonka jälkeen pikalounas majoituksessa (omavalmisteinen). Retkeilyä maankuuluilla joutsenlahdilla ja hanhipelloilla alkaen klo 16.30. Illalla sauna.
- Sunnuntai 15.4. Aamiainen n.klo 04.00 (omavalmisteinen). Staijausta n. klo 05.00 lähtien Siipyyn tornissa tai paikallisretkeilyä. Majoituksen luovuttaminen n. klo 12.00, jonka jälkeen lähdemme kotimatkalle hanhipeltojen kautta. Saapuminen Joensuun torille n. klo 22.00.

LUVASSA SÄIDEN SUOSIESSA PALJON HAAHKOJA, MERIMETSOJA, RUOKKILINTUJA, PIEKANOJA JA TUHANSIA HANHIA SEKÄ JOUTSENIA!!!

Yhdistys tukee retken matkakustannuksia, jolloin yhdistyksen jäsenhinta on 499mk (sis. kuljetukset, majoituksen ja venekyydin).

Yhdistyksen ulkopuolisen retkihinta on 600mk. Osallistumismaksu maksetaan yhdistyksen tilille (merita 104030-308134) 30.3.2001 mennessä. ILMOITTAUTUMINEN ON SITOVA!!

Lisätietoja: Kalle Larsson (p.0400-695679) tai Suupohjan lintutieteellisen yhdistyksen kotisivuilta (<http://www.saunalahti.fi/retki/linnut/>).

S U O J E L U K U U L U M I S I A

Heikki Pönkkä

Tällä ”palstalla” tulen käsittelemään tärkeitä ja vähemmän tärkeitä asioita. Sekalaisia kuulumisia/juttuja menneen vuoden varrelta. Sekä mielihalujen mukaan vähän omiakin kannanottoja.

Kultasirkku *Emberiza aureola* (CR) Critically Endangered, äärimmäisen uhanalainen

Suomen lajien uhanalaisuus 2000, Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä on viimeinkin antanut kultasirkulle tämän äärimmäisen uhanalaisen lajin statuksen. Tuliko tuo arvostus liian myöhään, sen aika näyttää.

Uhanalaisuusluokkia tässä uudelleenarviointi tarkastelussa on kolme, joista tuo kultasirkun luokka CR edustaa sitä ”terävintä kärkeä”. Muut luokat EN (Endangered) erittäin uhanalainen ja VU (Vulnerable) vaarantunut. Eri lajeja on tarkasteltu tuossa arvioinnissa tietyin kriteerein. Kriteerit joilla kultasirkku nostettiin kerralla arvottomasta arvokaimpaan luokkaan olisivat täyttyneet jo aikoja sitten. Lajikohtaisesti tässä uudelleenarvioinnissa voi huomata, että virheistä on opittu. Monenkin lajin kohdalla on pyritty selvästi ns. ennakoimaan lajin tulevaa kehitystä.

Tietenkin kaiken arvioinnin ja luokituksen perustana on oltava riittävän pitkäaikaiset tiedot kustakin lajista. Kultasirkun suhteen voi todeta, että pohjoiskarjalaiset lintuharrastajat (kuin myös Oulun seudun harrastajat) ovat antaneet ne eväät, joilla tuo uudelleenarviointi on ollut helppo tehdä. Kultasirkun uhanalaisuuskriteerit (A1 ac, B1+2cde, D1) liittyvät mm. populaation pienenemiseen, elinympäristön laadun huonontumiseen ja suppeaan levinneisyyteen.

Muut CR-luokkaan kuuluvat lajit ovat ”vanhoja tuttuja”, kiljuhanhi, etelänsuosirri, rantakurvi, valkoselkätikka ja tunturikiuru.

(asiasta enemmän kiinnostuneet voivat tiedustella vaikka Ympäristöministeriöstä Suomen lajien uhanalaisuus 2000 julkaisua)

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos* (CR) Critically Endangered, äärimmäisen uhanalainen

Suojelualueiden hankinta on edennyt kiitettävällä vauhdilla. Ns II-alueiden priorisoinnin jälkeen (1998) on lähes kaikki parhaimmat alueet saatu suojelun piiriin. Yhteistyö ja tiedottaminen ympäristöviranomaisten ja metsäsektorin kesken on tiivistynyt entisestään. Toivottavasti vuoden 1999 ”vahinko hakkuut” tikkamailla jäivät viimeisiksi. Eritavoin suojeltuja kohteita lienee jo n.20, ja neuvottelut jatkuvat uusistakin alueista. Ympäristökeskus panosti talvella 1999-2000 myös tikkojen talviruokintaan. 300 kiloa laskia hävisi parempiin nokkiin monilla uusillakin ruokintapaikoilla. Talviruokinnan järjestäminen yhtä kattavasti jatkossakin, on merkittävä toimenpide valkoselkätikan suojelussa. Myös lajikartoitus tulisi aloittaa, niin että se edes jotenkin vastaisi lajin suojeluvarvoa CR, äärimmäisen uhanalainen. Ja unohtaa ei sovi myöskään hoito- ja kunnostustöitä, joissa ei olla vielä alkua pidemmällä. Muutamilla kohteilla niidenkin tarve on varsin akuuttia.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus* (NT) Near Threatened, Silmälläpidettävät

Liperin poikkeuksellisen runsas kuukkeli keskittymä (Mutkanvaara-Haapovaara) on saatettu myös ympäristökeskuksen tietoon. Eli Jukka Materon aineistoa on annettu viranomaisten käyttöön, suojelun edistämiseksi. Yk tekee asian hyväksi sen minkä pystyy, eli tiedottavat ja painottavat alueen metsätaloustoiminnassa erityisen hyvää metsälain toteuttamismallia jne.

Hakkuiden myötä lienee jo tapahtunut selvääkin taantumista, sitten parhaiden kuukkeli aikojen. Keinothan ovat vähissä, koska lajin suojelustatus ei ole kummoinen, jos sitä nyt käytännössä edes on.

Höytiäisen kanavan linnustonsuojelun kunnostus

Alueen kunnostussuunnitelman toteuttamiseksi on PKLTY:n hallitus lähestynyt Pohjois-Karjalan ympäristökeskusta ja Joensuun kaupunkia. Neuvottelut asian eteenpäin viemiseksi on aloitettu. Kunnostussuunnitelman valmistumisesta on kulunut jo muutama vuosi, ja asiaa on ”hierottu” lisää. Kaikki lienevät kuitenkin yhtä mieltä kunnostuksen tarpeellisuudesta, joten eiköhän se siitä, jalka...

Joensuun Niinivaaran alueen puistoraivauksista

Olen ollut yhteydessä kaupungin puistossuunnitteluun asian tiimoilta. Painotin mm. alueen merkitystä koko Joensuun keskeisimpänä marjalintualueena talvisin. Puistorakentamisessa pyritään jättämään jo olemassa olevaa puustoa mahdollisuuksien mukaan. Pihlajaa istutetaan mahdollisesti jopa lisääkin. Huonokuntoisempaa puustoa joudutaan poistamaan, mutta esim. Pielisensuun kirkon ja niinivaarantien väliin jätetään myös käsittelemätöntä aluetta. Eli ainakin suunnittelupuolella osattiin antaa arvoa talvisille linnuillemme. Tosin urbaanin ympäristön siistiminen ns. rydöistä, heikentää aina lintujen elinolosuhteita. Esim talvehtivien kana- ja varpushaukkojen saalistuspaikat vähenevät kaupunkimetsien ja pensaitojen raivauksien myötä. Toivottavasti saamme nauttia jatkossakin Niinivaaran tuhansista tilhistä, taviokuurista ym lajeista, muutoin niin hiljaisessa talviuonossamme.

Metsästyskielto Tohmajärven Valkeasuolle ?!

Keskustelin ko asiasta paikallisen tahon MTT:n (Maatalouden tutkimuskeskus) kanssa.

Keskusteluun viitaten, esityksen metsästyskiellosta osoitin ympäristökeskukselle. Perustellen mm. kohteen tärkeyttä syksyisten muuttolintujen (erityisesti isojen lintujen) lepäilyalueena. Lintulajit ja -määrät

täyttävät jopa kansainvälisen tason kriteerit. Seuraavaksi ympäristökeskus lähestyy maanomistajaa tarpeellisin lausunnoin, asian eteenpäin viemiseksi myönteisessä hengessä. Metsästyskielto helpottaisi tietenkin myös kohteen valvontaa. Alueella on epäilty olleen rauhoitettujen lintujen salametsästystä. Mutta on muistettava myös, että valtaosa metsästäjistä on varmasti liikkeellä laillisissa merkeissä. Alueella liikkuu myös hirvenmetsästäjiä, joiden toiminta on myös esimerkillisen mallikelpoista.

HUOM! Alueella retkeilevien lintuharrastajien tulisi muistaa, että ajoväylät on jätettävä vapaiksi. Suuret työkoneet vaativat runsaasti tilaa liikkumiseen. Laitumilla olevia ohjeita on myös ehdottomasti noudatettava. Esimerkiksi liikkuminen itse laidunalueilla on kiellettyä.

Ohjeita ja normaalia maalaisjärkeä noudattaen alueella saa retkeillä vapaasti. Älkäämme menettäkö tuota vapautta, ainaakaan omalla käytöksellämme.

"Myllylä" soilla

Eli nykymuotia soiden käytön hyödyntämisessä. Esimerkki ja media ovat luoneet aivan uuden uuden ihan rauhoitetuille soillemme. Kaikesta teknologisesta kehityksestä huolimatta, on urheiluvallentautumisessa päädytty hyvin primitiiviseen keinoon. Arvokkailla lintusuillamme tapahtuva voimaharjoittelu on yhtä tuomittavaa, kuin "mömöjenkin" syöti.

Jos ne mitalit ja hyvät urheilusaavutukset vaativat tällaiset toimenpiteet, ei niitä tarvita. Työllä ja vaivalla, tuskallakin hankitut arvokkaat lintusuot menettävät hetkessä merkityksensä, mikäli tällaista pesimä- ja muutoinaikaista häirintää ei saada loppumaan. Ensimmäiseksi tulisi huolehtia riittävästä suojelualuemerkinnöistä, jotka tulisi olla jo muutoinkin kunnossa. Suolla rampaavista "myllylöistä" on tullut uhka ainakin muutamalla arvokkaalla lintusuolla, yksikin tapaus on jo liikaa. Riittävä tiedottaminen on tässäkin asiassa paikallaan. Ja jos korvaavaa keinoa ei löydetä, niin kartoitettakoon vähemmän luontoa rasittavat harjoittelusuot hiihtoliiton varoilla.

Joutsenturmat

Kesän aikana lloantsintien varressa kuoli neljä joutsenta ilmajohtoihin. PKS on luvannut merkitä nuo vaarallimmat johtokohdat, jotka sijaitsevat joutsenten pesimä-

ja ruokailualueilla (Kii Heinälampi ja Kisapuro). Joutsenten runsastuminen on lisääntynyt tuntuva tarvetta johtojen merkitsemiseen. Toivottavasti tuota tarpeellista toimenpidettä ei jätetä tekemättä kustannusyihin vedoten. Yhtiössä ollaan kyllä huomattu tuo lisääntynyt tarve, samalla kuitenkin kaipailltiin laskun maksajaa. Materiaalikustannusten alentamiseksi ollaan kehitelty oma merkitsemismalli, todettiin PKS:stä. Toivotaan että ne tarvittavat resurssit löytyvät ainakin pahimpien paikkojen merkitsemiseen. Onhan noita ilmajohtoja merkitty jo useillakin paikoilla - hyvä niin. Ja hyvä niin että joutsen menestyy. Oli aika jolloin noita komeita lintuja ei pesinyt maassamme kuin 10-15 paria. Edellä mainitussa tapauksessa orvoksi jääneistä poikkeista ainakin toinen taisi tulla adoptoiduksi. Eräällä joutsenparilla oli hoidettavanaan 5 poikasta, joissa oli selvästi kahta eri kokoa olevia nuorukaisia (eli eri ikäisiä).

Tässä vielä vuoden ruusut ja risut, ansioista linnuston suojelun saralla.

Ruusut ja risut menevät tällä kertaa samaan pyttyyn, Pohjois-Karjalan ympäristökeskukselle.

Ruusut, sillä suojelualueiden hankinta valkoselkätikalle on edennyt mallikkaasti.

Risut, sillä risuakaan ei olla saatu poistetuksi jo toistamiseen suunnitellulta kultasirkun kunnostusalueelta Värtsilässä. Ensimmäisen sataessa kunnostustoimet olivat vielä aloittamatta !?

Toivottavasti lupaukset ja suunnitelmat kultasirkun suojelun edistämiseksi toteutuisivat jo viimeinkin käytännön tasolla. Hyvätkään suojelusuunnitelmat eivät auta sirkkuja tippaakaan, jos niitä ei kyetä toteuttamaan. Ympäristökeskuksen julkaisussa vuodelta 1996, Ympäristön tila Pohjois-Karjalassa, todetaan mm Värtsilän kultasirkkuista näin. "Kultasirkun elinoloja on yritetty parantaa liiaksi pensoittuneita rantaniittyjä entistämällä." Kuten tiedämme, totuus on jotain muuta. (Itse julkaisu on kyllä lukemisen arvoinen, monipuolinen teos maakuntamme ympäristön tilasta).

Lopuksi muistuttaisin, että kaikki pesimäaikaisten havainnot valkoselkätikasta ja kultasirkusta otetaan kiitollisuudella vastaan. (kultasirkusta kesä-heinäkuulta ja valkoselkätikasta huhti-kesäkuulta). Suojelun edistämiseksi on havaintojen välitön ilmoittaminen paikallaan.

Havainnot voi ilmoittaa allekirjoittaneelle. Heikki Pönkkä puh. 040 543 0011

Kultasirkku Pohjois-Karjalassa v. 1999 ja v. 2000

Heikki Pönkkä

Suoritin molempina vuosina melko lailla kattavaa kartoitusta, liittyen Suomen ympäristökeskuksen kultasirkkuseelvitys hankkeeseen.

Kartoitus kohdentui n. 30:lle alueelle, pääosin samoille alueille molempina vuosina. Kohteina vanhat ja uudetkin potentiaaliset alueet. Tehostetusta seurannasta huolimatta, en kultasirkkuja löytänyt. Vaikka esim. vuoden 1999 muuton- ja pesimäaikaisten säätilat olivat mitä parhaimmat. Mitä ilmeisemmin lintu ei pesinyt maakunnassamme kumpanakaan vuotena.

Vuonna 1999 Pohjois-Karjalassa tavattiin neljä kultasirkkuja, ilmeisesti kaikki nuoria yksilöitä.

8.6. Outokumpu Sysmäjärvi pohjoisranta (PH), nuori koiras oli äänessä reilun viikon.

20.6. Värtsilä Räikönvaaran länsipuoli (HKi), nuori koiras äänessä vain hetken.

29.6. Pyhäselkä Mulo (AP), hetkittäin laulava lintu noin vuorokauden ajan.

1.7. Värtsilä Savikko (HKi), yöllinen vieras, joka lauloi hetken.

Vuonna 2000 Pohjois-Karjalassa tavattiin yksi kultasirkku.

3.7. Kitee Päätyeenlahti 1Ä koiras (Biti & Markku Ojala).

Lintu on ollut äänessä ainakin 3 - 7.7. Alueella tehdyissä kartoituksissa ei kuitenkaan ilmennyt mitään pesintään viittaavaa tälläkään kertaa.

(Kultasirkku-tilanne muualla Suomessa on ollut yhtä lailla huono, lienee huomompi kuin koskaan aikaisemmin.)

Siipirikon katsauksissa käytettäviä lyhenteitä

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspuikainen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, yöm = yömuutolla kuultu (esim. *Tur illi* 500 yöm = 500 ä (ääntä), mutta *Clu hye* 50 yöm = 50 a (parvea) (tarkemmin kts. SR4/98 s. 10)), a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikainen, ad = vanha, jp = juhlapuikainen, tp = talvipuikainen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, sp = laji, ^{1kv} jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = äännelevä, Ä = laulava tai soidinäännelevä (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värtsilä					

STORAENSO

Luonnollisesti

www.storaenso.com/metsa

Stora Enso Metsä